

Boj proti násilu na ženách: minimálne štandardy pre podporné služby

Prof. Liz Kelly, Roddick Chair on Violence Against Women, London Metropolitan University and Lorna Dubois

Preklad do slovenčiny : Mgr. Katarína Farkašová, Aliancia žien Slovenska 2012

Rada Európy

Rada Európy je politická organizácia, ktorá bola založená 5. mája 1949 desiatimi európskymi krajinami za účelom prehĺbenia jednoty medzi jej členmi. Dnes do nej patrí 47 európskych štátov¹.

Hlavným cieľom tejto organizácie je podpora demokracie, ľudských práv a právneho štátu, ako aj hľadanie spoločných riešení politických, sociálnych, kultúrnych a právnych problémov jej členských krajín.

Od roku 1989 rozširuje svoje rady o väčšinu štátov strednej a východnej Európy, ktoré podporuje v ich úsilí o zavedenie a udržanie politických, právnych a administratívnych reforiem.

Rada Európy má svoje trvalé sídlo v Štrasburgu (Francúzsko). Štatútom boli zriadené dva orgány: Výbor ministrov, pozostávajúci z ministrov zahraničných vecí štyridsiatich siedmich členských krajín, a Parlamentné zhromaždenie, zložené z delegácií zo štyridsiatich siedmich národných parlamentov. Kongres miestnych a regionálnych samospráv Rady Európy zastupuje subjekty miestnych a regionálnych samospráv jednotlivých členských štátov.

Európsky súd pre ľudské práva je súdna inštitúcia kompetentná rozhodovať o sťažnostiach podaných proti štátu jednotlivcami, asociáciami alebo inými subjektmi pre porušenie Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv.

Rada Európy a rovnosť žien a mužov

Za rovnosť medzi ženami a mužmi ako základné ľudské právo zodpovedá Riadiaci výbor pre rovnosť žien a mužov (CDEG). Členmi tohto výboru sú odborníci/čky (za každý členský štát jeden) poverení úlohou vyvíjať činnosť, na národnej úrovni i v rámci Rady Európy, na dosiahnutie skutočnej rovnosti medzi ženami a mužmi. V tomto zmysle CDEG zhotovuje analýzy, štúdie a hodnotenia, vytyčuje stratégie a politické opatrenia a v prípade nevyhnutnosti vypracúva príslušné právne dokumenty.

Ohľadom informácií o činnosti Rady Európy týkajúcej sa rovnosti žien a mužov kontaktujte:

Odbor rodovej rovnosti a boja proti obchodovaniu s ľuďmi
Generálne riaditeľstvo pre ľudské práva a právne záležitosti
Rada Európy F-67075 Štrasburg Cedex
tel. +33 3 88 41 20 00
e-mail: dg2.equality@coe.int
<http://www.coe.int/equality/>

1

Albánsko, Andorra, Arménsko, Azerbajdžan, Belgicko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Cyprus, Česká republika, Čierna Hora, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Gruzínsko, Holandsko, Chorvátsko, Írsko, Island, Lotyšsko, Lichtenštajnsko, Litva, Luxembursko, Macedónsko, Maďarsko, Malta, Moldavsko, Monako, Nemecko, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Rumunsko, Ruská federácia, San Marino, Slovensko, Slovinsko, Srbsko, Španielsko, Švajčiarsko, Švédsko, Taliansko, Turecko, Ukrajina, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska.

Obsah

Úvod: teoretické základy	4
1 Prečo minimálne štandardy?	5
Štúdia o minimálnych štandardoch.....	6
Metodológia.....	6
Pojmy a definície.....	8
2 Poskytovanie služieb v rámci Európy	9
Typy služieb.....	10
Úroveň služieb poskytovaných v členských štátoch.....	15
Aktuálne odporúčania.....	17
3 Pramene základných princípov pre štandardy	18
Služby pre prípady domáceho násilia.....	19
Služby pre prípady sexuálneho násilia.....	22
Iné služby.....	23
Možnosti a výzvy.....	26
4 Tvorba európskych minimálnych štandardov	26
Rodové chápanie násilia.....	27
Kultúra posilňovania.....	28
Rozporné princípy.....	28
Poskytovanie komplexných služieb.....	28
Prístup k službám a nediskriminácia.....	29
Deti ako užívatelia služieb.....	29
Spolupráca medzi inštitúciami.....	29
Potreba dlhodobej podpory.....	29

Predbežné koncepcie návrhov štandardov.....	30
Poradenstvo online.....	31
Výhody, riziká a požiadavky.....	31
5 Stanovenie štandardov.....	33
Nadrámcové princípy.....	34
Minimálne úrovne poskytovania služieb.....	36
6 Kontext ľudských práv.....	37
Právne záväzné medzinárodné zväzky.....	38
Právne nezáväzné medzinárodné zväzky.....	41
7 Zhrnutie a odporúčania.....	43
8 Minimálne štandardy.....	45
Kľúčové témy a nadrámcové princípy.....	45
Úrovne poskytovania služieb.....	47
Základné minimálne štandardy.....	51
Štandardy pre špecifické služby.....	56
Slovník.....	79
Tabuľky prieskumu (dotazníky a konzultácie).....	80
Použité zdroje.....	82

Úvod: teoretické základy

Násilie páchané na ženách je porušovaním ľudských práv, ktoré ženám bráni využívať základné slobody. V dôsledku toho sú ženy často vystavované ďalšiemu zneužívaniu. Násilie páchané na ženách je aj a závažnou

prekážkou pri eliminácii nerovnosti medzi ženami a mužmi v spoločnosti. K násiliu v rodinách alebo v domácnostiach dochádza v každom členskom štáte Rady Európy, aj napriek pozitívnemu vývoju v oblasti práva, politiky a praktického života.

Štáty sú povinné rešpektovať, chrániť a priznávať ľudské práva všetkým občanom/občiankam. Preto sa musia zaručiť, že podniknú všetky kroky, aby zabránili akejkoľvek forme násillia páchaného na ženách, a to aj v rodinách a v domácnostiach, aby ho vyšetrili a potrestali. Násilie páchané na ženách je zložitý problém, najmä keď k nemu dochádza v domácnostiach, ktorý možno riešiť zásahom úradov len v prípade, že ich ženy požiadajú o pomoc.

Na treťom summite Rady Európy v máji 2005 vedúci predstavitelia štátov a vlád (členských štátov) Rady Európy opätovne potvrdili svoj záväzok eliminovať násilie páchané na ženách, vrátane domáceho násillia. V prijatom Akčnom pláne o spustení Kampane proti násiliu páchanému na ženách, vrátane domáceho násillia, a vytvorením expertnej skupiny s rovnakým zameraním vytýčili budúcu činnosť Rady Európy v tejto sfére.

Expertná skupina pre boj proti násiliu páchanému na ženách, vrátane domáceho násillia, pozostávajúca z ôsmich medzinárodných odborníkov/kov pôsobiacich v oblasti predchádzania a boja proti násiliu páchanému na ženách, vypracovala Program kampane. Tento dokument, slúžiaci ako návod na realizáciu kampane, bol schválený Výborom ministrov Rady Európy. Jeho obsahom je definícia násillia páchaného na ženách, ako aj ciele, úlohy, odkazy a aktivity týkajúce sa realizácie kampane. Expertná skupina zvolila štyri kľúčové úlohy, v rámci ktorých musia členské štáty počas kampane dosiahnuť výrazný pokrok. Tieto úlohy sú:

- právne a strategické opatrenia
- podpora a ochrana obetí
- zhromažďovanie údajov
- zvýšenie informovanosti

Táto štúdia sa sústreďuje na druhú z kľúčových úloh, t.j. na podporu a ochranu obetí. V tomto kontexte sa musia členské štáty zasadiť o vytvorenie zdrojov na zabezpečenie kvalitných, a rovnomerne dostupných služieb, ako sú:

- bezplatné 24-hodinové krízové linky
- bezpečné ženské domy (ďalej BŽD)
- podporné a poradenské služby
- služby dostupné pre sociálne vylúčené ženy, najmä pre migrantky a utečenky, pre ženy z etnicky menšinových komunít a ženy s postihnutím
- prístup k finančnej podpore, poskytnutie ubytovania, poučenie o právach týkajúcich sa pobytu v BŽD (residents rights), tréningový program, budovanie sietí medzi špecializovanými mimovládnyimi organizáciami
- koordinácia medzi inštitúciami
- vzdelávanie odborníkov/čok zamerané na opakované násilie páchané na ženách v kontexte ochrany ľudských práv
- práca s páchatel'mi v záujme bezpečnosti a ochrany žien

Táto štúdia si kladie za cieľ dosiahnuť konsenzus v otázke minimálnych štandardov podporných služieb: ich škále a rozsahu, kľúčových princípov a metód.

1. časť Prečo minimálne štandardy?

Muži a ženy majú právo žiť a vychovávať svoje deti dôstojne, bez strachu z násilia.

(Deklarácia tisícročia VZ OSN, 55/2, §6)

Napriek tomu, že sa značne zvýšila uznanie potreby podporných služieb, umožňujúcich ženám uvedomiť si svoje práva na ochranu, súdne konanie, odškodnenie a rehabilitáciu, ako aj napriek narastajúcemu uvedomeniu si potreby istých foriem zabezpečenia, akým sú bezpečné ženské domy, sa dostupnosť a kvalita služieb v rámci jednotlivých štátov i medzi štátmi výrazne líši. Ak majú mať ženy skutočne právo na život bez násilia, musí byť medzi štátmi uzavretá rámcová dohoda o škále a rozsahu služieb, ktoré by im mali byť poskytované. To je základ pre vypracovanie minimálnych štandardov.

Pred štrnástimi rokmi formou Dohovoru o eliminácii násilia páchaného na ženách OSN vyzvala štáty, aby „v maximálne možnej miere, primeranej ich možnostiam, a v prípade nutnosti aj v rámci medzinárodnej spolupráce, zaručili ženám vystaveným násiliu, a v prípade potreby aj ich deťom, poskytnutie špecializovaných služieb.“² Aj v ďalšej dokumentácii sa bude objavovať tento odkaz na špecializáciu; nepopierateľne uznávané bohaté znalosti, získané v priebehu desaťročí v ženských mimovládnych organizáciách (MVO), ktoré sa stali základom stratégie činnosti niektorých štátnych inštitúcií.

Odvtedy sa vo výraznej miere pristupuje k násiliu páchanému na ženách ako k forme diskriminácie a porušovaniu viacerých ľudských práv. Po zasadaní Výboru CEDAW roku 1992 rozšírila právna veda poňatie povinnej starostlivosti s ohľadom na ochranu, súdne konanie a rehabilitáciu.³

Podporné služby obetiam násilia vždy poskytovali ženské mimovládne organizácie, o ktorých sa zmienujeme ako o špecializovanom sektore pre boj proti násiliu páchanému na ženách. Ako je uvedené vyššie, práve tieto organizácie poskytujú špecializovanú pomoc, ktorú ako jednu z prvoradých úloh vytýčila OSN. Napriek častému nedostatku finančných prostriedkov tieto skupiny prekonávajú obrovské prekážky a nielenže vytvárajú nové formy zabezpečenia, ale vnášajú tento problém a svoje odborné posudky do programov národných a medzinárodných rokovaní. Je nespochybniteľné, že tieto minimálne dotované, avšak veľmi veci oddané organizácie často stoja za výraznými zmenami medzinárodných a národných zákonov (Merry, 2006), ukazujú cesty k bezpečiu a zlepšujú život nespočetnému množstvu žien a detí.

Práve tento špecializovaný sektor pre boj proti násiliu páchanému na ženách určil vývoj v poskytovaní služieb. Štúdia o súčasnom stave opatrení a krokov, ktoré podnikli členské štáty Rady Európy⁴ (Stocktaking study on the measures and actions taken in Council of Europe member states) odhalila, že iba niekoľko členských štátov by mohlo tvrdiť, že poskytuje adekvátne prostriedky pre obeť násilia. Ďalej, že sa väčšia pozornosť venuje skôr domácejmu než sexuálnemu násiliu a najmenšia škodlivým tradičným praktikám (harmful traditional practices). Tieto nedostatky boli nedávno zmapované pomocou inovatívnej metodológie v Spojenom kráľovstve (Coy, Kelly a Foord, 2007), v jednom z členských štátov s údajne najväčšou ochranou v Európe.

² Rezolúcia VZ 48/104, 1993 (CEDAW), článok 4 (g)

³ Odporúčanie 19 Výboru pre elimináciu všetkých foriem diskriminácie žien z 11. zasadania, 1992;

pozri Ertürk, Yakin (2006) Správa zvláštneho zapisovateľa o násilí páchanom na ženách, o jeho príčinách a následkoch; Štandard povinnej starostlivosti ako nástroja eliminácie násilia páchaného na ženách, (2006) Výbor OSN na ochranu ľudských práv

⁴ Boj proti násiliu páchaného na ženách: Stocktaking study on measures and actions taken in Council of Europe, Generálne riaditeľstvo pre ľudské práva, Štrasburg, 2006

Prieskum týkajúci sa podporných služieb nie je taký rozsiahly ako prieskum prevažujúcich prípadov násilia páchaného na ženách. Sústreďuje sa na hodnotenie a mapovanie existujúcej ochrany a zavádzanie sľubných/perspektívnych metód. Doposiaľ sa len málo pozornosti venovalo minimálnym štandardom, ktoré by mali vlády a poskytovatelia služieb implementovať, aby splnili svoj medzinárodný záväzok a v rámci povinnej starostlivosti vyšetrovali a trestali násilné činy, poskytovali ochranu obetiam a predovšetkým zabránili násiliu páchanému na ženách. V tomto zmysle je táto štúdia ojedinelá.

Štúdia o minimálnych štandardoch

Rada Európy sa zaviazala rozšíriť svoje doterajšie poznatky podniknutím krokov na podporu a pomoc ženám, ktoré sa stali obeťami násilia. Preto táto štúdia kladie nasledujúce otázky:

- Aké služby by mali byť k dispozícii a aká by mala byť ich distribúcia v rámci populácie a zemepisného členenia?
- Kto by mal tieto služby poskytovať?
- Ktoré minimálne štandardy by mali byť schválené v celoeurópskom meradle?

Výsledky prieskumu mali vyústiť do série návrhov minimálnych štandardov v rámci všetkých foriem násilia páchaného na ženách, avšak s vylúčením obchodovania so ženami, keďže v tejto problematike má väčšinou Rada Európy samostatné opatrenia na zamedzenie obchodovania s ľuďmi. Služby, ktoré majú byť predložené, navrhnuté buď mimovládny alebo vládny poskytovateľmi, by mali zahŕňať minimálne: krízové telefónne linky; poradenské a intervenčné služby; bezpečné ženské domy; centrá pre obeť sexuálnych útokov a krízové centrá pre obeť znásilnenia. Metodológia tejto štúdie zahŕňa konzultáciu s kľúčovými zúčastnenými stranami. (Stakeholders) Zamerali sme sa na to, aby sme od členských štátov získali maximálne informácie.

Metodológia

Štúdia využila metódy postupných, na seba nadväzujúcich krokov. Časové rozmedzie medzi jej vznikom a predložením na plánovanej konferencii koncom roka 2007 bolo päť mesiacov. Postup a fázy projektu sú v tabuľke 1.

Tabuľka 1.1: Postup a fázy projektu

FÁZY	ÚLOHY
1	Teoretický výskum pre vypracovanie typológie zabezpečenia služieb, princípy ľudských práv ako základ štandardov a už existujúce návrhy štandardov. Vypracovanie dotazníka o poskytovaní služieb a o platných štandardoch pre zástupcov členských štátov („focal points“)* menovaných v rámci Programu európskej kampane proti násiliu páchanému na ženách, vrátane domáceho násilia;* telefonáty vo forme dotazníka. Súbežné dotazníky pre špecializované mimovládne organizácie, vrátane sietí organizácií, zamerané na identifikáciu
3	existujúcich štandardov, na vyjadrenie názorov, a na to, čo by mali návrhy Rady Európy obsahovať. Telefonáty s piatimi odborníkmi/čkami zaoberajúcimi sa štandardmi. Analýza všetkých údajov smerujúca k predbežnému návrhu predložených minimálnych štandardov. Týždenné konzultácie on-line ohľadne vylepšenia návrhov a vytvorenia ich podpory - účastníci budú zástupkyne/covia vládnych i mimovládnych inštitúcií. Na základe fáz 1-6 kompletizácia správy zahŕňajúca návrhy pre kľúčové minimálne štandardy a odborné a filozofické princípy, ktoré by mali byť prezentované v decembri 2007 na konferencii v Štrasburgu.

*Ide o zástupcov/kyne vlád všetkých členských štátov zvolených na implementáciu Kampane proti násiliu páchanému na ženách, vrátane domáceho násilia na medzinárodnej úrovni.

Vzhľadom na dlhé obdobie prieskumu vo fázach 2-4, návrhy na kľúčové minimálne štandardy boli na konferencii prezentované ako predbežné. Konzultácie on-line sa uskutočnili až po konferencii (január 2008) a trvali dva týždne. Počas tohto procesu boli návrhy dôkladne prepracované. Ďalšie časti popisujú podrobnejšie spracovanie štúdie, ako aj účasť členských štátov, mimovládnych organizácií a odborníkov,.

FÁZY 1-4

Výsledkom teoretického výskumu bol stostranový dokument obsahujúci všetky návrhy štandardov z dokumentácie o ochrane ľudských práv a tiež už existujúce návrhy. Tieto v tejto štúdii nie sú uvedené, pretože veľa faktov sa opakuje a sú príliš rozsiahle vzhľadom na štandardy navrhnuté pre regionálnu implementáciu.

Dotazníky boli určené pre „focal points“ Európskej kampane, mimovládne organizácie a ich siete z každého členského štátu. Projekt bol realizovaný v angličtine a ukázalo sa, že v niektorých krajinách je ťažké nájsť vhodného účastníka/čku, dokonca aj v tých, kde boli relevantné MVO hľadané dodatočne. 12 členských štátov na projekt nereagovalo, 35 sa ho zúčastnilo. (viď prílohu 2)

Zúčastnených jednotlivcov bolo 52, z toho 23 z MVO a 27 „focal points“. V prípade 13 štátov sa zúčastnili „focal points“ aj MVO, v prípade 15 štátov len „focal points“ a v prípade 7 štátov len MVO. Otázky sa týkali aktuálneho zabezpečenia služieb, či štandardy existujú a/alebo či sú plánované, aký je názor účastníkov/čok na myšlienku štandardov a ktoré požiadavky považujú za kľúčové. Respondenti/ky si vybrali medzi vyplnením a elektronickým odoslaním dotazníka a telefonátom. 27 z nich si zvolilo druhú možnosť. Všetky hovory boli nahrávané a odpovede zapisované do dotazníkov (so súhlasom respondenta).

Pokiaľ to bolo možné, prípadné nejasné odpovede v elektronických dotazníkoch boli objasnené telefonicky alebo prostredníctvom e-mailov.

V prípadoch, keď sa projektu zúčastnili „focal point“ aj MVO, odpovede na rovnaké otázky sa často líšili, napríklad odpovede ohľadne aktuálneho zabezpečenia služieb. To je ďalší dôkaz o nedostatku vedomostí týkajúcich sa európskych podporných služieb, ako aj najzákladnejších údajov. (pozri tiež Stocktaking study)

Súbežné odborné dotazníkové akcie boli realizované s tromi sieťami MVO a dvoma akademicky vzdelanými expertkami. Najpodrobnejšie príspevky poskytli Women Against Violence Europe (WAVE), Women's Aid England a Rape Crisis Network. Všetky z nich sa podieľajú na rozvoji štandardov služieb, či už pre miestne alebo regionálne využitie.

FÁZY 5-7

Všetky návrhy z existujúcej dokumentácie a z prieskumných dotazníkov fáz 3 a 4 boli skompletizované do zoznamu kľúčových princípov a navrhovaných štandardov, ktorý bol pripravený na predloženie na Konferencii RE na podporu služieb ženských obetí násillia konanej v decembri 2007 v Štrasburgu. Účastníci/čky konferencie projekt štandardov a princípy všeobecne podporili a doplnili niekoľkými podnetmi týkajúcimi sa špecifických návrhov.

Konzultácie on-line nabádali k oveľa intenzívnejšej angažovanosti. Na tieto dvojtýždňové konzultácie boli vyzvaní všetci respondenti/ky fázy 3 a účastníci/čky konferencie. Podľa pokynov musel mať každý účastník/čka poruke kópiu konceptu štandardov. Konzultácie sa začali všeobecnou podporou projektu a otázky sa zameriavali na každú sekciu. Týkali sa predovšetkým celkového preskúmania stanovísk a ďalších alternatív ohľadne prívľákeho/prímalého počtu štandardov, nedostatkov a revidovania návrhov. Efektívnosť tejto metodológie sa prejavila účasťou.* Konzultácií sa zúčastnilo 91 jednotlivcov:

42% z MVO/sietí MVO; 28% „focal points“; 23% zamestnancov/kyň štátnych inštitúcií.

*Konzultácií sa nezúčastnilo len 8 členských štátov Rady Európy: Andorra, Arménsko, Chorvátsko, Taliansko, Litva, Macedónsko, Monako a Ruská federácia.

Účastníci/čky mali dobrý prehľad a dve tretiny (67%) z nich čítalo predbežný návrh štandardov nanajvýš pozorne.

Počas celého projektu len štyri členské štáty k nemu nijakým spôsobom neprispeli. (viď prílohu 2) Vypracovanie procesu on-line si vyžiadalo istú prípravu, čo však poskytlo viac času nielen na prieskum, ale aj na dôkladný a zaujímavý proces konzultácií. Všetky príspevky boli zaregistrované a spracované do tabuliek.

Drvivá väčšina účastníkov/čok návrhy pozitívne prijala, niektorí svojimi podnetmi zvýšili ich dôležitosť a využitie v miestnom kontexte. Všetky navrhnuté zmeny a úpravy boli nahraté, osobitne podľa štandardov, na ktoré sa vzťahovali, čím sa dostali do zvýšenej pozornosti kritické oblasti. Spracovali sme každý z návrhov, určili ich rozsah v rámci zrozumiteľnosti alebo pripojili dôležité dodatky, ktoré možno aplikovať v členských štátoch a ktoré sú v súlade s existujúcimi medzinárodnými štandardmi i podnetmi ostatných účastníkov/čok. Toto boli kritériá, podľa ktorých sme rozhodli, či navrhnuté pripomienky a zmeny budú prijaté. Tie, ktoré prijaté boli, sa stali súčasťou finálnej verzie štandardov, ktoré v štúdiu uvádzame.

Pojmy a definície

V tejto časti uvádzame pracovné definície, ktoré tvoria základ tejto štúdie. Niektoré z nich boli poskytnuté účastníkom/čkam ako súčasť dokumentácie.

Násilie páchané na ženách

V rámci práce Rady Európy sa termín „násilie páchané na ženách“ chápe ako „akýkoľvek čin násilia založený na rodovej nerovnosti, ktorého dôsledkom je, alebo ktorý smeruje k tomu, aby jeho dôsledkom bolo fyzické, sexuálne alebo psychické poškodenie ženy zažívajúcej násilie, vrátane vyhrážania sa takýmito činmi, nátlaku alebo akéhokoľvek upierania slobody, či už vo verejnom alebo súkromnom živote...“, čo zahŕňa: „domáce a sexuálne násilie, sexuálne obťažovanie, trestné činy páchané v mene cti, mrzačenie ženských genitálií a iné tradičné praktiky, ktoré poškodzujú ženy, ako napr. manželstvo z donútenia.“⁵ Správa generálneho tajomníka OSN nám pripomína text z Deklarácie o eliminácii násilia páchaného na ženách (1993), ktorý hovorí, že násilie páchané na ženách „znamená akýkoľvek čin násilia namierený proti žene, pretože je žena, alebo má na ženy neprimeraný dopad.“

⁵ Definícia zahrnutá v Odporúčanií Výboru ministrov členských štátov Rady Európy na ochranu žien pred násilím

Podporné služby, poskytovatelia služieb a užívateľky služieb

Ženy vyhľadávajú pomoc z rozličných zdrojov, vrátane neformálnych sietí a obracajú sa najmä na priateľky a rodinu. (Kelly, 1999; Wilcox, 2000) Toto však nie sú postačujúce „služby“ pre nikoho, kto potrebuje podporu. Dôverníčky však môžu ženu buď povzbudiť alebo odradiť, aby vyhľadala ďalšiu pomoc. Vieme, napríklad, že v prípade znásilnenia je jeho ohlásenie polícii a/alebo vyhľadanie lekárskej pomoci výsledkom povzbudenia inými osobami. (Lovett et al, 2004) Pod termínom „podporná služba“ rozumieme organizácie poskytujúce škálu možností, ktoré umožňujú žene vytvoriť si pocit bezpečia, žiadať spravodlivosť a zbaviť sa traumy. K týmto možnostiam patria: pozorné načúvanie, poradenstvo, obhajoba práv, bezpečný ženský dom, svojpomoc, právne poradenstvo, ochrana a trestné konanie a možnosť aktívne reagovať (access to activism). Tieto služby môžu poskytovať buď MVO alebo vládne inštitúcie, ktoré spolu označujeme „poskytovatelia služieb“. O znalostiach a kvalifikácii personálu špecializovaného sektoru pre boj proti násiliu páchanom na ženách sme sa už zmienili. Keď žena ohlásí násilný čin štátnym inštitúciám, možno sa jej podarí natrafiť na skutočne kvalitnú pomoc. To však často závisí od znalostí a empatie zainteresovaných a skúsených ľudí. „Užívateľky služieb“ sú ženy a deti, ktoré hľadajú pomoc/intervenciu.

Špecializované služby majú svoj pôvod v MVO/dobrovoľníckom sektore. Len za 30 rokov vďaka vzájomnej výmene skúseností ženskej organizácie nielenže vytvorili rozličné kontexty, v ktorých ženy dokážu hovoriť o násilí, ktoré zažili, ale dostali do povedomia predtým skryté, súkromné a tradičné praktiky, považované za normálne. (Kelly, 2005) Počas tohto procesu boli vytvorené inovatívne druhy ochrany a služieb, ktoré sú dnes považované za svojpomocnú odozvu idúcu od ľudí (grass roots) na mnohé sociálne problémy; azylové domy/bezpečné ženské domy, krízové linky, svojpomocné skupiny a právne poradenstvo, ktoré začali vznikať v 70. rokoch ako odozva na prípady znásilnenia a domáceho násillia. (Schechter, 1982; Bevacqua, 2000; Dobash&Dobash, 1992). Základnými princípmi týchto podporných služieb boli záväzky poskytnúť ženám priestory, v ktorých sa nebudú báť hovoriť, kde im budú dôverovať a vážiť si ich a kde nájdu široké možnosti podpory a pomoci (explore options). Budú k nim prístup bez akýchkoľvek právnych alebo iných požiadaviek, budú poskytované zdarma a v čase potreby, na základe princípov dôvery a posilnenia. (WAVE, 2002). Medzinárodné skúsenosti a prax naznačujú, že služby poskytované špecializovanými MVO najviac zodpovedajú ženám, ktoré zažili násillie, a preto by MVO mali byť uznané a podporované vládami. Mali by byť hlavnými poskytovateľmi služieb a kľúčovými partnermi štátnych inštitúcií, najmä polície a súdov pri vypracovávaní efektívnejších intervenčných projektov.

Minimálne štandardy

Minimálne štandardy sú najmenší spoločný menovateľ základných štandardov, na dosiahnutie ktorého by sa mali zamerať všetky štáty a služby. Štandardy stanovujú štátom a poskytovateľom služieb kritériá, s ohľadom na rozsah a druhy služieb, ktoré by mali byť dostupné, kto by ich mal poskytovať a tiež princípy a metódy, z ktorých by mali vychádzať. Sú výzvou v tom zmysle, že mnohé štáty zatiaľ nemajú potrebnú škálu služieb a niektoré z nich zatiaľ nespĺňajú všetky štandardy, ktoré by mali v rámci súčasnej politiky, praxe a zdrojov spĺňať. V skutočnosti však ani výzvou nie sú, pretože predstavujú len minimálnu úroveň a kvalitu služieb, ktoré by mali byť ženám v Európe poskytované. Dobrá prax by mala zahŕňať minimálne štandardy, no popritom sa sústrediť na maximalizáciu dostupnosti služieb, kvalitu a pozitívne výsledky.

Keďže toto je prvá európska štúdia o minimálnych štandardoch v tejto oblasti, existujúce štandardy sme museli čerpať mimo regiónu. V Európe sa našlo viacero štandardov služieb pre bezpečné ženské domy a intervenčné projekty, avšak štandardy služieb pre obeť sexuálneho násillia začali vypracovávať len v Írsku a v Spojenom kráľovstve.

Veľká časť európskej dokumentov odporúčaná účastníkmi/čkami nie je dostupná v angličtine, takže nemohli byť podrobne analyzované.

2. časť Poskytovanie služieb v rámci Európy

Táto časť (zhŕňa informácie o typoch služieb, ktoré by mali (podľa odporúčania účastníkov/čok) existovať, ako aj približné údaje o súčasnom poskytovaní služieb v rámci ich jurisdikcií. Presné čísla neuvádzame, keďže ich predložila iba menšina respondentov. Sústredíme sa skôr na súhrn, ktoré typy poskytovaných služieb sú viac či menej bežné, na aké formy násillia páchaného na ženách sú zamerané a identifikujeme závažné nedostatky. Definície týchto typov služieb nájdete v slovníku (viď príloha 1)

Medzinárodné spoločenstvo poskytlo istú orientáciu o typoch služieb, ktoré si boj proti násilliu páchanom na ženách vyžaduje. Tieto typy služieb vzišli z odporúčania Výboru CEDAW⁶, Pekinskej akčnej platformy⁷ a hĺbkovej štúdie generálneho tajomníka OSN o násillí páchanom na ženách.⁸ Zahŕňajú aj doplnkové služby, ako napr. intervenčné projekty, považované v niektorých európskych štátoch za rozhodujúce v rámci holistickej odozvy na násillie. Dokumenty o ľudských právach ďalej stanovujú, že služby musia byť jazykovo a kultúrne dostupné pre ženy a dievčatá - migrantky⁹ a musia uspokojovať potreby žien s postihnutím¹⁰, žien vyst'ahovaných z domova v dôsledku vojenského konfliktu, vrátane tých, z ktorých sa stali utečenky¹¹, a žien žijúcich na vidieku¹². Ženy, o ktorých je známe, že sú zneužívané, vrátane tých, ktoré

žijú v inštitúciách, kde je zneužívanie odhalené, a rodiny, kde dochádza k sexuálnemu zneužívaniu, majú nárok na poradenstvo a podporu¹³.

Typy služieb

Bezpečné ženské domy

Pekinská platforma v dodatku o bezpečných ženských domoch uvádza, že by mali byť dobre financované a dostupné. Podľa novšieho právneho nariadenia neschopnosť poskytnúť okamžitú ochranu (v tomto prípade prístupu obeť do ženského domu alebo právnych či iných možností vytvorenia bezpečia) bude znamenať, že štát porušuje

Dohovor OSN o eliminácii všetkých foriem násilia páchanom na ženách (A.T. vz. Maďarsko¹⁴).

Aj keď sa myšlienka bezpečných ženských domov spája s domácim násilím, môžu byť prístupné všetkým ženám vystaveným násiliu, alebo sa môžu špecializovať na iné formy násilia a poskytovať ochranu v prípadoch mrzačenia ženských genitálií, manželstva z donútenia, trestných činov v mene cti, sexuálneho násilia, vrátane sexuálneho vykorisťovania a sexuálneho zneužívania dievčat. Tie sú relatívne zriedkavé.

⁶ Odporúčanie č. 19 Výboru CEDAW, 11. zasadanie 1992, §9

⁷ A/CONF.177/20, 1995

⁸ 2006 A/61/122/Dopl.1 sa vzťahuje na vyššie uvedené dokumenty v sumarizácii zhrnutí poskytovaných služieb a štandardov, ktoré by si mali členské štáty osvojiť ako príklady dobrej praxe

⁹ Strategický plán D1 článok 125 (b) Pekinskej platformy, spomínaný v správe (str. 80) gen. Tajomníka

¹⁰ Strategický plán D1 článok 125 Pekinskej platformy

¹¹ Strategický plán E5 článok 147 (n) Pekinskej platformy

¹² Odporúčanie č. 19 CEDAW, článok 24 (o)

¹³ Strategický plán D1, článok 126 (c) Pekinskej platformy; Odporúčanie č. 19, článok 24 (r) (v) Výboru CEDAW

¹⁴ Odporúčanie č. 19, článok 24 (r) (iii) Výboru CEDAW; Strategický plán D1, článok 125 (a), spomínaný v správe (str. 80) gen. Tajomníka; Rozhodnutie Výboru CEDAW, 2005, správa č. 2/2003

Hoci boli bezpečné ženské domy nepochybne najbežnejšou formou poskytovania služieb, mnohí nadobudli pocit, že to nestačí. Zatiaľ čo niektoré ženské domy ponúkajú výlučne bezpečné bývanie, mnohé z nich poskytujú kombináciu: vyhľadávacej činnosti, obhajoby práv, právneho poradenstva, iných poradenských služieb, zmeny bydliska, post-starostlivosti a služieb pre deti. Hlavnou myšlienkou bola potreba adekvátnych služieb v hlavných a väčších mestách a aspoň jedeného bezpečného ženského domu v každej samosprávnej časti. Iní obhajovali zriadenie niekoľkých požadovaných ubytovní pre rodiny s ohľadom na populáciu toho ktorého štátu na základe aktuálneho odhadu potreby.

Poradenské a psychologické služby

Viacero medzinárodných dokumentov opakovane zdôrazňuje potrebu dlhodobejšej podpory (často označovanej ako „rehabilitácia“¹⁵), aby sa predišlo ujme spôsobenej násilím. Napríklad Pekinská platforma navrhuje, aby starostlivosť o duševné zdravie bola začlenená do „základných systémov zdravotnej starostlivosti“ a iných zodpovedajúcich systémov. Správa generálneho tajomníka OSN uvádza Centrum nezávislých žien v Belehrade ako príklad správneho postupu, zahŕňajúceho tri základné princípy: „verte tomu, čo ženy zažili, nekladte im za vinu násilie, ktorému boli vystavené, a namiesto rád podporujte ich právo na sebaurčenie“¹⁶.

Značnú podporu si evidentne získalo poradenstvo vrátane požiadaviek na dostatočný počet centier a dokonca distribúciu. Aj tu sa vyskytli rozdiely v názoroch napríklad na to, či by sa centrá mali zameriavať na špecifické formy násilia páchaného na ženách alebo či budú schopné obsiahnuť viacero rozličných foriem.

Argument v prospech druhej možnosti je, že ťažko týrané ženy sú často vystavené viacerým formám zneužívania.

Zdravotnícke služby/lekárska starostlivosť, vrátane centier pre obeť sexuálnych útokov

Podľa Pekinskej platformy by zúčastnené štáty mali zabezpečiť alebo financovať „špeciálne zaškolený zdravotnícky personál¹⁷. Základný personál by mal byť zaškolený v rámci „prístupu a starostlivosti o dievčatá a ženy, ktoré boli vystavené akejkoľvek forme násillia, najmä domáceho násillia a sexuálneho alebo iného obťažovania v dôsledku vojenského konfliktu s použitím alebo bez použitia zbrane“¹⁸. Správa generálneho tajomníka OSN hodnotí protokoly o zaškoľovaní ako dobrú prax a pridáva nasledovné: začlenenie centier pre obeť sexuálnych útokov do systému zdravotníckej starostlivosti a zriadenie systémov, ktoré spájajú príslušné sektory, ako: zdravotnícka starostlivosť, poradenstvo, ubytovanie, služby orgánov činných v trestnom konaní a programy pre páchatel'ov¹⁹. Tieto odozvy na odporúčania Výboru CEDAW²⁰ ďalej špecifikujú dostupnosť ochrany, terapie a poradenstva. Doplnkové štandardy sa vzťahujú na: informovaný súhlas, dôstojnosť, dôvernosc informácií, súkromie a možnosť výberu²¹.

¹⁵ Odporúčanie výboru CEDAW č. 19, článok 24 (k) a (r) (iii)

¹⁶ Odporúčanie výboru CEDAW č. 19, článok 24 (r) (iii); Strategický plán C1, článok 61 (q) Pekinskej platformy; správa gen. tajomníka OSN (str. 91, článok 328)

¹⁷ Strategický plán D1, článok 125 (a) Pekinskej platformy; Odporúčanie výboru CEDAW č. 19, článok 124 (k)

¹⁸ Strategický plán C1, článok 61 (q) Pekinskej platformy

¹⁹ str. 91, článok 322

²⁰ Článok 12 Dohovoru, Všeobecné odporúčanie CEDAW č. 24 (20. zasadanie 1999), článok 15 (b) a 31 (f), článok 16 a 25

²¹ *ibid* článok 31 (e)

Právne a iné formy poradenstva

System trestných a občianskych súdnych konaní je zložitý v každom ohľade, no pre ženy, ktoré boli vystavené násilliu, je priam odstrašujúci.. Avšak tento a iné systémy - ubytovanie, zabezpečenie príjmov - sú rozhodujúce, ak majú ženy uplatniť svoje ľudské práva²². Preto by malo byť právne poradenstvo mandátne, dostupné a bezplatné. Neskôr bola úloha právneho poradenstva, zaručujúca uplatnenie práv, zdôraznená (Kelly a Humphreys, 2001) a v Spojenom kráľovstve (Ministerstvo vnútra, 2007) sa stala základným princípom v rámci reakcie, na domáce a sexuálne násillie. Právni poradcovia/právne poradkyne umožňujú ženám pochopiť a uplatniť svoje práva. V týchto prípadoch je informovanosc cestou k posilneniu.

Respondenti prejavili všeobecný súhlas so zabezpečením obhajoby práv a poradenských služieb pre obeť domáceho a sexuálneho násillia, ktoré ponúkajú možnosti včasnej intervencie, podporu v prípadoch súdnych konaní, praktickú podporu a záruku, že sa uplatnia práva a posilnenie. Pre mnohých bola zvýšená potreba takýchto zabezpečení evidentná v rámci ich vyváženej distribúcie, bezplatného využitia, dostupnosti ženám z etnických menšín a obetiam s postihnutím.

Krízové telefonické linky

Táto forma ochrany je „v mnohých krajinách považovaná za štandardnú súčasťslužieb. Ďalej správa generálneho tajomníka OSN vyzdvihuje dôležitosť anonymity a voľného prístupu „pretože veľa žien sa zdráha vyhľadať pomoc“. A uzatvára, že: „prevádzka aspoň jednej národnej 24-hodinovej krízovej telefónnej linky poskytujúcej informácie, právne poradenstvo, podporu a krízovú pomoc/pohotovostné poradenstvo by

vytvorili dobrú prax. Krízové a poradenské linky zabezpečujú súkromie a dôvernosť informácií, poskytujú bezplatné informácie a často sú prvým krokom k využitiu ďalších služieb. Sú tiež rozhodujúcim východiskom pre ženy žijúce na vidieku. Niektoré služby v Kanade obhospodarujú vzdialené komunity, kde sluchovo postihnuté ženy začali využívať počítače na posielanie správ ako ďalší spôsob sprístupnenia podporných služieb.

Účastníci/čky sa zhodli na nevyhnutnosti najmenej jednej národnej 24-hodinovej bezplatnej krízovej telefónnej linky. Niektorí s úmyslom obmedziť túto službu na prípady domáceho násillia, iní si mysleli, že sú potrebné dve linky, teda aj pre prípady sexuálneho násillia, zatiaľ čo ostatní boli naklonení integrovaným službám v rámci všetkých foriem násillia páchaného na ženách. Niektorí zdôraznili vytvorenie krízových liniek s tlmočnickými službami dostupných migrantkám a ženám z etnických menšín.

Svojpomocné skupiny

Pomoc žien ženám v zmysle odvahy ozvať sa a opätovného nájdennia perspektívy a bola vždy súčasťou feministických reakcií na násillie páchané na ženách a v tomto ohľade sú svojpomocné skupiny dôležitou formou poskytovania služieb. Takéto skupiny môžu pôsobiť ako dočasné miestne služby alebo v rámci organizácií ako sú: krízové centrá pre obeť znásillnenia, bezpečné ženské domy či ženské centrá. Správa generálneho tajomníka OSN venuje pozornosť ich úlohe týkajúcej sa poskytovania „pomoci ženám, pričom rešpektujú ich právo na sebaurčenie a podporujú ich v samostatnom rozhodovaní“²³.

²² Strategický plán Pekinskej platformy, D1, článok 125 (a), Správa gen. tajomníka OSN, článok 329

Krízové centrá pre obeť znásillnenia

Centrá pre obeť znásillnenia sú mimovládne organizácie, ktoré poskytujú kombinované služby ako: krízové linky, právne poradenstvo, obhajoba ľudských práv a svojpomoc v rámci podpory žien a dievčat, ktoré sa v ostatnom čase alebo v minulosti stali obeťami útokov. Zaužívanou zásadou je, že o ohlásení útoku štátnym inštitúciám rozhodujú ženy (obeť). Preto pracujú s oveľa širšou skupinou užívateľiek služieb ako centrá *pre obeť sexuálnych útokov*: so ženami, ktoré sa rozhodli neosloviť políciu, a ženami, ktoré bojujú s často dlhodobými následkami zneužívania v minulosti.

V súvislosti s obmedzeným poskytovaním týchto služieb v súčasnosti a nedostatočným uvedením si ich úlohy niekoľkí respondenti zdôraznili potrebu širšej pomoci. Jeden uviedol, že v prípadoch sexuálneho násillia nie sú poskytované žiadne služby napriek tomu, že sa prelínajú s domácim násillím, následkom čoho značná skupina žien nemá prístup k poradenstvu ani k pomoci.

Sebaobrana, tréningové programy a vzdelávanie

Pekinská platforma odporučila členským štátom „podporiť tréningové programy pre obeť a potenciálne obeť, aby boli schopné chrániť seba a iné osoby proti násilliu“, a sebaobrana žien predstavuje dôležitú, i keď prehliadanú, formu odozvy v mnohých európskych krajinách (Seith a Kelly, 2003). Ďalej uvádza, že štáty podporujú a presadzujú úlohu intermedialných inštitúcií, ktoré môžu byť kľúčom k včasnému odhaleniu a intervencii²⁴. Vzdelávacie programy na mnohých úrovniach - pre komunitu ako celok i pre ženy, ktoré hľadajú pomoc, ako aj pre zamestnankyne/cov - sú rozhodujúce v rámci odozvy a prevencie násillia páchaného na ženách. Mnohí účastníci/čky upozornili, že nedostatky v tomto smere sú v súčasnosti jedným z najslabších článkov poskytovania služieb. No takmer každý medzinárodný dokument zdôrazňuje

dôležitosť tréningového programu (zaškolovania) zamestnankyň/cov. Preto sa musia štandardy zamerať na tento vážny problém.

Programy pre páchatel'ov

Práca s páchatel'mi domáceho násilia, ktorej cieľom je činiť ich zodpovednými za násilie a zmeniť ich vnímanie rodových vzťahov, bola schválená Výborom CEDAW, Pekinskou platformou a správou generálneho tajomníka OSN²³. Pre štandardy týkajúce sa tejto práce je prioritou bezpečnosť žien a detí. Programy pre sexuálnych delikventov zostávajú v medziach psychológie a nápravy a sú vymedzené pre menšinu usvedčených páchatel'ov. V tejto štúdii sme sa na ne nezamerali.

Ako bolo uvedené vyššie, európske odozvy sú rozsiahlejšie, a služby uvedené nižšie sú kľúčovými článkami niektorých odoziev členských štátov na násilie páchanom na ženách.

²³ Správa gen. tajomníka OSN (2006), str. 93

²⁴ Strategický plán Pekinskej platformy D1, článok 125 (g) a (f)

²⁵ Odporúčanie č. 19 Výboru CEDAW, článok 24(r) (iv) a Strategický plán Pekinskej platformy D1, článok 125 (j) spomínaný v správe gen. tajomníka OSN na str. 80

Intervenčné projekty

Tieto multiinštitucionálne projekty sa po prvý raz objavili v Rakúsku a čoraz viac ich pribúda v nemecky hovoriacich a niektorých východoeurópskych krajinách. Prácou na úrovni systémov, vytváraním protokolov a poskytovaním proaktívnej obhajoby zaisťujú ženám a deťom lepšiu ochranu a partnerstvo inštitúcií s cieľom zabezpečenia primeraného „balíka zdrojov“ (Sen, 1998). (poskytovania zodpovedajúceho balíka možností/služieb)

Vyhľadávacia činnosť

Vyhľadávacia činnosť je proaktívny prístup, pomocou ktorého sa projekt alebo služba usiluje identifikovať v rámci komunity obeť, ktoré sa ešte nedostali k pomoci. Často sa využíva na kontaktovanie „ťažko dostupných“ skupín. V tomto zmysle vyhľadávacia činnosť otvára cestu k pomoci migrantkám, ženám s postihnutím, ženám žijúcim na vidieku, ženám v sexuálnom priemysle a väzenkyňam.

Súčasný stav poskytovania služieb v Európe

Jedným z kľúčových cieľov prieskumu bolo načrtnúť súčasný stav poskytovania podporných služieb v rámci Európy. Na tomto základe je možné zistiť, aké štandardy v súčasnosti existujú a v ktorých oblastiach sú potrebné. Respondentom („focal points“ a mimovládny organizáciám) bola položená nielen otázka, či je poskytovaná škála služieb, ale aj otázka ohľadne počtu týchto služieb. Väčšina respondentov mala problém odhadnúť rozsah služieb vo svojej krajine a len niekoľkí boli schopní pomenovať potreby na základe bežných štúdií alebo vyhodnotenia, hoci v štyroch krajinách bola analýza plánovaná alebo práve prebiehala. Za závažný nedostatok pre zhodnotenie potrieb sa považovalo to, že chýbala schválená metodológia.

Je rovnako dôležité uviesť, že niektoré služby poskytujú integrovanú odozvu a ponúkajú kombináciu viacerých typov ochrany (napr. bezpečné ženské domy, vyhľadávacia činnosť, obhajoba práv a právne poradenstvo) a/alebo činnosť v rámci všetkých foriem násilia. Mapovanie v tomto smere je nanajvýš zložité, aj na úrovni národných štátov, a v tejto štúdii sme sa oň nepokúšali.

Najbežnejšie uvádzané typy poskytovaných služieb (v 90% členských štátov) boli: bezpečné ženské domy, obhajoba práv a právne poradenstvo, krízové linky. Po nich nasledovali (v 60-80%): iné poradenské služby, intervenčné projekty, programy pre páchatel'ov a ženské centrá. K menej rozšíreným typom patrili svojpomocné skupiny (19) a vyhľadávacia činnosť (14). Výskyt krízových centier pre obeť znásilnenia a centier pre obeť sexuálnych útokov nahlásilo 12 štátov (33% z tých, ktoré odpovedali v rámci prieskumu). Tieto údaje poukazujú na relatívny nedostatok služieb pre prípady sexuálneho násillia a dôležitosť nápravy, ak majú štáty v tomto smere splniť náležité požiadavky. Ešte výraznejší nedostatok služieb bol zjavný v prípadoch tradičných praktík, ktoré poškodzujú ženy (trestné činy v mene cti, manželstvo z donútenia a mrzačenie ženských genitálií). Necelá štvrtina respondentov to zdôvodňovala tým, že rozšírenie služieb nebolo nutné vzhľadom na veľkosť alebo štruktúru migračnej populácie. Respondenti dostali otázku o poskytovaní služieb v prípadoch sexuálneho obťažovania. Mnohí si mysleli, že sexuálne obťažovanie spadá pod služby pre prípady sexuálneho násillia alebo že sa rieši na pracovisku a je záležitosťou podnikovej vyšetrovacej komisie.

Vedomie, že existuje niektorý z typov služieb, nám hovorí len málo o jeho rozsahu, a teda aj o počte žien a detí, ktoré k nemu majú prístup. Tabuľka 2 zhrňa údaje o počtoch služieb, ktoré uviedli členské štáty, a formy násillia, na ktoré sa vzťahujú. Poukazuje na veľké odchýlky v tom zmysle, že v niektorých štátoch majú len jeden bezpečný ženský dom, zatiaľ čo v iných je ich aj vyše sto. Tabuľka je tiež ďalším dôkazom o nedostatku služieb pre prípady sexuálneho násillia. Avšak zachytiť v tabuľke vzťah medzi počtom služieb a populáciou nie je možné. Analýzou sme prišli k záveru, že krajiny s menšou populáciou nemusia mať vždy najmenší počet služieb. Podobne, relatívne bohaté krajiny nemusia vždy poskytovať služby vo väčšom rozsahu. To svedčí o tom, že niektoré vlády boli prístupnejšie zdôvodneniam mimovládnych organizácií a medzinárodnej politiky o zabezpečení širšej dostupnosti podporných služieb. Nedostatočné zdôrazňovanie problematiky domáceho násillia v národnej a európskej politike tiež zohráva rolu v zanedbávaní služieb zaoberajúcich sa sexuálnym násillím a tradičnými praktikami, ktoré poškodzujú ženy.

Tabuľka 2.1: Úroveň služieb poskytovaných v členských štátoch

	BŽD	OP/PP	KTL	IP	PPP	IPS	ŽC	KCOZ	VČ
neznáme	06		05	07	02	04	06	02	
žiadne	02	02							
1	04	10	01	01	01	06	01	02	02
2-5	06	11	07	05	02	04	05	02	02
5+		3							
6-10	06		1	01	01	03	01	02	
11-20	03		1	03	03		02	02	
21-40	03		1	02		01	02		
40+	05							02	
DN	18	19	04	04	05	13	05		03
DN/SN	14		04	04	02	02	01	03	01
SN		07		02		01		07	
NPNŽ	03	05	02	08	01		05		
SORN		05							
MŽG/TPPZ		1							

Vysvetlivky k tabuľke:

BŽD = bezpečné ženské domy

OP/PP = obhajoba práv/právne poradenstvo

KTL = krízové telefónne linky

IP = intervenčné projekty

PPP = programy pre páchatel'ov

IPS = iné poradenské služby

ŽC = ženské centrá

KCOZ = krízové centrá pre obeť znásilnenia

VČ = vyhľadávacia činnosť

DN = len domáce násilie

DN/SN = domáce a sexuálne násilie

SN = len sexuálne násilie

NPNŽ = násilie páchané na ženách (všetky formy)

SORN = služby pre obeť rodového násillia

MŽG/TPPŽ = mrzačenie ženských genitálií/tradičné praktiky poškozujúce ženy

Napriek definovaniu každého typu služby sa niektorí respondenti v kategórii domáce a sexuálne násilie zmieňovali o bezpečných ženských domoch, poskytujúcich pomoc ženám, ktoré boli znásilnené manželom alebo obetiam sexuálneho násillia spáchaného súčasným či bývalým partnerom, a uviedli, že tieto služby by mohli teoreticky pomôcť obetiam sexuálneho násillia. Zároveň v mnohých severských krajinách bol charakter bezpečných ženských domov holistickejší v zmysle dostupnosti služieb ktorejkoľvek žene, ktorá bola vystavená násilliu zo strany muža. Kategória obhajoby ľudských práv a právneho poradenstva nebola vždy odlišená od aspektov služieb, poskytovaných krízovými linkami, bezpečnými ženskými domami a krízovými centrami pre obeť znásillenia, ktoré niekoľkí respondenti považovali tiež za zmysluplnú právnu pomoc. Údaje týkajúce sa svojpomocných skupín boli obmedzené, takže sme ich v tabuľke neuviedli.

Distribúcia služieb

Niekoľko respondentov potvrdilo, že majú adekvátne služby, čo nie je prekvapujúce vzhľadom na to, že väčšina ich bola sústredená v mestách, niekedy výlučne v hlavných mestách. Zatiaľ čo tam slúžia značnej časti populácie, s výnimkou krízových liniek sú nedostupné veľkým skupinám žien. V prípade bezpečných ženských domov je dostupnosť možná, keďže niektoré ženy sa chcú kvôli bezpečnosti presťahovať.

V Európe je niekoľko veľmi malých štátov, geograficky aj veľkosťou populácie. Na druhej strane sú tu štáty s veľkou rozlohou a rozptýlenou populáciou. Aj keď veľká rozloha a osídlenie majú negatívny vplyv na dostupnosť podporných služieb, mali by sa minimálne štandardy služieb prijať dostať najmä v súvislosti s vidieckymi/odľahlými komunitami.

Aj federálne viacjazyčné štáty musia zaručiť, že poskytovanie služieb bude na takej úrovni, aby nedošlo k znevýhodneniu žien v žiadnej z oblastí. Niektorí respondenti argumentovali, že rozdiely môžu byť markantnejšie práve vo federálnych štátoch, kde by sa mohli regionálne vlády rozchádzať v názore na prioritu týkajúcu sa násillia páchaného na ženách²⁶. Len štyri štáty uviedli príklady služieb spĺňajúce potreby žien z menšinových komunít a/alebo žien s postihnutím.

²⁶ Projekt (Mapa nedostatkov, 2007) použil digitálnu mapovaciu techniku a ilustruje nerovnomerné rozmiestnenie služieb v regiónoch Spojeného kráľovstva. (vid' endviolenceagainstwomen.org.uk)

Mnohí respondenti ostro namietali, že nie je namieste umiestniť služby, najmä bezpečné ženské domy, na vidiek, kde je ťažké zachovať dôvernosť informácií. No zároveň veľa žien žije ďaleko od sídel ženských mimovládnych organizácií, polície a od nemocníc. Podľa modelu Švédskeho krízového centra boli na celom území štátu zriadené „bezpečné domy“ pre krátkodobé pobyty. Každá žena, ktorá potrebuje dlhodobšie bezpečné ubytovanie, môže byť presunutá do mestského ženského domu. Jednou z naliehavých potrieb je vypracovať plán, ktorý by sprístupnil služby v riedko obývaných oblastiach, čo by znamenalo investovať v prvom rade do služieb, ako sú krízové linky, vyhľadávacia činnosť a podporné skupiny on-line, ktoré by sa vzťahovali na všetky formy násillia páchaného na ženách (Schuler et. al, 2008).

Z raných fáz projektu bolo evidentné, že hodnotenie potrieb v celoeurópskom meradle je nutné, keďže len zopár respondentov vedelo o systematickej analýze potrieb podporných služieb pre obeť v ich krajinách, na ktorých bolo nedávno alebo v minulosti páchané násillie. Poskytovanie služieb zaznamenalo istý nárast, celkový ale nerovnomerný, spočiatku ovplyvnený silou, zdrojmi a orientáciou národných ženských hnutí, neskôr preferenciami darcov a najnovšie európskou a medzinárodnou politikou a prioritami národných vlád. Napríklad, niekoľko respondentov zo strednej a východnej Európy uviedlo, že aj keď chceli ponúknuť služby týkajúce sa všetkých foriem násillia páchaného na ženách, darcov zaujímali len tie, ktoré sa vzťahovali na domáce násillie a na obchodovanie s ľuďmi. Ostatní hovorili o špecifickosti v ich kontexte.

Aktivity zamerané na prevenciu a boj proti domácemu násiliu podliehajú organizáciám a inštitúciám zaoberajúcich sa alkoholizmom a zneužívaniu pod vplyvom alkoholu, ktoré často riadia muži.

Vláda vynakladá veľké úsilie pri zriaďovaní bezpečných ženských domov. Avšak výsledkom je, že mnohé z nich riadia organizácie, ktoré sa nikdy predtým nezaoberali rodovo podmieneným násilím (MVO).

Mnohí respondenti kritizovali neochotu (alebo dokonca neskrývaný odpor) svojich vlád voči uznaniu analýzy násilia z hľadiska ľudských práv a rodovej podmienenosti presadzovanej OSN. V niektorých prípadoch dokonca v súvislosti s nepriateľským postojom voči ženským MVO.

Výsledkom tohto vývoja je nerovnomerné rozšírenie služieb v rámci jednotlivých štátov i medzi nimi, ako aj v rámci foriem násilia. Možno to nazvať „eurolotériou“, keďže od toho, v ktorej časti akej krajiny žena žije, závisí nielen to, aký typ služby je pre ňu dostupný, ale aj to, či vôbec nejaký dostupný je. Dostupnosť služieb z hľadiska počtu a geografickej distribúcie zostáva aj naďalej závažným problémom. V tejto súvislosti je namieste návrh minimálnych štandardov služieb.

Aktuálne odporúčania

V správe generálneho tajomníka OSN sú uvedené nasledovné princípy podporných služieb²⁷:

- Presadzovanie duševnej pohody, fyzického bezpečia a ekonomického zabezpečenia obetí a umožnenie ženám prekonať následky násilia a zmeniť svoj život.

²⁷ Vid' článok 321, str. 91

- Práca na základe znalostí násilia páchaného na ženách, ktorá neospravedlňuje násilie mužov a neobviňuje obeť.
- Posilnenie a umožnenie ženám prevziať kontrolu nad svojím životom.
- Zabezpečenie prístupu obetí k primeraným službám ako aj dostupnosti rôznych podporných služieb vrátane špecifických potrieb žien vystavených viacerým formám diskriminácie.
- Zabezpečenie kvalifikovaných poskytovateľov služieb, pracujúcich v zmysle problematiky rodových vzťahov, a ich sústavné zaškoľovanie; riadenie ich práce v súlade so smernicami, protokolmi a etickými kódmi a v prípade možnosti poskytnutie ženského personálu.
- Zachovanie dôvernosti informácií a súkromia obeť.
- Spolupráca a koordinácia s ostatnými relevantnými službami.
- Monitorovanie a vyhodnocovanie poskytovania služieb, snaha o aktívnu účasť užívateľiek služieb.

Väčšinu európskych štandardov, na ktorých sa účastníci zhodli, vytvorili jednotliví poskytovatelia služieb. Zahŕňali bezpečné ženské domy, vrátane ich sietí, poradenské centrá, intervenčné centrá (len Rakúsko), centrá právnej pomoci (len Macedónsko), krízové linky (len Ukrajina) a programy pre páchatel'ov (len Rakúsko a Spojené kráľovstvo). V niektorých štátoch vláda požadovala, aby štandardy boli naplnené ako podmienka uznania a financovania poskytovateľov služieb, hoci mimovládny organizáciám nebola poskytnutá žiadna pomoc, aby tieto štandardy naplnili. Kde boli služby MVO súčasťou sietí, často

bolo treba podpisom záväzne prijať etické kódy a kritériá členstva (vznikajúce štandardy), napr. Sieť krízových centier pre obeť násilného v Írsku. Príručku pre utečencov (WAVE) použilo mnoho mimovládnych organizácií, no vo väčšine krajín neboli štandardy ešte formálne schválené, najmä tam, kde nefungoval mechanizmus spolupráce medzi mimovládnyimi organizáciami. Znepokojenie vyvolalo aj zavedenie štandardov pre mimovládne organizácie s malými/nedostatočnými finančnými prostriedkami, ktoré nemali zdroje na ich naplnenie.

Účastníci uviedli niekoľko príkladov štandardov zahrnutých v právnych nariadeniach, akčných plánoch alebo v programe štátneho financovania.

- Za poskytnutie ubytovania obetiam, vrátane kritérií prijatia a zachovania anonymity, právne zodpovedajú mestské úrady. (Denmark Consolidation Act on Social Services, 2007). (Dánsky konsolidačný zákon o sociálnych službách)
- Kvalitatívne štandardy vypracované v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami aplikovateľné na všetky služby zahŕňajúce infraštruktúru, spoluprácu medzi inštitúciami, sieťovanie a vyhodnocovanie (Luxemburg).
- Štátne financovanie rozvoja štandardov integrovaných služieb v prípadoch domáceho a sexuálneho násillia (Anglicko).
- Štandardy pre spoluprácu inštitúcií s obeťami a páchatel'mi (Poľsko), multiinštitucionálne smernice týkajúce sa sexuálnych útokov (Írsko), interinštitucionálne štandardy na ochranu detí (Nórsko).
- Štandardy pre štátne bezpečné ženské domy - domáce násillie a obchodovanie s ľuďmi (Macedónsko, Bosna a Hercegovina).

Štandardy pre distribúciu bezpečných ženských domov (Portugalsko).

Medzi „focal points“ a mimovládnyimi organizáciami toho istého členského štátu boli značné rozdiely v názoroch na štandardy, čo poukázalo na nedostatok vedomostí vládnych inštitúcií o činnosti mimovládnych organizácií a naopak. V súčasnosti sa vypracovávajú štandardy na národnej úrovni najmenej v 17-ich členských štátoch, no celkový obraz je útržkovitý. V nasledujúcej časti sú uvedené existujúce návrhy, ktoré sme vytvorili.

Časť 3. Pramene základných princípov pre štandardy

Základné princípy pre všeobecné štandardy možno nájsť v nadrámcových odporúčaniach Rady Európy, Organizácie spojených národov a Európskej únie. Vo veľkej miere sme tiež čerpali z projektu, aktuálne prebiehajúceho v Anglicku, v rámci ktorého sa tvoria návrhy minimálnych štandardov služieb pre prípady domáceho a sexuálneho násillia⁴.

V podstate sa všetky identifikované štandardy zameriavajú na prevládajúce formy násillia páchaného na ženách: na domáce a sexuálne násillie⁵. Ako sa zistilo v štúdií „Stocking study“ a potvrdilo v tejto štúdií, nie je to prekvapujúce, vzhľadom na nedostatok stratégií a služieb, ktoré by sa zaoberali inými formami násillia na ženách. Mnohé nižšie

⁴ Sieť bezpečných ženských domov Women's Aid v Anglicku, financovaná vládou, spolupracuje so skupinou reprezentujúcou služby pre prípady sexuálneho násillia (vrátane obchodovania s ľuďmi a mrzačenia ženských pohlavných orgánov), za účelom vytvorenia špecifických štandardov týchto služieb. V súčasnosti sa rozosiela dohodnutý návrh na širšie konzultácie.

⁵ Najnovšie prevalenčné štúdie v Nemecku a vo Francúzsku dospeli k záveru, že sexuálne obťažovanie je najprevládajúcejšou formou násillia na ženách, hoci najviac sa skúma domáce násillie.

uvádzané témy sa teda dotýkajú oboch foriem násilia a súvislostí, v akých sa vyskytujú. Prispôsobenie sa miestnym podmienkam bude vecou zavedenia, alebo vykročením smerom k zavedeniu, týchto štandardov.

Nasledujúce témy predstavujú oblasti, v ktorých bola najevidentnejšia zhoda v údajoch, zhromaždených vo fáze 2- 4 projektu. Z toho dôvodu boli použité ako základné princípy, na báze ktorých by sa mali vypracovať základné štandardy.

- Dôvernosť informácií
- Bezpečnosť, ochrana a rešpekt voči klientkám služieb a voči personálu v rámci „kultúry dôvery“/“stránenia obetiam“
- Prístupnosť – ide o to zaistiť, aby každá žena mala prístup k podpore bez ohľadu na to, kde a v akých podmienkach žije. Zahrnuli by sa sem potreby špecifických skupín, napr. migrantiek, mladých žien, žien s postihnutím, žien žijúcich vo vidieckych oblastiach alebo žien vystáňovaných z domova/presídlených
- Dostupnosť – krízové, strednodobé a dlhodobé poskytovanie podpory, 24 hodín denne tam, kde je ohrozená bezpečnosť žien. Pomoc možno poskytovať rôznymi spôsobmi, vrátane spôsobu „po telefóne“. Podpora by mala byť poskytovaná bezplatne.
- Služby by mali pracovať na základe rodových analýz násilia na ženách, pričom by sa násilie malo chápať ako príčina i dôsledok nerovnoprávnosti žien.
- Pri podpore a intervencii by sa mali využívať princípy posilnenia a sebaurčenia.
- Odbornú pomoc by mali poskytovať ženám ženy.
- Odborná kvalifikácia pre špecializovaný sektor pre boj proti násiliu páchanému na ženách by mala byť uznávaná a zvyšovaná na základe odborného vzdelania.
- Komplexné služby – práca s rôznymi formami násilia na ženách a/alebo s ich rôznymi potrebami – predstavujú osvedčené príklady dobrej praxe („good practice“). Možno ich poskytovať prostredníctvom tímu „one-stop shop“ (podpora poskytnutá na jednom mieste), multidisciplinárneho tímu, alebo prostredníctvom „one-stop person“ (podporu poskytuje jedna osoba)
- Koordinácia inštitúcií, vybudovanie intervenčných reťazcov, vytvorenie možností delegovania k inej službe, zavedenie protokolov

Kým posledné dve témy podčiarkujú význam integrovaného prístupu k násiliu na ženách, väčšina existujúcich štandardov je špecifická pre jednotlivé služby. V neskorších návrhoch tieto témy pokrýva súbor nad rámecových princíпов; nižšie sa detailnejšie skúma báza, na ktorej boli vytvorené špecifické návrhy pre jednotlivé služby. Čitatelia dokumentu by si mali všimnúť, že zatiaľ čo pod hlavičkou domáceho násilia sa zaoberáme bezpečnými ženskými domami, relevantná je tiež problematika bezpečného bývania a podporné služby, v niektorých prípadoch poskytované ženám, ktoré sú na úteku pred obchodníkmi s ľuďmi, a dievčatám, hľadajúcim ochranu pred sexuálnym obťažovaním, vynúteným manželstvom alebo mrzačením ženských pohlavných orgánov.

Služby pre prípady domáceho násilia

Väčšina existujúcich štandardov sa zameriava na domáce násilie, najmä na poskytovanie bezpečných ženských domov/azylových domov. Existujúce štandardy väčšinou vytvárajú a uplatňujú jednotliví poskytovatelia služieb, v niektorých prípadoch sieť mimovládnych organizácií (MVO). Boli identifikované aj niektoré štátne štandardy, často sa vzťahujúce na štátne bezpečné ženské domy a/alebo certifikovanie bezpečných ženských domov mimovládnych organizácií (MVO).

Bezpečné ženské domy/ azylové domy⁶

Popri vyššie načrtnutých kľúčových témach boli uvedené veľmi špecifické a detailné informácie o existujúcich štandardoch pre bezpečné ženské domy (BŽD). Primárnym cieľom BŽD je zaistiť fyzickú bezpečnosť, pričom miera, v akej je to možné, závisí na dodržaní utajenia miesta a na praktických bezpečnostných opatreniach, ako sú napr. kontrola návštev a vybavenie domu poplašným zariadením. BŽD

⁶ Kým ženský dom je pojem používaný v anglicky hovoriacich krajinách, v mnohých ďalších krajinách sa prekladá ako azylový dom, tento pojem sa tiež používa v Severnej Amerike. My ich používame striedavo.

sú, ako sa vysvetľuje v dokumentácii WAVE, „viac než len strecha nad hlavou“ (WAVE, 2005). Tieto domy poskytujú variabilné kombinovanie ďalších služieb: vyhľadávanie užívateľiek služby; právne zastupovanie advocacy; právne rady advice; poradenstvo; svojpomoc; presťahovanie a podporu pre deti.

Prekážkou v získavaní spravodlivého prístupu je nedostatok zdrojov, potrebných na nájdenie a udržiavanie budov, ktoré by vyhovovali potrebám žien a detí s postihnutím, nedostatok financií na podporu migrantiek, najmä tých, ktoré sú, často vďaka imigračným zákonom, z finančnej pomoci a iných sociálnych práv vylúčené. V BŽD by sa v ideálnom prípade mali tiež ubytovávať ženy, trpiace problémami duševného zdravia a problémami alkoholovej/drogovej závislosti, a ženy so staršími deťmi mužského pohlavia. Princíp bezpečia a posilnenia však znamená, že nie všetky tieto skupiny majú byť nutne ubytované spolu, a potreby niektorých užívateľiek si vyžadujú ďalšie zdroje.

BŽD sú jedinou podpornou službou, pre ktorú je v európskych dokumentoch odporúčaný štandard pre všetky úrovne jej poskytovania: na 7500 až 10000 obyvateľov pripadá v rámci BŽD „miesto pre jednu osobu“ alebo „miesto pre rodinu“⁷. Ako miesto pre rodinu definujeme miesto pre dospelú osobu a priemerný počet detí. V mieste pre rodinu je samozrejme viac postelí ako v mieste pre jednu osobu, a ráta sa s tým, že aspoň polovica obyvateľiek BŽP sú deti. Niektoré štáty s malým počtom obyvateľov argumentovali, že ich potreby neboli v štandardoch uznané, že štandardy boli v súvislosti s nimi príliš vysoké, a naopak, niektoré štáty zasa dosiahli alebo dokonca prekročili uvedenú úroveň zabezpečenia služby. Len málo krajín malo evidenčnú bázu, (ktorá by obsahovala aj iné informácie než len tie ohľadne zaplnenosti BŽD), ktorou by sa mohli podporiť požiadavky tohto štandardu.

Posilnenie sa považovalo za inherentný základný princíp pri poskytovaní BŽD, zahŕňajúci informácie, dávajúce klientkám možnosť výberu, a tiež informácie o prostredí a pravidlách spolunažívania v BŽD. Základom je umožniť klientkám služby (znovu) získať kontrolu nad svojím životom, a snaha zaistiť, že patriarchálne ovládanie zo strany zneužívajúceho partnera nenahradí ovládanie klientky zo strany inštitúcie. Jedným z aspektov, ktoré princíp posilnenia ponúka, sú poznatky a pochopenie, umožňujúce porozumieť násiliu prostredníctvom rodovej analýzy, čím sa zamedzuje presúvanie viny na obeť a ospravedlňovanie páchatel'a násilia. Výrazným príkladom posilnenia je zaistiť, aby všetky pravidlá a predpisy boli formulované v pozitívnom a inkluzívnom (nie represívnom) jazyku. Pravidlá by tiež nemali opakovať požiadavky na obmedzenie pohybu, ktoré zvyknú byť súčasťou nátlakového ovládania, ktorý často uplatňuje páchatel'. Na základe princípu inklúzie BŽD tiež preberajú zodpovednosť za riešenie nerovností medzi ženami a za to, že klientky nebudú z domu vylúčené z dôvodu diskriminačných postojov iných obyvateľiek BŽD. Znova opakujeme, že spôsob, ako služba funguje, by mal viesť k posilneniu klientiek

Mnohé existujúce štandardy pre BŽD postulujú nezávislosť od štátu, politických strán a náboženských organizácií, a princíp fungovania BŽD ako neziskovej organizácie. Ak financovanie určuje, kto môže azylový dom užívať, jeho filozofický rámec a priority, potom je základná filozofia štandardov ohrozená. Riadenie BŽD mimovládnyimi organizáciami je bežne citovaný štandard, zdôvodnený potrebami klientiek služby aj historickou expertízou.

Zneužívané ženy veľmi trpia v dôsledku dominancie a zneužívania zo strany svojich mužským partnerov. Preto je dôležité, aby im podporu a pomoc poskytovali ženy, poradkyne špecializované na túto problematiku (WAVE, 2002).

Služby pre deti sa považujú za základnú zložku opatery v azylovom dome⁸. V súčasných štandardoch sa osobitne uvádza, že počas pobytu detí by ich vzdelávanie malo podľa možnosti pokračovať v ich doterajšej škole, mali by mať priestor na hry a iné činnosti; pri každom vzájomnom kontakte dospelšej osoby a dieťaťa by sa mala podporovať len nenásilná disciplína, mal by sa vypracovať protokol ochrany dieťaťa, aby neboli

⁷ Rada Európy, Skupina odborníkov/kov pre boj s násilím páchaným na ženách (1997). Záverečná správa o činnosti EG-S-VL, vrátane Akčného plánu pre boj s násilím páchaným na ženách vrátane domáceho násilia. Štrasburg; Návrh Rady Európy pre Kampaň proti násiliu páchanému na ženách vrátane domáceho násilia, EG-TFV(2006)8rev5, Štrasburg, 2006; Rezolúcia Európskeho parlamentu EÚ o násilí na ženách (1986) dok. A2-44/86 Oj.C.176. Odporúčania fóra expertiek/ov na konferencii EÚ o násilí na ženách, Kolín (1999); Konferencia expertiek/tov rakúskeho predsedníctva Rady EÚ (1998), Baden – Polícia v boji proti násiliu páchanému na ženách; Zasadanie expertov EÚ na tému Odporúčania pre boj proti násiliu na ženách (1999), Jyväskylä vo Fínsku

⁸ Podrobné štandardy pre poradenské a forenzné služby pre deti, ktoré boli sexuálne zneužívané sú mimo rámec tohto projektu a neboli zaradené do prehľadu literatúry.

ohrozené jeho práva. Pre blaho detí a ich matiek je tiež zásadne dôležité umožniť deťom rozprávať o tom, čo ich trápi, poskytnúť im rady a vysvetliť im problém násilia.

Súčasný obmedzený poskytovanie služby v Európe znamená, že veľa zneužívaných detí a ich matiek žije v situácii, ktorá nespĺňa vyššie uvedené štandardy: ide o rezidenčné služby, zamerané na sociálnu starostlivosť o deti alebo na rodinné problémy, pomoc bezdomovcom (pozri tiež Stocktaking study). Tieto služby nie sú ideálne a konštantne sa zameriavajú skôr na matku alebo na dieťa, nie na obidvoch zároveň, tak ako sa o to snažia bezpečné ženské domy.

Programy pre páchatel'ov násilia

Rozsah výskumu programov pre páchatel'ov domáceho násilia narastá a skupiny expertiek/ov Európskej únie pre ne pripravujú odporúčania⁹. Najpodrobnejšie štandardy a protokoly programov pochádzajú zo Spojeného kráľovstva a zo Spojených štátov. Zistilo sa, že v dvoch členských štátoch majú jednotliví poskytovatelia svoje vlastné normy. Stocktaking study si všima pokračujúcu debatu o tom, či by pre páchatel'ov účasť v programoch mala byť dobrovoľná alebo súdne nariadená. Väčšina expertov sa zhoduje v tom, že je potrebné oboje, keďže pre Európu platí, že len malá časť páchatel'ov je odsúdená. Pre obidva druhy poskytovania služby by mali platiť minimálne štandardy, s úpravami variantov programov a možnými sankciami za neúčasť. Programy by sa nemali používať ako alternatíva trestných sankcií, najmä preto nie, že potenciál takýchto sankcií môže podnietiť ukončenie programov.

Súčasťou uznávanej osvedčenej praxe je zaistiť, aby páchatelia prijali zodpovednosť za svoje správanie, a klásť do popredia bezpečie žien a detí a s tým súvisiace podporné projekty pre terajších a bývalých partnerov. Prvoradost' bezpečia žien a detí je základným štandardom, od ktorého sa odvíja celý rad zásad a postupov, vrátane obmedzenia dôvernosti informácií o páchatel'och.

Domáce násilie je verejnou, a nie súkromnou záležitosťou. Bezpečie a uspokojivá situácia žien, ktoré ho prežili, musia mať prednosť pred pokusmi udržať rodinu spolu. Eudské práva žien na ochranu pred násilím a týraním musia byť uznané ako ich práva ako jednotlivcov, nielen ako práva matiek detí¹⁰.

Minimálne štandardy pre prácu s páchatel'mi znamenajú, že rodinné poradenstvo, mediácia alebo zmier a zvládanie hnevu nie sú vhodnými riešeniami pre služby pre prípady domáceho násilia všeobecne a pre prácu s jeho páchatel'mi zvlášť (RESPECT, 2004)¹¹.

Intervenčné projekty

Intervenčné programy pôvodne vznikli v Rakúsku a v Nemecku ako varianty „Duluthského modelu“ v Spojených štátoch amerických (projekt intervencie proti týraniu v súkromí) (Logar, 2005; Seith, 2005). Rakúsky model, uznávaný ako sľubná prax¹², a jeho presadzovanie prostredníctvom školení a výmenných pobytov, v súčasnosti preberajú viaceré európske krajiny. Štandardy navrhla rakúska vláda a podporilo ich, že boli ocenené v Nemecku. Opäť sa tu zdôrazňujú mnohé kľúčové témy, uvedené vyššie v tejto časti dokumentu, pričom sa vyzdvihuje spolupráca medzi inštitúciami, protokoly a proaktívny prístup.

Služby pre prípady sexuálneho násilia

Keď uvažujeme o službách, ktorých rozvoj je obmedzenejší, so štandardmi pre prípady sexuálneho násilia sa stretáme menej často, v Európe sa, okrem určitých centier kvalitnej pomoci, rozvíjajú minimálne. Jedinými identifikovanými výnimkami sú Írsko a projekt prebiehajúci v Spojenom kráľovstve. Zdroje pre ďalšie štandardy služieb boli preto získané z USA, Austrálie a Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO).

⁹ Projekt European Daphne II o práci s páchatel'mi domáceho násilia v Európe (WWP) vypracoval štandardy (minimálne a ideálne) pre programy pre páchatel'ov, <http://www.work-with-perpetrators.eu/guidelines?.php>

¹⁰ Odporúčanie Porady expertiek/ov EÚ v Jyväskylä (1999), Odporúčania osvedčenej praxe pri tvorbe programov pre páchatel'ov domáceho násilia.

¹¹ Keďže páchatelia násilia môžu vyhľadať liečbu drogových závislostí a porúch správania sa inde v inom alebo rovnakom čase, v ktorom sa prihlásia do programu pre páchatel'ov násilia, samotný program takúto liečbu neposkytuje.

¹² Odporúčania för expertiek/ov, Konferencia EÚ o násilí páchanom na ženách, Kolín, 1999.

Kým menší počet respondentiek uznal, že domáce násilie a sexuálne násilie sa často prekrývajú, niekedy sa nesprávne predpokladalo, že poskytovatelia služieb pre prípady domáceho násillia dokážu pokryť, a aj tak robia, obidva druhy násillia. Výsledky najnovšieho prieskumu naznačujú, že tento predpoklad nie je presný (Ullman a Townsend, 2007), dokonca aj tam, kde je páchatelom blízka osoba. Aj keby vyššie uvádzané predpoklady platili, stále by ženy, sexuálne napadnuté páchatelmi iných kategórií, zostávali bez ochrany či podpory.

Medicínske a forenzné zložky odozvy v prípadoch sexuálneho napadnutia si vyžadujú ďalšie štandardy, zohľadňujúce princíp dôstojnosti a fyzickej integrity. Dôsledky napadnutia pre duševné zdravie obetí, a teda potreba podpory v súvislosti s nepriaznivými následkami sexuálneho násillia, si tiež vyžadujú osobitnú pozornosť.

Aj keď špecifické štandardy pre detské obeť násillia boli mimo rámca tohto projektu, možno bude potrebné o nich diskutovať, ak budú služby dostupné pre maloleté osoby.

Krízové centrá pre obeť znásillenia (Rape Crisis Centres)

Jedinými európskymi prameňmi informácií pre štandardy boli správa Skupiny špecialistiek/ov Rady Európy z r. 1997¹³, sieť írskych krízových entier pre obeť znásillenia a Spojené kráľovstvo.

Štandardy obsahujú hodnotenia bezpečnosti, napr. pokusy o samovraždu a sebapoškodzovanie v krízových situáciách. V niektorých štandardoch sa kladie dôraz na kontrolu kontaktov klientiek služby, kým v iných (primárne zo Spojených štátov amerických a z Austrálie) sa presadzuje proaktívny postup, „v záujme zaistenia trvalej starostlivosti, bezpečnosti a prístupu k podpore počas krízového obdobia“.

Pre krízové centrá pre obeť znásillenia, ktoré sú financované horšie ako bezpečné ženské domy, a pri obsluhovaní krízových liniek sa často spoliehajú na pomoc dobrovoľníčok, je oveľa ťažšie získať štandardy prístupnosti a dostupnosti pomoci pre obeť znásillenia. Aktuálny prieskum v Spojenom kráľovstve ukazuje, že okrem Škótska počet krízových centier klesá a mnohé sú „krehké“. Na zdroje chudobný miestny kontext znamená, že mnohé centrá môžu ponúknuť len základné služby (Coy, Kelly a Food, 2007).

Centrá pre obeť sexuálneho napadnutia/poskytnutie odbornej lekárskej pomoci

Materiály pre štandardy pre túto úroveň poskytovania pomoci boli získané od Svetovej zdravotníckej organizácie, z Austrálie, Spojených štátov amerických a zo Spojeného kráľovstva. Na európskej úrovni sa problematike poskytnutia odbornej lekárskej pomoci obetiam sexuálneho násillia venovalo fórum expertiek/ov EÚ v Jyväskylä, ktoré odporúčalo, aby na účely medicínsko-právnych vyšetrení boli vyškolené odborné zdravotnícke pracovníčky. Štandardy WHO¹⁴ boli obsiahlejšie, aj keď podrobnejšie forenzné informácie presahujú rámec tejto štúdie¹⁵.

Novou témou je v tejto kapitole dôležitosť informovaného súhlasu a požiadavka umožniť klientkám služby, aby mali kontrolu nad rozhodnutiami, pokiaľ ide o forenzné/lekárske vyšetrenie, podanie oznámenia, ošetrovanie, odoslanie na odborné vyšetrenie a obsah lekárskeho záznamu. V rámci školení odborných pracovníčok/kov treba zdôrazniť, že klientka služby má právo na dôstojné zaobchádzanie a na poskytnutie primeraných zdravotníckych služieb, vrátane postkoitálnej antikoncepcie, profylaxie HIV, a v prípade, že je to potrebné a že si to želá, na vykonanie umelého prerušenia tehotenstva. V ideálnom prípade by sa všetky vyšetrenia a liečba mali realizovať v jednom zdravotníckom zariadení.

¹³ Rada Európy. Skupina špecialistiek/ov pre boj proti násilliu páchanému na ženách, Záverečná správa o činnosti EG-S-VL vrátane Akčného plánu pre boj proti násilliu na ženách (Strasburg, rady Európy, 1997).

¹⁴ Smernice WHO (2003) pre lekársko-právnu pomoc obetiam sexuálneho násillia, Ženeva; Klinický manažment obetí znásillenia, WHO/UNHCR (2004); vypracovanie protokolov používaných pri práci s utečenkyňami/cami a internovanými osobami, prepracované vydanie.

¹⁵ Smernica pre forenznú prax bola takisto vypracovaná v Írsku, Odbor pre zdravotnú starostlivosť o deti, ktoré sa stali obeťami znásillenia/sexuálneho napadnutia (2006): Národná smernica pre vyšetrenie v rámci odporúčaného lekárskeho vyšetrenia a pre forenzné klinické vyšetrenie v Dubline (Írsko). <http://www.icpg.ie/index.cfm/loc/6-14-3/articleId/17E8D25-A6A3-02CA-3DCDBB88C6767C80.htm>

Obetiam sexuálneho násillia bude poskytnutý rovnaký štandard ošetrovania bez ohľadu na okolnosti sexuálneho napadnutia¹⁶.

Základným štandardom, súvisiacim s bezpečnosťou a dôstojnosťou obeť, je požiadavka, aby lekárkou bola žena. Niekoľko respondentiek/tov navrhlo, aby vyšetrenie a vyhotovenie lekárskej správy nebolo spoplatnené. Smernica WHO ďalej ustanovuje, že lekárske potvrdenie by klientku služby malo oprávniť podať žalobu na súd alebo uplatniť nárok na náhradu škody do dvadsiatich rokov od vydania potvrdenia (čo je dostatočný čas na zváženie, či potvrdenie použije). Vo vidieckych alebo riedko obývaných oblastiach nie je možné prevádzkovať špecializované centrá, ale existujú príklady medzinárodných služieb, ktoré sa presúvajú tam, kde je to potrebné a ktoré často zamestnávajú sestry školené pre prácu v odbore súdneho lekárstva. (Kelly, 2008).

Iné služby

V tejto kapitole sú zhrnuté štandardy, súvisiace s všeobecnejšími službami. Napríklad krízové linky sa môžu zaoberať všetkými formami násillia na ženách, domácim alebo sexuálnym násillím.

Krízové linky

Bolo identifikovaných veľmi málo štandardov špecifických pre krízové linky. Vychádzajú z odporúčaní európskej úrovne a z amerických modelov domáceho a sexuálneho násillia. Len dva štáty majú osobitné štandardy krízových liniek (Maďarsko a Ukrajina). Súčasné návrhy štandardov zdôrazňujú dostupnosť, dôvernosť informácií, poskytnutie poučenia klientke a jej odoslanie k odbornej pracovníčke či pracovníkovi.

Právne rady a právne zastupovania

Tieto formy poskytovania služieb sú často zlúčené v rámci fungovania bezpečných ženských domov (BŽD), krízových liniek, krízových centier pre obeť znásillenia a centier pre obeť sexuálneho napadnutia, avšak čoraz častejšie sa stávajú špecifickými komunitnými službami, v prípade Spojeného kráľovstva sú priradené k súdom pre domáce násillie (Cook et al, 2004) a v Španielsku sú začlenené do komunitných ženských centier.

Európske odporúčania obsahujú návrh, aby právne rady boli bezplatné, primárne zdroje pre štandardy právneho zastupovania však pochádzajú od mimovládnych organizácií (MVO) pre prípady domáceho násillia v Spojenom kráľovstve¹⁷ a krízových centier pre obeť znásillenia mimo Európy. Kľúčový štandard obsahoval požiadavku, aby každá právna zástupkyňa konala nezávisle od systému trestného súdництва, iného štatutárneho orgánu, a aby sa zamerala na bezpečie obeť násillného činu.

Poradenstvo

Mimovládne organizácie, ktoré sa špecializujú na poradenstvo, majú špecifické štandardy minimálne v troch členských štátoch (Rakúsko, Spojené kráľovstvo, „bývalá juhoslovanská republika Macedónsko“), v prehľade literatúry boli opäť najčastejšie identifikované štandardy z Ameriky a z Austrálie. V mnohých krajinách majú tiež odborné štandardy pre kvalifikované poradkyne, tie sú však mimo rámec tejto štúdie.

V štandardoch boli zdôraznené kľúčové princípy dôvernosti informácií a posilnenia, čiže „modely práv obetí“ a rôzne modely hodnotenia a poskytovania krátkodobého alebo dlhodobo poskytovaného poradenstva. Prístupnosť služieb celkom závisela od financií, niektoré služby sa obmedzovali na 10 sedení s poradkyňou a niektoré mali veľmi dlhé čakacie lehoty. Štandardy zo Severnej Ameriky odporúčajú

¹⁶ NDCAWS/CASAND, 2005, *Štandardy lekárskej starostlivosti v prípadoch sexuálneho napadnutia v štáte Severná Dakota* (North Dakota Sexual Assault Medical Standards Committee and North Dakota Council on Abused Women's Services/Coalition Against Sexual Assault in North Dakota).

¹⁷ Pozri tiež CAADA, <http://www.caada.org.uk/>

vypracovávať akčné plány s jednotlivými klientkami služby, ktoré určia, na ktoré kľúčové problémy sa treba zamerať¹⁸.

Vyhľadávanie klientiek služieb

Štandardy vyhľadávania užívateľiek služieb boli nájdené len v rámci severoamerického zdroja¹⁹ a obsahovali varianty už identifikovaných kľúčových tém. Vyhľadávanie je kľúčová metóda, ako sa dostať ku klientkam, ktoré by inak mali k podpore ťažký prístup, napr. ženy s postihnutím, ženy vo väzení, ženy predávajúce sexuálne služby²⁰.

Presadzovanie práva

Aj keď sa táto téma pôvodne nepokladala za kľúčovú časť projektu, dôraz, kladený zástupcami členských štátov („focal points“) a mimovládnyimi organizáciami (MVO) na štandardy pre orgány presadzovania práva (LEA) viedol k tomu, že do projektu bola napokon zahrnutá. V prehľade literatúry bol tiež nájdený pomerne vysoký počet európskych odporúčaní zameraných na políciu, prokurátorov/štátnych zástupcov, sudcov a vyšetrujúcich sudcov; prevládali tu s týmto okruhom úzko prepojené otázky zaobchádzania s obeťami a páchatel'mi násilia, ktorí sú volaní na zodpovednosť. Väčšina európskych štandardov je orientovaná na domáce násilie. Navrhované štandardy sme vypracovali na báze schválených princípov osvedčenej praxe.

- K trestným činom násilia na ženách by sa malo pristupovať aspoň s takou vážnosťou ako k iným násilným trestným činom. Niektorí respondenti a respondentky ďalej navrhovali, aby násilné napadnutie zo strany partnera/člena domácnosti bolo považované za priťažujúcu okolnosť²¹.
- Justiční zamestnanci by mali absolvovať školenie o formách a následky násilia páchaného na ženách.
- Európske odporúčania z konca 80. rokov navrhovali, aby na jeden policajný útvar bola vyčlenená/ý aspoň jedna pracovníčka/ik špecializovaná/ý na domáce násilie a na sexuálne násilie²².
- Rakúsky model intervencie navrhuje vytvorenie špecializovaných vyšetrovacích útvarov.
- Zatiaľ čo existuje široká podpora pre uzrušenie beztrestnosti, ktorá väčšinu páchatel'ov chránila pred právnou sankciou, existuje potenciálny rozpor medzi nútením obeť/svedkyne násilia odmietajúcej svedčiť, aby tak urobila, a princípom posilnenia. Konferencia EÚ v Badene, konaná v decembri 1998 pod názvom Polícia v boji proti násiliu na ženách, odporučila tento postup:

Trestné konanie by malo v čo najširšom rozsahu zohľadniť záujmy obeť násilia s cieľom presvedčiť ich, aby sa dobrovoľne zúčastnili trestného konania ako aktívna strana.

Veľkú pomoc predstavuje smernica pre prokurátorov v Spojenom kráľovstve.

Rozhodnutie, či sa má obeť domáceho násilia nútiť, aby sa zúčastnila súdneho konania, si vyžaduje veľkú citlivosť a diskretnosť. V mnohých prípadoch, keď chce obeť žalobu stiahnuť, nie je vynucovanie účasti na súde vhodné. Je pravdepodobné, že ak je klientka k svedectvu nútená, bude súdnemu stíhaniu páchatel'a nepriaznivo naklonená, alebo podá taký popis udalosti, ktorý zhatí súdne pojednávanie. Je dôležité, aby prokurátori dokázali rozoznať prípady, kedy je prinútenie obeť vypovedať primeraným opatrením. Z toho dôvodu by mali zabezpečiť, aby sa toto ich rozhodnutie zakladalo na názore polície napríklad na reakciu obeť na prinútenie vypovedať, vrátane pohľadu obeť na možné bezpečnostné riziká²³. (they should ensure that their decisions are informed by the views of the police on the victim's likely reaction to compulsion, including her views on the possible risks to her safety⁵⁰).

¹⁸ South Carolina Coalition Against Domestic Violence and Sexual Assault (nedatované). Štandardy pre centrá pre obeť sexuálneho napadnutia.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Existujú protokoly pre vyhľadávanie žien, pracujúcich v sexuálnom priemysle, ktoré vypracoval EUROPAP, tie sa však nevzťahujú špecificky na násilie na ženách.

²¹ Pozri napr. Fórum expertov EÚ v Jyväskylä, Rakúske modely intervencie.

²² Rezolúcia EÚ o násilí na ženách, 1986; Konferencia EÚ v Badene – Polícia v boji proti násiliu páchanému na ženách, december 1998; *Odporúčanie Rady Európy Rec (2002)5 Výboru ministrov členských štátov o ochrane žien pred násilím*, ods. 29.

²³ Home Office (nedatované) Domáce násilie: Prelomiť reťaz – Smernica pre riešenie prípadov domáceho násilia, určená rôznym inštitúciami.

- Ochranné príkazy, ktoré vyžadujú vykázanie páchatel'a z domácnosti, najmä tam, kde sa to môže vykonať za asistencie polície, sú kľúčovým opatrením na zvýšenie ochrany a bezpečia²⁴. V Stocking study sa uvádza:

Tam, kde je právomoc súdne vyst'ahovať páchatel'a násilia z domácnosti vyhradená pre orgány činné v trestnom konaní alebo súdy, je účel tohto opatrenia – okamžité bezpečie obete násilia – zmarený, a príkazy na zamedzenie vstupu páchatel'a do domu/bytu sú zriedkakedy vôbec vydané. Práva mužov, obvinených z násilného konania, možno zabezpečiť tak, že policajné príkazy rutinne schváli príslušný orgán do troch dní, alebo rýchlou reakciou justície na akúkoľvek sťažnosť. (Stocktaking study, 2006, s. 38).

Výbor OSN CEDAW pri posudzovaní prípadu, uvádzaného vo zvláštnom protokole, rozhodol takto: „Ľudské práva žien na život a na fyzickú a duševnú integritu nemožno nahradiť inými právami, vrátane vlastníckeho práva a práva na súkromie²⁵.

- Justičné orgány by mali svoju činnosť koordinovať so špecializovanými podpornými službami pre prípady násilia páchaného na ženách. Tam, kde je polícia iniciátorom takejto koordinácie, musí zaistiť, aby sa pritom vychádzalo z odborných znalostí ženských mimovládnych organizácií (Logar, 2005).
- Mali by byť odstránené disriminačné právne ustanovenia, týkajúce sa svedectva v prípadoch sexuálneho napadnutia; znásilnenie by zákon mal definovať ako zločin proti sexuálnej autonómii.
- Znásilnenie v manželstve by malo byť kvalifikované ako trestný čin.
- Páchatelia násilia by mali byť zo zákona čo najrýchlejšie postavení pred súd²⁶.
- Mali by byť povolení a podporovaní právni zástupcovia, podporujúci obeť počas súdnych procesov, čo je jednoduchý spôsob, ako klientky informovať o stave ktoréhokoľvek právneho prípadu a znížiť pravdepodobnosť, že žaloba bude stiahnutá.
- Štáty by mali zaistiť, že obeť násilia budú mať právo na náhradu škody.²⁷
- Procedurálne zmeny by mali zaistiť obetiam násilia čo najlepšie podmienky pre podanie svedectva, obmedzením opakovania výpovede o udalosti a zabezpečením ústretového ovzdušia, v akom sa svedectvo na súde bude podávať.²⁸
- Právo na zachovanie anonymity pre médiá.²⁹
- Malo by sa zaistiť, že znenie, predpisy a postupy zákona nebudú diskriminačné na základe rodovej príslušnosti alebo z iných dôvodov, ako sú napr. telesné alebo duševné postihnutie alebo status migrantky.

Možnosti a výzvy

Táto kapitola je venovaná možnostiam a výzvam, súvisiacim so zavádzaním štandardov. Respondenti/ky sa nazdávajú, že absenciu dohodnutých európskych štandardov možno pripísať kombinácii nedostatku politickej vôle vlád? či záujmu, a tiež skutočnosti, že násilie voči ženám je v ich kontexte relatívne nová a málo rozpracovaná problematika.

²⁴ Odporúčanie Rec(2005)5 Rady Európy EÚ, Kolín a Logar, Fórum expertiek/ov, 2005 (Rakúske modely intervencie proti domácemu násiliu).

²⁵ A.T proti Maďarsku 2/2003, z 26. januára 2005, 9.3.

²⁶ Rakúske predsedníctvo Rady Európskej únie (1998). Konferencia expertiek/ov *Polícia v boji proti násiliu páchanému na ženách, Baden*.

²⁷ Odporúčanie Rady Európy (2002)5 o ochrane žien pred násilím, Príloha, ods. 36; Rámcové uznesenie Rady EÚ z 15. marca 2001 o pozícii obeť v trestnom konaní, Official Journal L82.

²⁸ Rezolúcia EÚ o násilí páchanom na ženách (1986) *ibid*.

²⁹ *Ibid*. tiež: Konferencia expertov EÚ, Baden, 1998 pozri vyššie; Rezolúcia Európskeho parlamentu EÚ o násilí páchanom na ženách (1986), dok. A2-44/86 OJ. C. 176; Logar (2005)

Pre vládu je jednoduchšie nemať štandardy, keďže potom nemusí pridel'ovat' pre bezpečné ženské domy veľa peňazí [zástupcovia členských štátov („focal point“)]
Bezpečné ženské domy a mimovládne organizácie sú veľmi úspešné a vládu teší, že sa tomuto problému venujú [mimovládne organizácie (MVO)].

MVO opakovane zdôraznili, že je nebezpečné vnucovať štandardy už tak neadekvátne financovanému sektoru; môže to viesť k zníženiu kapacít a dokonca spôsobiť zrušenie služieb³⁰. O rovnováhe medzi štátnym financovaním a autonómiou mimovládnych organizácií treba citlivo rokovať v rámci *Odporúčania Rady Európy Rec (2007) 14 Výboru ministrov členských štátov o právnom postavení mimovládnych organizácií*, ak majú štandardy maximalizovať rozsah a kvalitu poskytovaných služieb.

Mimovládne organizácie si v súčasnosti neželajú, aby im boli vnucované štátne štandardy, pretože pracujú dobre tak, ako sú. Štátne štandardy sociálnych služieb, vzťahujúce sa na deti/matky a iba na deti sú také nízke, že by radšej ani tieto, ani podobné štandardy vôbec nepoužívali. [MVO].

Existujú tiež problémy štátnej infraštruktúry, ktoré sa môžu stať miestnymi prekážkami v poskytovaní služieb. Dve respondentky napr. označili federálne systémy za bariéry spoločných štandardov v rámci krajiny. Treba, aby vlády uvažovali o spôsoboch prekonávania prekážok, ak majú splniť svoje medzinárodné záväzky. Všetky medzinárodné smernice podporujú poskytovanie služieb mimovládnyimi organizáciami, tieto sú zo svojej pozície nepochybne najlepšie predurčené na to, aby mohli poskytovať služby tam, kde ich už aj tak kompetentne poskytujú. Vďaka udržateľnému financovaniu, partnerstvám medzi inštitúciami a využívaním poznatkov a zručností získaných pri práci s prípadmi násilia na ženách je možné tieto štandardy dosiahnuť. Rozhodovanie o tom, kto bude poskytovať konkrétne služby, by nemalo byť náhodné, ale malo by sa opierať o prax a mali by ho určovať potreby klientiek služieb a kompetencie a právomoci jednotlivých inštitúcií. Je napríklad jasné, že za účinné presadzovanie práva, za ochranu, súdne stíhanie a súdnictvo zodpovedá štát. Podobne je úlohou štátu poskytovať lekársku a zdravotnú starostlivosť, sociálne bývanie a sociálnu starostlivosť.

Časť 4. Tvorba európskych minimálnych štandardov

Veľká väčšina účastníčok/kov tohto projektu podporovala koncipovanie štandardov v rámci ľudských práv primárne preto, že tento prístup zvýraznil vládne záväzky, ktoré si vyžadovali pozornosť a konkrétne kroky. Niektorí poznamenali, že rámec ľudských práv zabráni tomu, aby poskytovanie služieb pohltila sociálna politika všeobecne. Niektorí zúčastnení svoj názor bližšie vymedzili pripojením podmienok, za akých by sa mala používať terminológia ľudských práv.

Používanie terminológie ľudských práv závisí na adresátovi a mala by sa používať len v ľahko pochopiteľnej forme [IMVO].

Len pre všeobecné normy by to bola dobrá cesta, ako informovať spoločnosť o jej právach/nárokoch. Ale v skutočnosti sú vo vnútroštátnych sociálnych a právnych systémoch ťažkosti s prekladaním štandardov ľudských práv a medzinárodných štandardov/noriem. [„focal point“].

Spojenie noriem ľudských práv s existujúcimi štandardmi a silná podpora zo strany dopytovaných osôb viedlo k určeniu nasledovných základných princípov pre štandardy.

- chápanie násilia páchaného na ženách ako príčiny i dôsledku nerovnosti medzi ženami a mužmi
- dôvernosť informácií
- bezpečie a ochrana
- práca s klientkami služieb v rámci princípu posilnenia

³⁰ Konferencia sietí WAVE „Stop domácemu násiliu na ženách“ (18. – 20. október 2007), Vilnius/Litva, nepublikované poznámky z konferencie, poskytnuté pre tento projekt.

- budovanie kultúry dôvery a rešpektu voči obetiam násilia
- rovný prístup k pomoci na celom území a rovný prístup pre sociálne vylúčené ženy/ženy s postihnutím
- dostupnosť krízových centier 24 hodín denne
- uznanie detí ako klientov/klientiek služieb
- poskytovanie komplexných služieb

Skúmame niektoré z tém detailnejšie, pričom čerpáme z problémov, ktoré sa objavili v dotazníkoch a vysvetlíjeme, ako sme na to pri tvorbe navrhovaných štandardov prihliadali.

Rodovo podmienené chápanie násilia

Naša práca sa začína dôverou [MVO].

Vyššie desaťročia sa v dokumentoch politiky OSN a Európy, ktoré boli venované problematike násilia páchaného na ženách, zdôrazňovalo, že k nej treba pristupovať v rámci princípu rodovej rovnosti: že násilie je príčina aj dôsledok nerovnosti medzi mužmi a ženami. Rozsah, v akom táto skutočnosť zakladá poskytovanie služieb a v akom ju vlády berú na vedomie, sa v rámci regiónu značne líši. Toto rodové hľadisko je základom uznania násilia páchaného na ženách ako otázky ľudských práv a ako také sa zdôrazňuje ako základ všetkých štandardov. Toto rámcovanie má dosah na to, že násilie páchané na ženách sa nechápe ako vina žien, a tiež má vplyv na spôsob, akým sa služby poskytujú.

Násilie voči ženám sa zakladá na vzťahoch moci a dominancie a na túžbe ovládať druhého, čo pramení zo spoločenských štruktúr, založených na nerovnosti pohlaví. Na násilných činoch nie je nič nejasné: ich účelom je udržať nerovný vzťah medzi mužmi a ženami a posilniť ženskú podriadenosť. Základom tohto násilia je príslušnosť k ženskému pohlaviu a väčšina spoločnosti to toleruje³¹.

Mužské násilie páchané na ženách je prejavom historicky nerovných mocenských vzťahov medzi mužmi a ženami a odráža existujúce rodové vzťahy v spoločnosti a v politike. Preto ho treba pokladať v prvom rade za spoločenský a politický problém. Treba, aby ženské azylové domy prinášali informovanosť o spoločnom, historickom, kultúrnom a politickom rámci, ktorý podporuje mužské násilie. Aktivistky sa usilujú dať ženám a deťom hlas, aby sa proti násiliu ozvali. Spoločnosť musí násilníkov priviesť k zodpovednosti za ich činy. Feministické princípy, zavedené v ženských azylových domoch by mali ženám a deťom ukázať spôsob, ako sa oslobodiť od násilia (WAVE, 2004 – Manuál pre ženské azylové domy, ods. 3.2.1).

Niektorí respondenti/ky považujú „kultúru dôvery“ za dôležité vyjadrenie takéhoto chápania násilia, vzhľadom na najrozmanitejšie spôsoby, akými bolo slovo žien a detí popierané a spochybňované.

Niektoré respondentky to vyjadrili inak: „pokúšať sa zachovať neutralitu voči tomu, čo sa deje, znamená prijať riziko, že budeme násilie tolerovať³²“.

Kultúra posilnenia

Požiadavkou, ktorá sa v literatúre o štandardoch opakovala a ktorú mnohé respondentky zdôraznili, bolo posilňovanie klientiek podpornými službami. Základný princíp tu predstavuje rešpekt integrity klientky, jej informovanie a podpora, čo jej umožňuje poskytovať informovaný súhlas a mať prístup k službám, ktoré pomôžu zmierniť ujmy spôsobené násilím. Výhodiskom filozofie posilnenia je poznanie, že v prípadoch násilia páchanom na ženách dochádza k tomu, že je žena podrobená moci a kontrole a že sa k nej pristupuje ako k menejcennej. K následkom viktimizácie patrí narušenie zmyslu pre vlastné Ja, sebadôvery aj vzťahov

³¹ Správa výboru pre rovné príležitosti žien a mužov pre Parlamentné zhromaždenie Rady Európy O násilí páchanom na ženách v Európe, dok. 8667, 5. marec 2000. Vysvetľujúce memorandum, ods. 9.

³² Logar, R. (2006) Bridging the Gaps – Od dobrého úmyslu k dobrej spolupráci. WAVE, Viedeň, s. 27

s inými ľuďmi. Existuje viacero spôsobov, ako vytvárať kultúru posilnenia, od jazyka, prostredníctvom ktorého násilie chápeme a pomenúvame, po prostredie, v akom sa služby poskytujú a možnosti, ako uchrániť klientku pred sociálnym vylúčením pomocou pracovných a odborných školení. Princíp posilnenia spočíva tiež v postupoch zameraných na participáciu a konzultácie: mnohé mimovládne organizácie vďaka svojim štruktúram povzbudzujú klientky, aby minimálne poskytli spätnú väzbu o poskytnutí služieb a maximálne sa v rámci jednotlivých organizácií zasadzovali o práva iných žien.

Navrhované štandardy sa zaoberajú všetkými uvedenými aspektmi posilnenia.

Rozporné princípy

Štandardy bezpečnosti a dôvernosti informácií boli dva najčastejšie identifikované štandardy, vychádzajúce z praxe. Na začiatku prieskumu jeden „focal point“ uviedol, že medzi princípom dôvernosti informácií a inými základnými princípmi sa môže vyskytovať napätie, a v priebehu prieskumu k tomu dospeli aj ďalší respondenti/respondentky. Väčšina poskytovateľov služieb uviedla, že informácie sa neodovzdávajú ďalej inej osobe, organizácii či úradu bez súhlasu klientky služby. Podľa mnohých respondentov/tiek dochádzalo k napätiu v situáciách, keď ženy odmietli právnu ochranu, zatiaľ čo služba ju pokladala za potrebnú. Ešte zložitejšie to bolo v prípadoch, týkajúcich sa ochrany detí, keďže v niektorých štátoch sú poskytovatelia služby zo zákona povinní informovať príslušné miesta o tom, že dieťa je ohrozené. Okrem toho prebieha diskusia o správnosti protokolov, ktorými sa treba riadiť. Pre mnohé mimovládne organizácie sa dôvernosť informácií stala absolútne platným princípom, najmä tam, kde presadzovanie práva pri uvádzaní ochranných opatrení do praxe zlyhalo. Vyhotovenie oficiálnej správy znamená, že súhlas s jej obsahom prekračuje vzťah dôvery k poskytovateľovi služieb, a rozširuje sa na dôveru v presadzovanie práva a iné inštitúty. Štátne orgány tiež musia byť „dôveryhodné“, ale na mnohých miestach Európy majú presadzovanie práva a súdov v tomto smere pred sebou ešte dlhú cestu. Mimovládne organizácie stoja zatiaľ pred rozhodnutiami, pri ktorých sú obavy o životy klientiek v rozpore s princípom dôvernosti informácií.

Štandardy dôvernosti informácií sa síce touto dilemou zaoberajú, ale neriešia ju.

Poskytovanie komplexných služieb

Jedna konkrétna otázka skúmala problém komplexných služieb a väčšina respondentov/tiek tento druh poskytovania služieb podporovala, pričom niektoré/í usúdili, že ho nemožno aplikovať na všetky služby, Niektorí respondenti/ky podrobnejšie komentovali význam, aký má pre ženy tento typ služieb.

Súčasný systém nefunguje, v skutočnosti môže vyvolať u obetí falošné nádeje, že sa o ne postaráme. Je to ako zabezpečiť niekomu operáciu, ale po nej mu nezabezpečiť antibiotiká. V skutočnosti môže byť nebezpečnejšie dať sa operovať, ak po operácii nenasleduje žiadna pooperačná starostlivosť. V súčasnom systéme povzbudzujeme ženy, aby naviazali prvý kontakt a získali prístup k prvej podpore, avšak potom ich ponecháme samé na seba. Tým sa situácia stane ešte nebezpečnejšou, pretože ak by tieto ženy vedeli, že dostanú len krátkodobú pomoc, inak by hodnotili riziká, ktoré pre ne táto pomoc predstavuje [MVO].

Názory sa líšia aj v tom, či odborníčky z mimovládnych organizácií majú poskytovať všetky služby, ktoré ženy potrebujú, alebo či je to úlohou, ale aj dôvodom existencie sietí vzájomne prepojených organizácií.

Všetky komplexné služby nemusí poskytovať tá istá organizácia. Komunita musí organizovať prácu komunitných združení z hľadiska komplexných služieb. Organizácie sa musia dohodnúť o postupoch a stratégiách, o spoločných stanoviskách definíciách a rámcoch uplatňovaných vnútri miestnych komunit [MVO].

Poskytovanie komplexných služieb všetkým ženám jednotlivými službami, pri zohľadnení ich potrieb, ale bez vytvárania ďalších osobitných služieb. Možno vypracovať zvláštnu smernicu pre ženy so špeciálnymi potrebami, ale najefektívnejšie je poskytovať pomoc z jedného centra [„focal point“].

Hlavnou prekážkou rozvoja komplexných riešení bolo nedostatočné financovanie špecializovaných mimovládnych organizácií. Komplexné poskytovanie služieb je do projektu začlenené ako jeden z kľúčových princípov, avšak bez špecifikovania spôsobu, ako ho dosiahnuť v miestnych kontextoch.

Prístup k službám a nediskriminácia

Skutočnosť, že služby nie sú distribuované na územiach jednotlivých štátov spravodlivo, vytvára nespravodlivý prístup k ochrane, podpore a spravodlivosti. Nedostatočné poskytovania služieb má rovnaké dopady: znamená to napríklad, že aj vtedy, keď človek žije v hlavnom meste, nemusí tam byť žiadny priestor pre azylové ženské domy, alebo že v poradniach môžu byť dlhé čakacie lehoty. Návrhy štandardov sú koncipované vzhľadom na minimálne štandardy pre distribúciu a rozsah služieb, s cieľom zaistiť, aby všetky ženy mali prístup k podpore na mieste a v čase, kedy ich potrebujú.

Prístup zostáva problémom pre špecifické skupiny klientiek služieb. Napr. v niektorých európskych krajinách migrantky majú v princípe prístup k rovnakým službám, avšak pokiaľ nie sú splnené ich ďalšie potreby – tlmočenie, právne rady o statuse migrantky a azylovom práve, pochopenie škodlivosti tradičných praktík – nie je tento prístup spravodlivý. Mnohé respondentky upozornili na to, že potrebujú dlhšie intervencie, vrátane pobytov v BŽD, čo si vyžaduje dostatočné zdroje. Zdroje boli tiež kľúčové pri poskytovaní služieb ženám vo vidieckych oblastiach a ženám s postihnutím.

Štandard pre spravodlivý prístup je len rétorikou, ak chýbajú zdroje, ktoré by mimovládny organizáciám umožnili dosiahnuť ho. Kvôli tomuto problému boli niektoré špecifické návrhy chápané len ako výhľadové aspirácie. Zároveň by sa malo považovať za samozrejmé, že všetci poskytovatelia služieb sa budú usilovať minimálne požiadavky prekročiť.

Deti ako užívatelia služieb

Väčšina odpovedí sa zameriavala na deti žijúce v rodinách, kde dochádza k domácej násilii, a na dôležitosť BŽD, kde by sa o ne správne postarali. Zahrnuli sme sem štandardy, týkajúce sa práva detí na vysvetlenie situácie, pričom v niektorých BŽD je to už bežná prax. Tiež sme miestami upozorňovali na problémy ochrany detí, zistili sme však, že vo väčšine štátov existujú rozdielne právne rámce, ktoré neboli do tohto dokumentu začlenené. Prekrývajúce sa problémy násilia na ženách a zneužívania detí potrebujú ďalšie rozpracovanie v zmysle druhov zneužívania, ktorému sú vystavené dievčatá, a spolu s ním sa vyskytujúcim domácim násilím a zneužívaním detí (Kelly, 1966).

Spolupráca medzi inštitúciami

Jedna otázka dotazníka sa týkala predstavy ideálneho poskytovania integrovaných služieb. Pre niektoré respondentky bolo ťažké popísať niečo, čo momentálne bolo pre ne len snom. Mnohé uvádzali súčinnosť jednotlivých odborov a organizácií, pričom bolo zaujímavé, že tento moment nezaraďovali medzi úlohy a povinnosti organizácií, ale medzi potreby a práva klientiek. Jedna respondentka použila obraz siete, s klientkou v jej strede a s organizáciami, ktoré okolo nej tkali tesnú a prepojenú sieť ochrany a podpory. Ďalšia hovorila o bezpečnej sieti, ktorá by vstúpila do hry na mieste prvého kontaktu. Nie je nutné, aby kvôli týmto požiadavkám jednotlivé organizácie vzájomne súhlasili vo všetkom, sú ale potrebné protokoly a memorandá o porozumení špecifikujúce spoločné ciele, pracovné definície a princípy spolupráce. Iné respondentky si predstavovali koordináciu na vnútroštátnej úrovni, odzrkadľujúcu lokálne opatrenia a slúžiacu na rozširovanie a podporovanie koherentnejších a konzistentnejších prístupov.

Ďalším opakujúcim sa bodom, často spojeným s významom témy násilia páchaného na ženách pre všetky odborné školenia, bola požiadavka, aby personál prvého kontaktu, čo zväčša nebudú odborníčky, dokázal klientku aktívne počúvať, zhodnotiť situáciu a odoslať klientku za ďalšou odbornou pomocou. Poskytovanie komplexných služieb „one-stop-shop“ (jedno miesto) a „one-stop people“ (jeden človek) je

ďalší spôsob, ako rozvinúť a presadiť spoluprácu medzi organizáciami. Tiež bola spomenutá rola intervenčných projektov.

Multiorganizačné iniciatívy predstavujú relatívne nedávno dosiahnutý vývoj a v tejto súvislosti sa skúmajú rozličné modely spolupráce. Prvoradou úlohou je snažiť sa o riešenie často uvádzaného nedostatku koordinácie medzi organizáciami. Pokiaľ ide o dôležitosť špecializovaného sektora pre boj proti násiliu páchanému na ženách ako rovnoprávneho partnera na miestnej a vnútroštátnej úrovni, medzi účastníkmi a účastníkmi projektu bol dosiahnutý konsenzus.

Potreba dlhodobej podpory

Niektoré ženy majú za sebou komplikovanú históriu opakovaného zneužívania; iné sú v zložitej situácii, ktorú treba riešiť. Tieto ženy potrebujú podporu dlhšie, než to umožňuje krízové poskytnutie pomoci. Obmedzenia dĺžky pobytu v BŽD, počet stretnutí s poradkyňou či dĺžka stretnutia s právničkou či právnikom nebudú zodpovedať ich potrebám. Pre mnohé MVO a „focal points“ bolo dôležité zaistiť, že klientky nezostanú bez ochrany a že budú mať k dispozícii potrebné služby. Ideálne by cieľom služby malo byť jej poskytnutie na tak dlho, ako je to potrebné, čo nás zasa privádza späť k otázke zdrojov a udržateľnosti.

Predbežné koncepcie návrhov štandardov

Na konferencii v Štrasburgu v decembri 2007 bol prezentovaný predbežný súbor základných princípov a štandardov, pokrývajúcich základy distribúcie a praktickej prevádzky celého radu poskytovaných služieb, pričom sa čerpalo zo všetkých materiálov zhromaždených v prvých fázach projektu, a pamätalo na to, že príliš zložité štandardy by boli pravdepodobne ignorované. Tento návrh bol tiež základom priamej (online) konzultácie v januári 2008. Ďalšia kapitola je venovaná výsledkom tohto postupu.

Celkovo bol projekt o minimálnych štandardoch podporných služieb veľmi dobre prijatý: 95% účastníčok/kov projektu vyjadrilo návrhom štandardov podporu – viac ako polovica vyjadrila podporu jasným princípom štandardov a viac ako tretina (39%) sa domnievala, že by sa vďaka nim poskytovanie služieb zlepšilo. Špecifická otázka nadrámcových princípov mala prevažnú podporu (93%), a len osem respondentiek/ov navrhovalo zmeny.

Pravdepodobne najproblematickejšou časťou minimálnych štandardov je určenie základnej úrovne poskytovania služieb, keďže v tomto smere bol k dispozícii len obmedzený počet vnútroštátnych a medzinárodných smerníc, a názorová zhoda bola menšia. Išlo o prvý pokus zostaviť takéto vyčerpávajúce návrhy, keďže jediný široko akceptovaný predošlý štandard sa týkal miest v bezpečných ženských domoch. Uvedomujeme si, že jednotlivé štáty sa veľmi líšia v názoroch na rozvoj podporných služieb. Len asi dve tretiny (60%) podporili návrhy štandardov, pričom takmer desatina opýtaných sa nazdávala, že sú veľmi vysoké (bolo by príliš málo služieb) a jedna pätina (20%) by chcela upraviť len niektoré štandardy a iné nie. Najväčší záujem sa sústredil na návrh štandardov pre BŽD, do istej miery sa líšiacich od predošlých. Tieto pripomienky nás viedli k tomu, že sme sa vrátili k predchádzajúcemu odporúčaniu, aby nedošlo zmätku.

Nižšie uvedená tab. 4.1 ukazuje podporu pre kapitoly venované štandardom, ktoré platia pre rôzne služby a počet navrhovaných zmien. Na základe obmedzenejšieho poskytovania služieb pre prípady sexuálneho násillia, vyššie percento (20%) opýtaných odpovedalo, že nemajú žiadne informácie o tejto forme poskytovania služieb.

Tabuľka 4.1: Podpora navrhovaných štandardov prostredníctvom konzultácie online

Štandardy	Stupeň podpory	Navrhované zmeny
Kľúčové štandardy	82%	08
Krízové linky	80%	14
BŽD	73%	19
Právne poradenstvo a právne	84%	16

zastupovanie		
Poradenstvo	82%	14
Vyhľadavanie klientiek	83%	08
Intervenčné projekty	71%	15
Krízové centrá pre obeť násilnenia	76%	09
Centrá pre obeť sexuálneho napadnutia	63%	06
Presadzovanie práva	83%	13
Programy pre páchatel'ov	70%	16

Na záver teda môžeme konštatovať, že štandardy majú širokú podporu. Už sme uviedli postup, akým sa navrhované zmeny hodnotili, a tiež viaceré úpravy návrhov. Rozsiahlejšie pripomienky k potenciálnym výhodám a rizikám minimálnych štandardov ukázali, že treba vyriešiť viacero námietok a splniť niekoľko podmienok, ak sa majú realizovať výhody, vyplývajúce zo štandardov pre MVO, klientky služieb a pre jednotlivé štáty. Venujeme sa im v ďalšej kapitole.

Výhody, riziká a požiadavky

Respondenti považovali za najzjavnejšiu získanú výhodu pre MVO zvýšenie kvality služieb a ich prístupnosti (17), pomoc pri rokovaniach a lobovaní s vládami (14) a smernice pre rozširovanie/zriaďovanie nových služieb (10). Technické obmedzenie softvéru pre predbežný prieskum znamená, že pripomienky nemôžu byť priradené konkrétne k jednotlivým NGO, „focal points“ či vyšším štátnym úradníkom.

...za predpokladu, že štandardy budú prijaté a uplatňované v jednotlivých krajinách, uznanie ich práce a praktických znalostí (know-how), a dostatočné financovanie zo strany štátu umožní MVO, aby sa už nesústred'ovali len na prežitie, ale aby sa mohli venovať aj ďalšiemu rozvoju svojich služieb.³³

...pre všetky strany: vďaka štandardom sa postupy stávajú merateľnejšími a jednotnejšími a k všetkým klientkám sa pristupuje rovnako.

Bude možné rozlíšiť špecializované a kvalitné organizácie, ktoré sa venujú tejto problematike, od tých, ktoré sú zamerané na iné témy a domáce násilie je pre nich len súčasťou ich programu na zhromažďovanie peňažných prostriedkov.

Pre klientky služieb sa za primárne výhody pokladali zlepšené a potrebám klientiek zodpovedajúce podporné služby (27), a zvýšenie dostupnosti špecializovaných služieb (10).

Pre obeť násillia bude prínosom univerzálna a štandardizovaná aplikácia týchto kritérií bez ohľadu na to, na ktorú službu sa obrátia.

Minimálne štandardy zaisťia, že obeť sa dostanú k rovnakým službám na celom území krajiny.

Obeť násillia môžu očakávať minimálnu úroveň kvality v celej federácii, bez ohľadu na to, ktorý regionálny úrad ich má na starosti.

...zabezpečenie odbornej, citlivej, pozornej a komplexnej pomoci.

...vedia, že im služby poskytuje dobre vyškolený personál, vedený kvalifikovanými nadriadenými, ktorý rozumie problematike a bude primerane a citlivo reagovať na ich potreby.

...vytváranie modelov rešpektu, zohľadňovania ľudských práv a právomocí uplatňovaných spôsobom, rešpektujúcim ľudskú dôstojnosť klientky služby.

³³ Pretože údaje z konzultácie boli zhromažďované online, a boli anonymné, nemohli sme vytvoriť údaje, ktoré by identifikovali autorku/ autora každého vyjadrenia, na rozdiel od údajov zhromaždených cez dotazník.

Respondentky/ti sa menej zhodovali v prípade výhod štandardov pre vlády, najčastejšou témou tu boli rôzne druhy smerníc.

Vládu presviedča, aby služby financovala, ak je informovaná o poskytovaní kvalitných služieb, a že ich voliči/čky potrebujú..

...lepšie výsledky pri plnení povinností chrániť a podporovať obeť a v konečnom dôsledku pri predchádzaní a eliminovaní násilia páchaného na ženách.

Poskytujú rámec na meranie pokroku v zlepšovaní rodovej rovnosti/odstraňovaní násilia páchaného na ženách.

Zatiaľ čo veľký počet (14) respondentiek/ov sa domnieval, že štandardy nepredstavujú pre MVO žiadne riziká, ešte viac bolo tých, ktorí sa obávali, že bez zdrojov by nebolo možné štandardy dosiahnuť (18) a ďalších deväť znepokojovala možnosť, že skupiny, ktoré momentálne efektívne fungujú, by mohli skončiť, ak by sa im nepodarilo splniť zvonka uložené štandardy.

...žiadna kapacita ani zdroje na splnenie štandardov. Súťaženie so službami, ktoré ich majú. Preťažovanie kapacít v snahe splniť štandardy a kolabovanie pod tlakom, odpor personálu v prvej línii.

Preťaženie povinnosťami bez potrebnej podpory štátneho sektora.

...preťažené a podfinancované služby budú mať znížené financovanie alebo ich zrušia preto, že neplnia štandardy, na ktoré nemajú zdroje.

Úplne najčastejšie klientky služieb odpovedali, že pre ne štandardy nie sú žiadnym rizikom (19). Iné znepokojovalo, že byrokratické štandardy bez finančných zdrojov povedú skôr k zrušeniu služieb ako k zvýšeniu ich počtu.

Ak MVO nebudú môcť preukázať, že plnia štandardy, štáty môžu služby zrušiť – nie je polovičná služba lepšia ako žiadna služba?

Najväčšie riziko pre vlády predstavovala možnosť, že sa im nepodarí nájsť financie na primeranú realizáciu štandardov (14), pričom dosť málo bolo tých, ktorí sa báli, že štáty s vysokými štandardmi v súčasnosti by mohli znížiť úroveň, z minima by sa stalo maximum (10) .

Vláda nemusí byť schopná poskytnúť finančné prostriedky potrebné na plnenie štandardov služieb. [Potom] sa v záujme splnenia štátnej úlohy môže rozhodnúť pre lacnú, nešpecializovanú službu.

Vláda by mohla považovať túto úlohu za nesplniteľnú a preto sa ňou vôbec nebude zaoberať. Štandardy by sa mali opierať o vypracovaný akčný plán „krok za krokom“!

Účastníkom telekonzultácie bola položená otázka, ako by Rada Európy mohla maximalizovať výhody a minimalizovať riziká štandardov. Značnú podporu získala stratégia vyzvať štáty, aby prijali a zaviedli štandardy, a tiež zavedenie monitorovacieho systému (17). Nedospelo sa k žiadnej dohode o statuse štandardov, niektoré/ niektorí respondentky sa rozhodovali pre mandatórny status a časový plán (9), kým iní/iné si želali, aby štandardy mali len status smernice (4).

- ***Zdôrazniť, že všetky obeť majú právo na ochranu a adekvátnu podporu a že ho možno zaručiť na všetkých úrovniach dobre koordinovanou, jednotnou politikou pre oblasť násilia páchaného na ženách a zabezpečením adekvátnych zdrojov pre poskytovateľov služieb: nie je možné dosiahnuť kvalitné štandardy bez adekvátnych zdrojov: neposkytnutie investícií do kvalitných služieb***

a efektívnej ochrany a podpory v konečnom dôsledku stojí spoločnosť viac. Členské štáty by tiež mali byť informované o tom, že ženské MVO okrem toho, že zabezpečujú vynikajúce služby pre ženy, ktoré boli postihnuté domácim násilím, sú aj organizáciami hlboko angažovanými a zainteresovanými na spoločenskej zmene a že financovaním ženských NGO, ktoré aktívne pracujú pre spoločenskú zmenu, vlády dostanú za peniaze viac než len dobré služby.

- *Prebiehajúce kampane, napr. tá súčasná, budú stále klásť na popredné miesto politických a celospoločenských programov problematiku násilia na ženách*
- *Urobiť zo štandardu signatárny záväzok pre členské štáty, a zároveň vybudovať systém nezávislého hodnotenia, aktualizovania a odkazovania na služby za účasti obetí, mimovládnych organizácií (NGO) a vlád.*
- *Preukázať schopnosť mať vedúce postavenie publikovaním štandardov, umožniť jednotlivým štátom a MVO aktívne sa zapojiť do úsilia splniť štandardy, napr. vypracovaním súboru nástrojov, ktorý pomôže rozčleniť štandardy na ďalšie časti, s ktorými sa bude ľahšie pracovať. Určiť vhodný harmonogram na dosahovanie jednotlivých míľnikov.*
- *Vypracúvať komparatívne štúdie a monitorovať úroveň, na akej členské štáty realizujú odporúčanie Rady Európy, identifikovať tak dosiahnutý pokrok a prekážky pri jeho dosahovaní, a rozširovať najlepšie postupy a spôsoby prekonávania prekážok.*

Ďalšie špecifické návrhy štandardov mali otvoriť diskusiu s ministrami a parlamentnými poslancami, a viesť k vypracovaniu realizačnej smernice.

Časť 5. Stanovenie štandardov

Vytváranie štandardov regionálnych služieb, najmä v súvislosti s variabilitou a rozsahom ich poskytovania je dôležité z mnohých dôvodov, pričom nie je zanedbateľné, ako vlády dokážu plniť svoje pozitívne záväzky v oblasti ľudských práv. Zdravý rozum hovorí, ale tiež to prednedávnom potvrdilo medzinárodné precedenčné právo, že tieto záväzky si vyžadujú, aby boli k dispozícii adekvátne služby, schopné poskytnúť okamžitú ochranu, zaistiť prístup k spravodlivosti, rehabilitácii a ochrane pred násilím pre všetky ženy, ktoré to potrebujú a pri všetkých formách násilia páchaného na ženách. Jednotlivé štáty a MVO sú tiež povinné zaistiť, aby všetky ženy mali k službám spravodlivý prístup a aby služby v praxi fungovali na báze podobných postupov, ktoré klientkám služieb umožnia nielen skončiť s násilím, ale tiež napraviť škody a využiť svoje právo na spravodlivosť.

Jedným z dôvodov rozvoja bezpečných ženských domov (BŽD) v Európe je výskyt domáceho násilia ako jednej z najbežnejších foriem násilia na ženách. Táto forma násilia je bezpochyby v rámci Európy najviac preskúmaná, ale najnovší prieskum v Nemecku a vo Francúzsku ukázal, že v živote žien sa oveľa častejšie vyskytuje sexuálne zneužívanie³⁴. Aj keď štúdie o sexuálnom násilí sú menej časté, zistilo sa v nich, že jedna zo štyroch žien bola v detstve a/alebo dospelosti sexuálne napadnutá (Hagemann-White, 2001). Tieto údaje podporili požiadavku zvýšiť kvalitu služieb pre prípady sexuálneho násilia v Európe, rovnako ako údaje, poukazujúce na klesajúci počet súdnych stíhaní a odsúdení páchatel'ov znásilnenia v mnohých častiach Európy (Regan a Kelly, 2003).

Na 9. konferencii siete WAVE *Stop domácemu násiliu na ženách*, konanej v októbri 2007, sa rokovalo o spoločných štandardoch poskytovania služieb, avšak dospelo sa k záveru, že rozmanité kontexty MVO znemožňujú dohodu. V predchádzajúcich častiach štúdie sme načrtli niektoré z variánt, ktoré sme mali v priebehu projektu na pamäti. Jedným z východiskových bodov bola skutočnosť, že medzinárodné právo už poskytuje základy pre štandardy, a tie vychádzajú z ľudských práv žien. Zároveň musí schvaľovanie a zavádzanie štandardov na národných úrovniach prejsť rokovaním medzi vládami, špecializovaným sektorom pre boj proti násiliu páchanému na ženách a ostatnými zainteresovanými subjektmi. V rámci tohto procesu je kľúčovým momentom postupujúca nezávislosť MVO, ich možnosti

³⁴ Schröttle, M a Müller, U. (2004) *Zdravie, pohoda a osobná bezpečnosť žien v Nemecku: Reprezentatívna štúdia o násilí páchanom na ženách v Nemecku*, a Jaspard, M. et al (2003) *Násilie páchané na ženách vo Francúzsku: Celonárodný prieskum*.

a kapacity na inovovanie služieb. Výbor ministrov Rady Európy prednedávnom prijal odporúčanie pre MVO, ktoré podporuje samoreguláciu³⁵ a postuluje práva a slobody, ktoré by mali organizácie občianskej spoločnosti využívať³⁶. Z týchto princípov by vyššie uvádzané rokovania mali vychádzať.

Tieto zretele sa odrážajú v návrhoch minimálnych štandardov pre Európu a v priebehu projektu bol v súvislosti s nimi dosiahnutý najširší konsenzus. Sú výsledkom procesu popísaného v tejto správe, a rozdelené sú do troch tematických okruhov: nadrámčové princípy, minimálne úrovne poskytovania služieb, ktoré by mali byť dostupné, a praktické štandardy pre špecifické služby. V tejto časti dokumentu predkladáme na diskusiu prvé dva okruhy. Charakter praktických princípov je zrejmý a súvisí s typom služby, pre ktorú je štandard určený, ako sú napr. BŽD, krízové linky, krízové centrá pre obeť znásilnenia a vyhľadávanie klientiek.

Nadrámčové princípy

Vo veľkej miere sme tu čerpali z anglického projektu zameraného na štandardy. MVO sa v rámci sektorov domáceho násilia páchaného na ženách a sexuálneho násilia na páchaného ženách zhodli na tom, že tieto princípy sú spoločným základom celej ich práce. Kombinuje sa v nich uvažovanie o problémoch vzhľadom na ľudské práva s postupmi, ktoré MVO vypracovali, presadzovali a ktoré sa ukázali ako efektívne pri podpore žien pri zvládaní následkov prežitého násilia. Tieto princípy môžu byť prispôbené a použité pre prácu v štátnych orgánoch, a skutočne, medzinárodne uznané osvedčené postupy sa o ne pravidelne opierajú. Predkladáme ich v ďalšom texte, aby čitateľky a čitatelia videli, ako sa s ich pomocou môžu prepájať témy a riešiť problémy uvádzané v predchádzajúcich častiach dokumentu. Uvádza sa aj stručné vysvetlenie, ako možno každý princíp rozpoznať v praxi.

Práca na základe rodového chápania násilia páchaného na ženách

Služby uplatňujú situácii adekvátne a informovaný prístup, ktorý je relevantný pre klientky, na základe rozpoznania rodovej dynamiky, dopadov a dôsledkov násilia páchaného na ženách v rámci rovnosti a ľudských práv, vrátane pochopenia násilia na ženách ako príčiny i dôsledku nerovného postavenia žien a mužov a potreby služieb, ktoré ženám budú poskytovať len ženy.

Bezpečnosť a ľudská dôstojnosť

Služby zaisťujú, že pri všetkých intervenciách sa uprednostňuje princíp bezpečnosti a dôstojnosti klientiek a personálu.

Špecializované služby

Vedomosti a zručnosti personálu a formy poskytovania služieb sú špecializované; sú vhodné a prispôbené špecifickým, niekedy komplikovaným, potrebám klientiek.

Rôznorodosť a spravodlivý prístup

Služby rešpektujú rôznorodosť klientiek a pôsobia pozitívne v rámci nediskriminačnej praxe. Poskytovaná služba by mala byť bezplatná, distribuovaná by mala byť rovnomerne v rámci celej krajiny a jej poskytnutie v krízovej situácii by malo byť dostupné 24 hodín denne.

³⁵ *Odporúčanie Výboru ministrov členských štátov Rec (2007)14 o právnom postavení mimovládnych organizácií v Európe*, ktoré prijal Výbor ministrov 10. októbra 2007 na 1006. zasadaní námestníkov ministrov, pozri ods. 9 až 10.

³⁶ V MVO by sa malo uplatňovať najmä právo na slobodu vyjadrenia a všetky ostatné univerzálne a regionálne zaručené práva a slobody, MVO by nemali byť podriadené štátnym orgánom; malo by sa zaisťovať, aby orgány, ktoré sú im nadriadené v zmysle rozhodovania, boli v súlade s ich štatútom, ale inak aby mali slobodu pri určovaní spôsobov, akými dosahujú svoje ciele. Činnosť MVO by nemala byť podmienená súhlasom štátneho orgánu v prípade, že MVO chcú zmeniť svoju internú štruktúru alebo pravidlá; malo by sa s nimi rokovať o návrhoch primárnej a sekundárnej legislatívy, ktorá má dopad na ich status, financovanie či sféru činnosti. Ďalej sa vlády a organizácie na vládnej úrovni vyzývajú, aby sa zapojili do otvoreného a permanentného dialógu s mimovládnymi organizáciami

Právne zastupovanie a podpora

Služby poskytujú precedenčné a systémové právne zastupovanie zamerané na podporu a presadzovanie práv a na plnenie potrieb klientiek.

Posilnenie

Služby zaisťujú, že klientky môžu hovoriť o svojich zážitkoch a oboznámiť sa so svojimi právami a nárokmi, a môžu sa rozhodovať o ďalšom postupe v ústretovom prostredí, kde sa s nimi zaobchádza s rešpektom a citlivo, pri zachovaní ich dôstojnosti.

Participácia a ostatné poradenstvo

Služby podporujú zapojenie klientiek do rozvoja a hodnotenia služieb.

Dôvernosť informácií

Služby rešpektujú a dodržiavajú právo klientky na dôvernosť informácií a všetky klientky sú informované o situáciách, v ktorých môže byť dôvernosť informácií obmedzená.

Koordinovaná odozva

Služby fungujú v rámci kontextu kooperácie, spolupráce a koordinovaného poskytovania služieb príslušnými organizáciami.

Volanie páchatel'ov na zodpovednosť

Služby pracujú na dvojitém základe nespochybňovania výpovedí obetí a rešpektu voči nim; páchatelia by mali byť volaní na zodpovednosť za svoje činy.

Riadenie a zodpovednosť

Služby sú riadené efektívne a zaisťujú, že klientky dostanú kvalitnú službu od náležite kvalifikovaného a podporovaného personálu.

Vyzývanie k tolerancii

Pri internej aj externej činnosti služby vytvárajú modely nenásilného prístupu a používajú rodovú analýzu na zvyšovanie informovanosti o problematike povedomia, vzdelávanie a vykonávanie preventívnej práce, v rámci komunit aj pri práci s jednotlivými klientkami.

Minimálne úrovne poskytovania služieb

Návrhy štandardov čerpajú z jediných existujúcich štandardov pre BŽD a doplnené sú o požiadavky včasnejšieho prístupu k pomoci, poskytovania spravodlivého prístupu k nej a riešenia nedostatočných služieb v súvislosti s prípadmi sexuálneho násillia. Sú prezentované v dvoch úrovniach:

1. Absolútne požiadavky;

2. Poskytovanie služieb ako samostatných projektov, **alebo** ako integrovaných do iných služieb, ako sú napr. BŽD alebo krízové centrá pre obeť znásilnenia.

Tiež boli navrhnuté spôsoby, v ktorých možno pri zavádzaní štandardov zohľadniť národné kontexty, vrátane rozdielnych riešení prípadov násilia voči ženám.

Tabuľka 5.1 Minimálne úrovne poskytovania služieb

Požadované poskytovanie pomoci	
Krízová linka	Jedna národná linka pokrývajúca všetky prípady násilia páchaného na ženách alebo jedna pre domáce násilie a jedna pre sexuálne násilie. Počet krízových liniek by mal zodpovedať počtu obyvateľov. V malých krajinách by mohla stačiť jedna, pre hustejšie obývané štáty by mala byť k dispozícii aspoň jedna krízová linka v každom regióne.
BŽD	Jedno miesto pre rodinu na 10 000 obyvateľov. V každom kraji/regióne by mal byť aspoň jeden BŽD pre obeť násilia páchaného na ženách. Poskytnutie pomoci by tiež malo byť rozšírené o možnosť ubytovať ženy s ďalšími potrebami – migrantky a ženy z národnostných menšín, ženy s postihnutím, ženy s problémami duševného zdravia a s problémami alkoholovej/drogovej závislosti, a mladé ženy, ktoré potrebujú ochranu pred mrzačením ženských pohlavných orgánov, vynúteným manželstvom, manželstvom maloletej osoby a pred zločinmi páchanými v mene cti.
Krízové centrá pre obeť znásilnenia	Jedno na 200 000 žien. Malo by byť aspoň jedno centrum v regióne. Keďže krízové centrá pre obeť znásilnenia pomáhajú ženám, ktoré svoje prípady nahlasujú alebo aj nenahlasujú, dnes aj v minulosti, malo by ich byť viac ako centier pre obeť sexuálneho napadnutia.
Centrá pre obeť sexuálneho napadnutia	Jedno na 400 000 žien, aby sa im bola poskytnutá pomoc a kde by mohli nahlásiť prípady napadnutí a využiť kvalitné zdravotnícke aj forenzné služby

Služby, ktoré môžu byť samostatné alebo integrované

Skupiny pre BŽD a krízové centrá pre obeť znásilnenia poskytujú pomoc mnohým ženám prostredníctvom služieb právneho zastupovania, poradenských služieb a vyhľadávania klientiek. V iných kontextoch tieto formy podpory môžu poskytovať osobitné organizácie. Na splnenie tohto štandardu musia byť v prípade BŽD tieto služby dostupné ženám, ktoré nežijú v bezpečných domoch.

Tabuľka 5.2 samostatné/integrované služby

Právne rady /právne zastupovanie	Jedna služba na 50 000 žien, umožňujúca včasnú intervenciu a prístup k právnej a inej pomoci.
Poradenské služby	Jedna služba na 50 000 žien na poskytnutie dlhodobejšej pomoci pri riešení následkov násilia voči ženám. V každom krajskom meste by mala byť jedna poradkyňa špecializovaná na problematiku násilia na ženách.
Vyhľadávacia činnosť	Realizovaná na miestnej úrovni, venuje sa početnejším miestnym menšinám, ženám s postihnutím a ďalším skupinám, ktoré nemajú prístup k pomoci.

Je len veľmi málo štátov, ktoré môžu tvrdiť, že sa blížia k dosiahnutiu štandardov pre prípady sexuálneho násillia, a len málo európskych krajín dosiahlo štandard BŽD. V tomto kontexte je nerealistické očakávať, že by sa uvedené požiadavky mohli splniť v blízkej budúcnosti. Od štátov by sa ale malo očakávať, že ukážu smer cesty, že majú plány, ako riešiť terajšie deficity a že rozsah poskytovaných služieb a ich spravodlivá distribúcia sa budú z roka na rok zvyšovať.

Je potrebné zohľadniť kontexty, v ktorých zabezpečovanie ochrany, spravodlivosti a podpory ide inou cestou, alebo kde sa poskytujú ďalšie služby. Jednotlivé štáty môžu predložiť zdôvodnenie, podopreté dôkazmi, ako plnia štandardy využitím iných postupov. Dôkazy si budú vyžadovať dokumentáciu o rozsahu, v akom ženy alternatívy využívajú, a že toto využívanie služieb má rastúcu tendenciu. Nebolo by prijateľné napr. jednoducho tvrdiť, že v súčasnosti len málo žien nahlásilo sexuálne násillie, keďže by to mohlo znamenať, že služba nebola zabezpečná, alebo že sa nepodarilo vytvoriť podmienky, v ktorých by ženy s dôverou vyhľadali poskytovateľa pomoci.

Ak začneme od najbežnejšej formy poskytovania služby, BŽD, potreba zníženia ich počtu by sa dala zdôvodniť v prípadoch:

- ak sa zvyšuje počet ochranných opatrení, sprevádzaných rastúcim počtom súdnych stíhaní a intervencií v rámci právneho zastupovania
- a v existujúcich BŽD sú nadbytočné kapacity

Druhý moment je kľúčový, keďže ostatné opatrenia by mohli skôr zvýšiť potrebu zabezpečovania BŽD, než ju znížiť. Poučný je prípad Rakúska, kde zákon o vyst'ahovaní a intervenčné projekty rozšírili možnosti žien brániť sa násilliu, a už sa dosiahol minimálny štandard ohľadne miest v BŽD. BŽD však ešte stále nie sú schopné ubytovať každú ženu, ktorá o to požiada.

S tvrdením, že celkovo je potrebných menej služieb pre prípady násillia páchaného na ženách, možno súhlasiť len vtedy, ak aspoň dve po sebe nasledujúce prevalenčné štúdie, realizované na medzinárodne uznanej akademickej úrovni, ukážu, že počas dvanástich mesiacov pred prieskumom bol v Európe výrazný trend poklesu násillia páchaného na ženách, alebo jeho rozsah bol aspoň nižší ako priemer.

Časť 6. Kontext ľudských práv

Členské štáty Rady Európy sa zaviazali, že podniknú kroky na ochranu a rešpektovanie ľudských práv svojich občanov v súlade s viacerými dohovormi o ľudských právach a v rámci rôznych medzivládnych organizácií. Mnohé z týchto dohovorov ukladajú štátom záväzok chrániť ženy pred násillím ustanovením celého radu práv, vrátane práva na život, slobodu, fyzickú nedotknuteľnosť, rovnosť a nediskrimináciu.

Nižšie navrhované štandardy poskytujú členským štátom návod, ako najlepšie zaistiť splnenie týchto záväzkov. Rovnako tak štandardy ľudských práv, z ktorých niektoré sú základné a iné ašpiračné, potvrdzujú dôležitosť mnohých navrhovaných štandardov.

Táto časť dokumentu podáva stručný prehľad o rozsahu medzinárodných záväzkov a deklarácií, tvoriacich podstatnú časť uvádzaného procesu. Mnohé záväzky sú právne záväzné tam, kde členské štáty ratifikovali dohovory a akceptovali dohľad medzinárodných mechanizmov. Jasným východiskovým bodom je Európsky dohovor na ochranu ľudských práv a základných slobôd, monitorovaný Európskym dvorom pre ľudské práva. Záväzky môžu byť zo strany jednotlivých členských štátov predmetom výhrad či vyhlásení týkajúcich sa určitých práv. Existujú deklarácie, odporúčania a iné dokumenty, ktoré, aj keď nie sú právne záväzné, poskytujú zreteľný dôkaz politickej vôle, ako aj sľub, že sa budú podniknúť konkrétne kroky na presadzovanie ľudských práv a ochranu žien pred násillím. Príkladom takéhoto záväzku je Pekinská akčná platforma. Nižšie sa

vysvetľujú kľúčové štandardy obsiahnuté v rôznych dokumentoch, pričom tento komentár nie je vyčerpávajúci.

Právne záväzné medzinárodné záväzky

Rada Európy

Európsky dohovor na ochranu ľudských práv a základných slobôd [ECHR]³⁷ bol ratifikovaný všetkými členskými štátmi Rady Európy. Jurisprudencia Európskeho dvora pre ľudské práva zakotvila práva chránené Dohovorom, čo si často od štátov vyžaduje podniknúť pozitívne kroky na ochranu svojich občanov. Právo na život (článok 2) obsahuje záväzok chrániť jednotlivcov vhodnými ochrannými opatreniami³⁸. Právo na ochranu pred mučením, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestom (článok 3) vyžaduje od členských štátov, aby podnikli opatrenia na zaistenie toho, že osoby v ich jurisdikciách nebudú vystavené zlému zaobchádzaniu zo strany orgánov štátnej moci, a že budú chránené pred zlým zaobchádzaním zo strany súkromných osôb. Napríklad neúčinné vyšetrovanie a stíhanie obvineného zo znásilnenia sa kvalifikuje ako porušenie vyššie uvedeného práva³⁹. Právo na súkromný život (článok 8) tiež obsahuje pozitívny záväzok chrániť fyzickú a mravnú integritu jednotlivca⁴⁰. Právo na fyzickú integritu je tiež dôležité kvôli získaniu súhlasu na lekárske alebo iné ošetrovanie⁴¹.

Súkromný život zahŕňa právo nadväzovať a rozvíjať vzťahy s inými ľuďmi⁴². Prístup a ochrana údajov tiež spadá do sféry „súkromného života“. Každý má právo na prístup k záznamom, ktoré o ňom štát uchováva. Ochrana osobných údajov, najmä medicínskych, je kľúčová⁴³. Členský štát však môže ospravedlniť zásah do súkromia, napr. zadržaním alebo zverejnením údajov, ak tak urobí v súlade so zákonom a z legitímneho dôvodu, ako je ochrana pred zločinom, ochrana práv iných osôb, alebo ak je to potrebné pre demokratickú spoločnosť⁴⁴. Právo dostať a poskytnúť informácie je chránené v rámci slobody vyjadrovania (článok 10), ktorá je často spojená so slobodou tlače, avšak neobmedzuje sa na ňu. Toto právo je vysoko relevantné pre poskytovanie informácií klientkám služieb a pre zhromažďovanie a výmenu informácií o obetiach a páchateloch násillia, ktoré poskytovatelia služieb uchovávajú.

Každé právo zakotvené v Dohovore musí byť uplatňované bez diskriminácie, teda bez ohľadu na pohlavie, rasu/národnosť, politické a iné názory, štátnu príslušnosť či sociálny pôvod. „Nikto nebude z akéhokoľvek dôvodu diskriminovaný žiadnym štátnym úradom (článok 14 Dohovoru). Všeobecný zákaz diskriminácie za strany orgánu verejnej moci, najmä diskriminácie na základe pohlavia, v súvislosti s uplatňovaním akéhokoľvek zákonného práva, a nielen práv a slobôd tohto Dohovoru, je obsiahnutý v protokole č. 12 k Dohovoru ako dôležitý dokument pre budovanie *rovnosti medzi ženami a mužmi*.

Okrem toho *Dohovor Rady Európy o ochrane fyzických osôb pri automatickom spracovaní osobných údajov* [CPIAPPD] a dodatkový protokol⁴⁵ k nemu ustanovuje niektoré základné princípy spracovávania údajov: musia byť právoplatne získané na legitímne účely; musia mať adekvátnu, nie

³⁷ Európsky dohovor na ochranu ľudských práv a slobôd (ETS č. 005), 4. november 1950.

³⁸ Osman proti Spojenému kráľovstvu, rozhodnutie Veľkého senátu z 28. októbra 1998, Reports 1998-VIII.

³⁹ *M.C. proti Bulharsku*, rozsudok č. 39272/98 zo 4. marca 2004.

⁴⁰ *X a Y proti Holandsku*, rozsudok z 26. marca 1985, séria A č. 91

⁴¹ pozri *Glass proti Spojenému kráľovstvu*, rozsudok č. 61827/00 z 9. marca 2004, ods. 70.

⁴² *Pretty proti Spojenému kráľovstvu*, č. 2346/02, § 61, ECHR 2002-III.

⁴³ Z proti Fínsku, 1998 25 EHRR 371, ods. 95 „ochrana osobných údajov, v neposlednom rade medicínskych údajov, má základný význam pre právo jednotlivca na jeho/jej súkromný a rodinný život, ako to garantuje článok 8 Dohovoru. Rešpektovanie dôvernosti zdravotných údajov je kľúčový princíp právnych systémov všetkých zmluvných krajín Dohovoru. Základný význam má nielen rešpektovanie súkromia pacienta, ale tiež zachovanie jeho či jej dôvery v lekárske povolanie a zdravotné služby všeobecne“, pozri tiež *TV proti Fínsku* č. 21780/93 76 ADR 140.

⁴⁴ Pozri prípad *Gaskin proti Spojenému kráľovstvu* č. 10454/83 zo 7. júla 1989.

⁴⁵ *Dohovor o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov* z r. 1981 (ETS 108) bol ratifikovaný väčšinou členských štátov Rady Európy (okrem 7) a *dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane fyzických osôb pri automatickom spracovaní osobných údajov, týkajúci sa dozorných orgánov a cezhraničných údajových tokov* z r. 2001 (ETS 181) ratifikovalo 20 štátov.

však veci neprimeranú kvalitu; musia byť presné; aktualizované; nesmú fyzickú osobu identifikovať po dobu dlhšiu, než je potrebné; musia byť chránené a fyzická osoba k nim musí mať prístup (pozri články 5 až 9). Tam, kde vzniknú problémy na úrovni presahujúcej hranice, treba si uvedomiť, že v princípe by členský štát nemal zakazovať ani vyžadovať oficiálne overenie výmeny osobných údajov cez hranice výhradne na báze ochrany súkromia (článok 12).

Európska sociálna charta z r. 1961 [Social Charter] a jej revidovaná verzia z r. 1966 [Revised Social Charter], ktorá nadobudla účinnosť v r. 1999 a ktorá postupne nahrádza pôvodnú verziu z r. 1961, zakotvuje široké spektrum sociálnych práv, *inter alia* v záležitostiach týkajúcich sa zamestnania, zdravia a sociálnej starostlivosti. V členských štátoch Rady Európy nie je stav otvorenosti na podpis a ratifikácie chárty a ich ustanovení jednotný. Všetkých 47 členských krajín Rady Európy podpísalo jednu alebo druhú verziu. Čo sa týka ratifikácie, 39 členských štátov ratifikovalo jednu verziu Charty, 24 štátov je viazaných revidovanou Európskou sociálnou chartou a 15 jej verziou z r. 1961.

V záujme zaistenia účinného uplatňovania práva na zdravie, členské štáty sa zaväzujú (priamo alebo nepriamo, v spolupráci so štátnymi alebo súkromnými organizáciami) prijať opatrenia, ktoré by podľa možnosti odstránili príčiny zlého zdravia a poskytli poradenské a vzdelávacie zariadenia na zlepšovanie zdravia a nabádanie k individuálnej zodpovednosti, pokiaľ ide o zdravie (článok 11 Charty).

Každý má právo na výhody sociálnych služieb, v rámci čoho sa členské štáty zaväzujú podporovať alebo zabezpečovať služby, ktoré prispievajú k „*blahu a rozvoju jednotlivcov i skupín v komunite a k ich prispôsobeniu sa spoločenskému prostrediu*“, a podnecovať jednotlivcov i skupiny k účasti na zriaďovaní a údržbe takýchto služieb (článok 14). Každý, kto nemá vlastné finančné prostriedky, napr. finančne závislí rodinní príslušníci, má právo na sociálnu a zdravotnú pomoc, čo zahŕňa poskytnutie „*rady a osobnej pomoci potrebnej na prevenciu, odstránenie alebo zmiernenie osobnej alebo rodinnej núdze*“ (pomoc poskytnú štátne alebo súkromné služby). Toto právo sa môže vzťahovať aj na cudzincov, ako sú napr. partneri/partnerky štátnych príslušníkov iného zmluvného štátu (článok 13).

Sociálna charta ukladá členským štátom povinnosť prijať všetky vhodné a potrebné opatrenia na ochranu práva matiek a detí na sociálnu a ekonomickú ochranu, vrátane zriadenia a údržby príslušných inštitúcií a služieb (článok 17). Podľa článku 17 sa revidovaná Sociálna charta zameriava len na opatrenia na ochranu detí pred zanedbávaním, násilím alebo využívaním. Podľa článku 16 revidovanej Sociálnej charty sa sociálnou a ekonomickou ochranou, ako aj ochranou žien pred domácim násilím, zaoberá Európsky výbor sociálnych práv.

Organizácia spojených národov

Dedičstvo v oblasti ľudských práv v rámci OSN sa začína *Všeobecnou deklaráciou ľudských práv* 1948 (diskutovaná nižšie), na základe ktorej vznikli dva pakty zakotvujúce rôzne záväzky. Tieto pakty sú známe ako medzinárodná listina ľudských práv („international bill of rights“). *Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach* z r. 1966 [ICCPR]⁴⁶ je doplnený dvoma protokolmi a monitorovaný Výborom pre ľudské práva, ktorý prejednáva medzištátne sťažnosti aj sťažnosti jednotlivcov. ICCPR chráni ľudské práva vrátane práva na život (článok 6), ochrany pre mučenie či neľudským zaobchádzaním alebo trestom (článok 7), práva na súkromný život (článok 17) a práva na rovnú, nediskriminačnú právnu ochranu (článok 26). *Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach* z r. 1966 [ICESCR], monitorovaný osobitným orgánom⁴⁷ zakotvuje práva, ktoré sa budú dosahovať skôr postupne než automaticky, na rozdiel od práv zakotvených v sesterskom pakte. ICESCR zakotvuje právo na najvyšší dosiahnuteľný štandard zdravia (článok 12 (1)) a právo na

⁴⁶ Všetky členské krajiny Rady Európy sú zmluvnými stranami tohto paktu, ktorý bol ratifikovaný 166 štátmi.

⁴⁷ V skutočnosti všetci členovia Rady Európy sú zmluvnými stranami, s výnimkou Andorry. Výbor pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva nemá rovnaké práva ako jeho sesterský výbor.

vzdelanie (článok 13 (1)). Muži a ženy majú právo na rovné uplatňovanie práv obsiahnutých v oboch paktoch (článok 3 oboch paktov).

Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien 1979 [CEDAW]⁴⁸ neobsahuje explicitné ustanovenie týkajúce sa násilia páchaného na ženách. Výbor OSN pre odstránenie všetkých foriem diskriminácie voči ženám však uznal, že násilie voči ženám je forma diskriminácie v zmysle Dohovoru a že sa ním porušujú nasledovné ľudské práva⁴⁹:

- právo na život
- právo na ochranu pred mučením alebo krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestom
- právo na rovnú ochranu v súlade s humanitárnymi normami v čase medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu
- právo na osobnú slobodu a bezpečnosť
- právo na rovnú ochranu podľa zákona
- právo na rovnosť v rodine
- právo na najvyšší dosiahnuteľný štandard telesného a duševného zdravia
- Existuje tiež právo na rovné zaobchádzanie pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti bezplatne, kde je to potrebné (článok 12);
- právo na spravodlivé pracovné podmienky
- právo na uspokojivé pracovné podmienky

Všeobecné právo na rovnosť medzi mužmi a ženami zahŕňa právo na rovnú ochranu podľa zákona a uznanie rovnosti pred zákonom. Členské štáty sú zaviazané zaistiť prostredníctvom príslušných súdov a iných štátnych inštitúcií účinnú ochranu žien pred akýmkoľvek diskriminačným činom (článok 2⁵⁰) a zabezpečiť ženám a mužom rovnakú právnu subjektivitu v občiansko-právnych konaniach (článok 15)⁵¹.

Dohovor o právach dieťaťa 1989 [CRC] ukladá štátom ako povinnosť prijať všetky príslušné legislatívne, administratívne, sociálne a vzdelávacie opatrenia (čl. 18), ktoré dieťa chránia pred „všetkými formami fyzického aj duševného násilia, zranením alebo zneužívaním, nedbanlivým alebo poškodzujúcim zaobchádzaním, týraním alebo využívaním, vrátane sexuálneho zneužívania v čase, kedy je dieťa v opatere rodiča(ov), zákonného opatrovníka alebo inej osoby, ktorej bolo zverené do starostlivosti (článok 19). Dohovor ďalej zakotvuje, že ochranné opatrenia by mali podľa možnosti zahŕňať „účinné postupy na zriaďovanie sociálnych programov s cieľom zabezpečiť:

- potrebnú podporu pre dieťa
- potrebnú podporu pre osoby, ktoré sa o dieťa starajú
- identifikáciu
- vyhotovovanie záznamov
- oficiálne odporúčenie ďalšej pomoci (referral)
- vyšetrenie
- liečbu
- ďalšie vyšetrenia v prípadoch, keď bolo s dieťaťom zle zaobchádzané
- zainteresovanie súdu

Deti tiež majú právo na vzdelanie. Z hľadiska postupného dosahovania tohto práva sa od členských štátov očakáva, že prijímú opatrenia na podporu pravidelnej školskej dochádzky (článok 28).

⁴⁸ Všetci členovia Rady Európy sú zmluvnými stranami Dohovoru.

⁴⁹ Všeobecné odporúčanie č. 19, 11. zasadnutie 1992, ods. 6-7.

⁵⁰ Všeobecné odporúčanie č. 12, 8. zasadanie 1989 objasňuje, že článok 2 vyžaduje od zmluvných strán konať v záujme ochrany žien pred násilím každého druhu, vyskytujúcim sa v rodine, na pracovisku alebo akomkoľvek inom mieste spoločenského života.

⁵¹ Vrátane majetkových sporov, sporov týkajúcich sa pohybu osôb a slobody zvoliť si svoje bydlisko a miesto trvalého pobytu.

Právne nezáväzné medzinárodné záväzky

Nasledovné dokumenty nie sú právne záväzné, poskytujú však markantný dôkaz politickej vôle a uplatňovania základných princípov ľudských práv na medzinárodnej úrovni.

Rada Európy

Po 3. európskej konferencii ministrov o rovnosti medzi ženami a mužmi (Rím, október 1993), ktorá bola venovaná téme boja s násilím páchanom na ženách, Rada Európy zintenzívnila svoju činnosť v tejto oblasti. V r. 1997 pri realizácii odporúčaní 3. konferencie ministrov bol vypracovaný akčný plán pre boj proti násiliu páchanému na ženách, ktorý poskytol globálnu stratégiu boja proti násiliu voči ženám. Po tomto akčnom pláne Výbor ministrov v apríli 2002 prijal *Odporúčanie o ochrane žien pred násilím* [Rec(2002)5]. Prvý medzinárodný dokument navrhuje globálnu stratégiu predchádzania násiliu a ochrany obetí a vysvetľuje, že násilie voči ženám je v rozpore s ľudskými právami, základnými slobodami a zavedením rovnosti.

Organizácia spojených národov

Aj keď *Všeobecná deklarácia ľudských práv* z r. 1948 [UDHR] nie je zmluvou, zostáva veľmi dôležitým medzinárodným dokumentom a často sa pokladá za súčasť medzinárodného zvykového práva. Ako súčasť medzinárodného paktu o ľudských právach (pozri vyššie) zakotvuje, že všetky ľudské bytosti sa rodia slobodné a rovné vo svojej dôstojnosti a právach (článok 1). UDHR vyhlasuje právo na život (článok 3); ochranu pred mučením alebo neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestom (článok 5); že všetky ľudské bytosti sú si pred zákonom rovné a majú právo na rovnú právnu ochranu vrátane práva na rovnú ochranu pred diskrimináciou (článok 6 a 7); právo na ochranu súkromia (článok 12); právo na vyhľadanie, prijatie a odovzdanie informácií a myšlienok (článok 19); právo na životný štandard primeraný na zaistenie zdravia a blaha ich samotných a ich rodín, pričom materstvo a detstvo majú právo na špeciálnu starostlivosť a pomoc (článok 25) a právo na vzdelanie (článok 26). Čitatelia tejto štúdie by mali byť tiež informovaní o *Deklarácii práv dieťaťa*, 1959 a *Deklarácii o odstránení diskriminácie voči ženám*, 1967, ktoré predchádzali vyššie uvedeným záväzným paktom.

Deklarácia o odstránení násilia na ženách, 1993 [DEVAW] vytvorila širokú definíciu násilia na ženách, a vyzvala štáty, aby sa vyhýbali a aby odsudzovali akékoľvek násiliena ženách. Medzi rôznymi navrhovanými špecifickými opatreniami boli napr. vypracovanie právnych a iných sankcií, rodovo citlivé školenia, vnútroštátne akčné plány, zhromažďovanie zdrojov, preventívne opatrenia a uznávanie činnosti MVO a výskumu. Deklarácia vyzvala jednotlivé štáty, aby najmä:

Vyvinuli patričné úsilie s cieľom zabrániť, vyšetriť a v súlade s vnútroštátnou legislatívou potrestať činy násilia spáchané na ženách, bez ohľadu na to, či sa týchto činov dopustili orgány štátnej moci alebo súkromné osoby (článok 4 (c)).

Táto výzva sa stala známou ako záväzky náležitého úsilia, a odzrkadlila sa v ostatných dokladoch a mechanizmoch ľudských práv. Výbor pre odstránenie diskriminácie na ženách zdôraznil, že štáty by mali v tomto zmysle prevziať zodpovednosť za nevynaloženie náležitého úsilia pri ochrane, vyšetrení a potrestaní činov neštátnych („súkromných“) subjektov, ako aj poskytnúť odškodnenie obetiam.⁵² Výzvu výslovne prijal Výbor ministrov Rady Európy v *Odporúčaní členským štátom o ochrane žien pred násilím* Rec (2002)5⁵³, pričom tu zaznela rovnaká terminológia, aká bola použitá v Pekinskej akčnej platforme (pozri nižšie)⁵⁴.

⁵² Všeobecné odporúčanie č. 19 (jedenáste zasadanie) 1992 O násilí páchanom na ženách, ods. 9.

⁵³ Bod II – „Uznať, že štáty sú zaviazané realizovať náležité úsilie na prevenciu, vyšetrenie a potrestanie činov násilia, bez ohľadu na to, či sa ich dopustil štát alebo súkromná osoba, a zabezpečiť ochranu obetiam“, pozri ods. 52 Vysvetľujúceho memoranda.

⁵⁴ Platforma pre Akčný strategický cieľ D.1. ods. 124 (b).

Komisia pre ľudské práva OSN sústavne schvaľuje rezolúcie, ktoré opätovne potvrdzujú záväzok členských štátov vynaložiť náležité úsilie na ochranu, vyšetrenia a potrestanie násilia spáchaného na ženách a dievčatách a poskytnúť ochranu obetiam⁵⁵, a tento termín sa dokonca začína objavovať v najnovších rezolúciách Valného zhromaždenia OSN⁵⁶. Tieto organizácie zdôrazňujú, že nevynaloženie náležitého úsilia porušuje a poškodzuje, resp. anuluje využívanie ľudských práv a základných slobôd. Preto by všetky záväzky, týkajúce sa ľudských práv, mali byť chápané v súvislosti s uznaným záväzkom bojovať proti násiliu voči ženám s „náležitým úsilím“. Špeciálny spravodajca OSN o násilí páchanom na ženách uvádza ako argument pravidlo zvykového medzinárodného práva, ktoré štáty zaväzuje, aby v prípadoch predchádzania násiliu a odozvy na činy násilia páchaného na ženách vynaložili náležité úsilie⁵⁷.

Pekinská deklarácia a akčná platforma 1995 [Beijing Platform] vznikli na základe Štvrtej svetovej konferencie o ženách; mali za cieľ podporu CEDAW a posilnenie žien prostredníctvom užívania rovnosti a ľudských práv. Jednou z kľúčových oblastí záujmu bolo násilie páchané na ženách, pre ktoré platforma vytýčila strategické ciele (v ods. 112 až 130).

Pre vlády a rôzne organizácie, pracujúce samostatne alebo ako partneri napr. MVO, komunitné organizácie, zamestnávateľia, štátneho a súkromný sektor všeobecne, boli odporúčané osobitné opatrenia. Neuvádzame tu ich úplný zoznam, ale príklady siahajú od prijímania nových zákonov, vynakladania náležitého úsilia až po zabezpečenie BŽD, podporu, poradenstvo, právnu pomoc, kultúrne a jazykovo prístupné služby, zvyšovanie informovanosti a kampane, vzdelávanie a rehabilitačné programy pre páchatel'ov násilia. V r. 2000 Valné zhromaždenie OSN prijalo politickú deklaráciu, opätovne potvrdzujúcu záväzok členských štátov plniť ciele, vytýčené v *Pekinskej deklarácii a akčnej platforme* a vyhodnocovať ich realizovanie⁵⁸. Komisia OSN pre postavenie žien vykonala toto vyhodnotenie v r. 2005⁵⁹.

Deklarácia OSN k miléniu 2000 [Millennium Dec]⁶⁰ vyhlásila kolektívnu zodpovednosť za podporovanie princípov ľudskej dôstojnosti, rovnosti a spravodlivosti na globálnej úrovni. Medzi základné hodnoty je zahrnutá sloboda – muži a ženy majú právo žiť svoje životy a vychovávať svoje deti v dôstojnosti, chránené pred hladom a strachom z násilia, útlaku či nespravodlivosti, a taktiež sa musí zaistiť spravodlivosť v užívaní práv a rovnosť príležitostí pre ženy a mužov (pozri ods. 6).

Charta základných ľudských práv Európskej únie (Charta EÚ)

Mnohé členské štáty Rady Európy sú tiež členmi Európskej únie⁶¹. Zatiaľ čo z historického hľadiska bola Európska únia zameraná na hospodársku spoluprácu, bolo potrebné jej zameranie rozšíriť aj na práva a problémy diskriminácie európskych pracovných síl, súvisiace s právom na slobodný pohyb. V decembri 2007 Európsky parlament schválil Chartu základných ľudských práv, zakotvujúcu práva existujúce v rámci práva Európskej únie a Európskeho dohovoru, ktoré by mali členské štáty používať pri interpretácii práva Európskej únie⁶². Aj keď Charta ešte nenadobudla účinnosť, práva ustanovujú niekoľko užitočných pokynov a princípov. Sú to najmä:

⁵⁵ Od r. 1998, pozri 1998/52, 1999/42, 2000/45, 2001/49, 2002/52, 2003/45, 2004/46 a 2005/41.

⁵⁶ Realizácia Pekinskej deklarácie a platformy vrátane GA/RES/61/145 2007 ods. 8, GA/RES60/140 ods. 9 2006, GA/RES62/137 2008 ods. 8; odstránenie domáceho násilia páchaného na ženách GA/RES58/147 2004, ods. 5; zintenzívnenie úsilia o elimináciu všetkých foriem násilia páchaného na ženách GA/RES/61/143 2007 ods. 7 až 8 & GA/RES/62/133 2008, preambula.

Obchodovanie so ženami a dievčatami GA/RES/59/166 2005 & GA/RES/61/144 2007, preambula; Činnosti smerujúce k eliminácii zločinov voči ženám a dievčatám, spáchaných v mene cti, GA/RES/59/165, 2005, preambula, 2005

⁵⁷ Správa Špeciálneho spravodajcu o príčinách a dôsledkoch násilia páchaného na ženách „štandard náležitého úsilia ako nástroj eliminácie násilia páchaného na ženách“, 20. jan. 2006 E/CN.4/2006/61 ods. 29.

⁵⁸ A/RES/S-23/2 16. november 2000

⁵⁹ Záverečná správa o 49. zasadaní Komisie pre postavenie žien E/CN.6/2005/11, Deklarácia prijatá Komisiou pre postavenie žien na jej 49. zasadnutí, s ústnymi dodatkami. E/CN.6/2005/L.1, správa generálneho tajomníka OSN o prijatých opatreniach a pokroku dosiahnutom v rozpracúvaní a realizácii odporúčaní 4. svetovej konferencie o ženách a odporúčaní k 23. zvláštnemu zasadaniu Valného zhromaždenia, s vyhodnotením pokroku pri zahŕňaní rodového hľadiska do rámca systému OSN E/CN.6/2005/3.

⁶⁰ A/RES/55/2.

⁶¹ Spolu je ich 27, 3 sú kandidátskymi krajinami pre vstup.

⁶² 2007/C/303/01, Lisabonská zmluva po nadobudnutí účinnosti zmení Zmluvu Európskej únie v zmysle postavenia hodnoty Charty na úroveň ostatných zmlúv, a Európska únia pristúpi k ECHR (článok 1 (8) Lisabonskej zmluvy 2007/C306/01 Official Journal Vol 50 17. december 2007. Spojené kráľovstvo a Poľská republika protokolom č. 7 k Lisabonskej zmluve deklarovali, že Charta nevytvára v rámci ich krajín žiadne nové práva ani nerozširuje právomoc ktoréhokoľvek súdneho dvora zrušiť národnú legislatívu.

- ľudská dôstojnosť je neporušiteľná – treba ju chrániť a rešpektovať ju ako právo ako také a ako bázu základných práv (článok 1)⁶³;
- každý má právo na rešpektovanie svojej fyzickej a duševnej integrity. V oblasti medicíny to znamená aj rešpektovanie práva na slobodný a informovaný súhlas príslušnej zainteresovanej osoby (článok 3)⁶⁴;
- každý má právo na ochranu osobných údajov, ktoré musia byť spracované spravodlivo a v súlade so zákonom na základe súhlasu alebo inej legítimnej bázy zakotvenej zákonom. Každý má právo na prístup k svojim údajom, a právo na ich korekciu (článok 8)⁶⁵;
- akákoľvek diskriminácia z akéhokoľvek dôvodu je trestná, vrátane diskriminácie na základe pohlavia, rasy, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politických alebo iných názorov, príslušnosti k národnostnej menšine, na základe majetku, rodinného pôvodu, postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie (článok 21);
- rešpekt voči kultúrnej, religióznej a jazykovej rôznorodosti (článok 22);
- rešpekt voči právam osôb s postihnutím a voči ich výhodám v zmysle opatrení, navrhnutých na zaistenie ich nezávislosti, sociálnej a profesijnej integrácie, a ko aj rešpekt voči právam starších osôb na život v dôstojnosti a nezávislosti (čl. 25 a 26).

Ostatné kľúčové práva, podporené Chartou, zahŕňajú právo na život (článok 2), zákaz mučenia či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu (článok 4), právo na rešpektovanie súkromného života (článok 7), slobodu prijímať a odovzdávať informácie a myšlienky (článok 11), právo na vzdelanie a prístup k odbornému vzdelávaniu a vzdelávaniu popri zamestnaní (článok 14), princíp rovnosti pred zákonom⁶⁶ a rovnosť medzi ženami a mužmi (článok 20 a 23), právo na prístup k zdravotnej starostlivosti (článok 35), práva dieťaťa na ochranu (článok 24)⁶⁷ a právo rodiny na právnu, ekonomickú a sociálnu ochranu (článok 33 § 1)⁶⁸.

V nižšie uvádzanej časti štúdie sú vymenované právne záväzné aj právne nezáväzné záväzky, týkajúce sa ľudských práv, citované spoločne ako princípy ľudských práv tam, kde podporujú navrhované minimálne štandardy (pozri časť 8). Vzhľadom na to, že občianske práva sú automatické, ale podmienené práva, a že hospodárske, sociálne a kultúrne práva sú aspiračné práva, ktoré sú však tiež základnými právami, tieto princípy poskytujú štátom a poskytovateľom služieb smernice pre ich úsilie realizovať požiadavky na plnenie záväzkov, týkajúcich sa ľudských práv a predchádzania násiliu páchanému na ženách.

Časť 7 Zhrnutie a odporúčania

V tejto kapitole sa vraciame k trom cieľom štúdie a niekoľkým odporúčaniam, týkajúcim sa pokračovania projektu štandardov v rámci Rady Európy a členských štátov. Postupne sumarizujeme naše zistenia ohľadne každého z cieľov.

Aké služby by mali byť dostupné a zároveň aká by mala byť ich distribúcia v zmysle počtu obyvateľov a zemepisnej rozlohy?

Táto štúdia sa venovala prieskumu násilia páchaného na ženách všeobecne, s výnimkou obchodovania so ženami, teda nielen domácejmu násiliu. Tento rámec otvára debatu ohľadne toho, aké služby by mali byť dostupné, keďže na väčšine miest Európy bol zistený deficit podporných služieb pre prípady sexuálneho násilia, rovnako ako limitované zabezpečenie pomoci v prípadoch škodlivých kultúrnych

⁶³ Pozri vysvetľujúce memorandum k Prípady Charty C-337/98 *Holandsko proti Európskemu parlamentu a Rade* [2001] ECR I-7079 Európskeho súdneho dvora, ktoré potvrdilo, že základné právo na ľudskú dôstojnosť je súčasťou unijného práva

⁶⁴ Pozri *Holandsko proti Európskemu parlamentu a rade*, cit. vyššie

⁶⁵ Rada Európy CPIAPPD, Nariadenie EK č. 45/2001 a jednotlivé aspekty samotných zmlúv EÚ

⁶⁶ Uznaný Európskym súdnym dvorom ako základný princíp komunitárneho práva, napr. prípad C0292/97 *Karlsson* [2000] ECR 2737.

⁶⁷ Na základe CRC

⁶⁸ Na základe sociálnej charty.

praktík. Konštatovalo sa, že dokonca aj poskytovanie BŽD, najdostupnejšej zo služieb, bolo vo väčšine krajín nedostatočné. Urýchliť intervenciu pri všetkých formách násilia páchaného na ženách môže napomôcť zavedenie krízových liniek, projektov pre právne rady a právne zastupovanie. Na druhej strane spektra služieb poradenstvo ponúka ženám, ktoré zažili násilie, možnosť riešiť jeho následky a znova si vybudovať pocit sebaúcty a vzťahy s ostatnými ľuďmi. Všetky tieto zdroje by mali byť ženám k dispozícii, ak sa majú plniť medzinárodné záväzky, týkajúce sa násilia páchaného na ženách. Konštatujeme tiež, že účinné presadzovanie práva a expertíza forenzných vyšetrení sú kľúčovými zložkami komplexnej odozvy.

Zaistenie rovného prístupu k podpore má dve roviny. Po prvé, rozširovanie poskytovania služieb všade v členských krajinách a zaistenie dostupnosti služieb, ktoré môžu fungovať na všetkých miestach krajiny, ako napr. krízové linky. Po druhé, existujú špecifické skupiny žien s ďalšími potrebami, ktoré musia byť vyriešené, ak tieto ženy majú mať k službám prístup. Niektoré z týchto skupín – vidiecke ženy, ženy s postihnutím a migrantky - sú v medzinárodných dokumentoch uvedené osobitne. V rámci aktivít MVO boli identifikované ďalšie, vrátane príslušníčok menšín, žien pracujúcich v sexuálnom priemysle, žien vo väzení a žien s problémami duševného zdravia a problémami alkoholovej a drogovej závislosti. Budovanie prístupu k pomoci pre tieto skupiny môže vyžadovať špecializované zabezpečenie služieb, ako napr. BŽD a projekty právneho zastupovania pre farebné ženy a príslušníčky menšín v Spojenom kráľovstve, alebo úpravy existujúcich služieb. Vyhľadávanie klientiek v týchto skupinách žien s poddimenzovaným prístupom k službám zaisťuje, že sú informované o svojom práve na podporu a o dostupných službách

Bol vypracovaný rad návrhov, týkajúcich sa distribúcie služieb s cieľom zaistiť príslušné prepojenie služieb a rovný prístup k nim v celej populácii.

Kto by mal poskytovať služby?

Väčšinu podporných služieb skúmaných v tejto štúdii by mali poskytovať špecializované MVO, ktoré sa ukázali ako najefektívnejšie a najcitlivejšie pri pomáhaní ženám, aby si uvedomili svoje právo na život bez násilia a prekonal vyčerpávajúce účinky násilia. V tejto správe sme zdôraznili, že v záujme plnenia svojich povinností MVO potrebujú k svojej práci kvalifikovaný a informovaný personál, dostatočné zdroje a súbor určitých filozofických princípov. Je povinnosťou jednotlivých štátov zaistiť prístup k dostatočným zdrojom, aby MVO mohli naďalej poskytovať kvalitné služby všetkým ženám hľadajúcim podporu. Tieto zdroje by mali MVO umožniť ďalšie inovovanie medzinárodne uznaných osvedčených metód, vrátane ich zavádzania do praxe.

Zároveň existujú prvky efektívneho podporného systému, za ktoré zodpovedá štát a bez ktorých MVO nemôžu efektívne fungovať. Dva prvky, na ktoré bol kladený najväčší dôraz, sú presadzovanie práva a zdravotné služby zabezpečené po spáchaní sexuálneho násilia na ženách.

Aké minimálne štandardy by mali byť prijaté v celej Európe?

Časť 8 tejto štúdie sa podrobne venuje minimálnym štandardom, pre ktoré sa v rámci tohto projektu dosiahol najširší konsenzus; patria k nim relevantná jurisprudencia ľudských práv pre celú Európu. Vzhľadom na rozsah zmeny, aký budú niektoré praktické štandardy pre špecifické podporné služby vyžadovať, boli štandardy rozdelené do dvoch skupín: základné štandardy, ktoré musia dosiahnuť všetky služby, a aspiračné/výhladové štandardy, ktoré na svoju realizáciu potrebujú viac času a ďalšie zdroje.

Odporúčania

Štandardy navrhované v tejto štúdii sú na jednej strane základné a na druhej strane predstavujú výzvu pre MVO a členské štáty, ako zabezpečiť relevantné investície pre zlepšovanie odozvy na násilie páchané na ženách. Aby sa projekt štandardov ujal, Rada Európy bude musieť investovať do

získavania politickej podpory a ďalšieho postupu zavádzania štandardov smerom k vyššej kvalite služieb. Za týmto účelom boli formulované nasledujúce odporúčania.

Rada Európy:

- by mala prijať štandardy a podporovať ich prijatie v členských štátoch
- by mala vytvoriť pre štandardy návod na ich postupné zavádzanie; tento návod by ponúkal rady, ako môžu štáty preukázať, že pokročili smerom k zaisťovaniu rovnej distribúcie a kvality podporných služieb pre prípady násilia páchaného na ženách
- by mala vypracovať šablónu pre vyhodnocovanie potrieb, kombinujúcu údaje o prevládajúcich formách násilia na ženách, aktuálnu distribúciu podporných služieb, úrovne ich využívania a nesplnené požiadavky – ktoré štáty by mali pristúpiť k analýze chýbajúcich služieb v miestnych kontextoch?
- by mala vyhodnotiť pokrok pri realizácii služieb a aj samotné štandardy

Členské štáty:

- by mali prijať štandardy v procese rokovania s príslušnými MVO a sieťami MVO
- by mali vytvoriť plán, pokrývajúci aspoň päť rokov, v ktorom by sa vytýčil spôsob zavádzania štandardov – možno ho zahrnúť do Akčného plánu pre násilie na ženách a/alebo rodovú rovnosť
- by mali vykonať audit existujúcich poskytovaných služieb a analýzu potrieb ako jeden z prvých krokov pri zavádzaní štandardov
- by mali vypracovať finančné mechanizmy na zabezpečenie existujúcich podporných služieb a umožniť ich rozšírenie na vyplnenie identifikovaných medzier pri poskytovaní služieb a zaisťovať rovnú distribúciu služieb

Siete MVO:

- by mali preskúmať svoje vlastné vykonávacie predpisy vzhľadom na určené štandardy a podľa potreby ich upraviť
- by mali vypracovať spôsoby dokumentovania svojej práce na báze nad rámecových princípov a zaviesť príslušné štandardy do svojej práce
- by mali prijať štandardy, podporovať ich zavádzanie a umožniť členským skupinám ich plnenie
- by sa mali konštruktívne zapojiť do činnosti štátnych orgánov s cieľom zaviesť štandardy v rámci svojich miestnych podmienok
- by mali informovať svojich štátnych predstaviteľov a Radu Európy o prekážkach stojacich v ceste zavedeniu štandardov.

Časť 8 Minimálne štandardy

Táto časť predstavuje minimálne štandardy, vychádzajúce z princípov, ukázaných v časti 5. Tieto princípy by mali byť základom pre všetky podporné služby.

Kľúčové témy a nad rámecových princípy:

Pracovať na základe rodovej analýzy

Služby uplatňujú situácii adekvátny a informovaný prístup, ktorý je relevantný pre klientky, na základe rozpoznania rodovej dynamiky, dopadov a dôsledkov násilia páchaného na ženách v rámci rovnosti a ľudských práv, vrátane pochopenia násilia na ženách ako príčiny i dôsledku nerovného postavenia žien a mužov a potreby služieb, ktoré ženám budú poskytovať len ženy.

Bezpečie, ochrana a ľudská dôstojnosť

Služby zaisťujú, že pri všetkých intervenciách sa uprednostňuje princíp bezpečnosti, ochrany a dôstojnosti klientiek a personálu.

Špecializované služby

Vedomosti a zručnosti personálu a formy poskytovania služieb sú špecializované; sú vhodné a prispôsobené špecifickým, niekedy komplikovaným, potrebám klientiek.

Rôznorodosť a spravodlivý prístup

Služby rešpektujú rôznorodosť klientiek a pôsobia pozitívne v rámci nediskriminačnej praxe. Poskytovaná služba by mala byť bezplatná, distribuovaná by mala byť rovnomerne v rámci celej krajiny a jej poskytnutie v krízovej situácii by malo byť dostupné 24 hodín denne.

Právne zastupovanie (obhajoba práv) a podpora

Služby poskytujú precedenčné a systémové právne zastupovanie zamerané na podporu a presadzovanie práv a na plnenie potrieb klientiek.

Posilnenie

Služby zaisťujú, že klientky môžu hovoriť o svojich zážitkoch a oboznámiť sa so svojimi právami a nárokmi, a môžu sa rozhodovať o ďalšom postupe v ústretovom prostredí, kde sa s nimi zaobchádza s rešpektom a citlivo, pri zachovaní ich dôstojnosti.

Participácia a ostatné poradenstvo

Služby podporujú zapojenie klientiek do rozvoja a hodnotenia služieb.

Dôvernosť informácií

Služby rešpektujú a dodržiavajú právo klientky na dôvernosť informácií a všetky klientky sú informované o situáciách, v ktorých môže byť dôvernosť informácií obmedzená.

Koordinovaná odozva

Služby fungujú v rámci kontextu kooperácie, spolupráce a koordinovaného poskytovania služieb príslušnými organizáciami.

Volanie páchatel'ov na zodpovednosť

Služby pracujú na dvojitom základe nespochybňovania výpovedí obetí a rešpektu voči nim; páchatelia by mali byť volaní na zodpovednosť za svoje činy.

Riadenie a zodpovednosť

Služby sú riadené efektívne a zaisťujú, že klientky dostanú kvalitnú službu od náležite kvalifikovaného a podporovaného personálu.

Vyzývanie k tolerancii

Pri internej aj externej činnosti služby vytvárajú modely nenásilného prístupu a a používajú rodovú analýzu na zvyšovanie informovanosti o problematike povedomia, vzdelávanie a vykonávanie preventívnej práce, v rámci komunit aj pri práci s jednotlivými klientkami.

Úrovne poskytovania služieb.

- Základné minimálne štandardy, použiteľné pre všetky typy služieb a pre všetky formy násilia na ženách.
- Štandardy pre špecifické služby, ako sú: krízové linky; právne zastupovanie a právne poradenstvo; iné poradenské služby; vyhľadávanie klientiek; intervenčné projekty; bezpečné ženské domy; krízové centrá pre obeť znásilnenia; centrá pre obeť sexuálneho napadnutia; orgány činné v trestnom konaní a programy pre páchatel'ov.

V každom riadku je pri navrhovaných štandardoch ešte stĺpec „požadované štandardy“ čiže štandardy, ktoré chceme dosiahnuť. Toto sú ideálne štandardy, ktoré získali veľkú podporu v literatúre a od respondentov, ale títo usúdili, že sú príliš vysoké na to, aby sme ich v Európe dosiahli. Niektoré členské štáty dokážu zaistiť minimálne štandardy v niektorých oblastiach, a tieto ideálne štandardy môžu slúžiť ako návod pre medzinárodné záväzky v boji proti násiliu na ženách.

Podpora jednotlivým štandardom je označené symbolmi, ktoré sú vysvetlené nižšie a vo vedľajšom stĺpci sú odkazy na určité princípy ľudských práv a záväzkov (ako sú uvedené v časti 6).

Tieto zastrešujúce princípy, ak aj nie sú citované všade, sú základom všetkých štandardov.

Poznámky k tabuľke

Štandardy sú vytvorené v troch samostatných stĺpcoch:

Prvé dva stĺpce v tabuľke, minálne štandardy a ideálne štandardy nepotrebujú vysvetlenie.

Stĺpec ľudské práva uvádza záväzné aj nezáväzné záväzky. Nezáväzné záväzky, ktoré považujeme za užitočné medzinárodné príklady najlepšej praxe sú písané formou písma kurzíva.

Posledný stĺpec obsahuje symboly, ktoré označujú podporu jednotlivým odporúčaniam ako sme ju zaznamenali na základe výskumu a tiež podľa európskych dokumentov.

Vysvetlivky:

Podpora zo strany respondentov MVO a Focal Points (jednotlivé vlády) ♀ ▲

Podpora zo strany MVO ♀

Podpora zo strany Focal Points ▲

Podpora zo strany niekoľkých európskych dokumentov **H H**

Podpora zo strany 1, alebo 2 európskych dokumentov **H**

lka 8.1. Úrovne poskytovania služby:

Druh služby	Základné požiadavky	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
-------------	---------------------	-------------------	--------------	---------

Krízová linka	<p>Jedna linka pokrývajúca všetky formy násilia na ženách (NNŽ) alebo jedna pre domáce násilie a jedna pre sexuálne násilie. Počet liniek by mal závisieť od počtu obyvateľov. V menších krajinách môže stačiť jedna. V hustejšie osídlených štátoch by mala byť aspoň jedna krízová linka v každom regióne/kraji.</p>	<p>Volajúca by mala počuť reálny hlas, nie záznamník. Zaznamenávať počet neprijatých hovorov.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl. 1</i> • <i>Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, EÚ Charta čl.3</i> • <i>Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5</i> • <i>Zákaz diskriminácie, CEDAW & EÚ Charta čl.21</i> 	
Poradenstvo a právne projekty	<p>Jedna na 50 000 žien.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1</i> • <i>Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, EÚ Charta čl.3</i> • <i>Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5</i> 	H

Tabuľka 8.1: Úrovně poskytovania služby

Druh služby	Základné požiadavky	Ideálne štandardy	Eudské práva	Podpora
Poradenstvo	Jedno centrum na 50 000 žien. Môže zahŕňať existujúce špecializované služby pre ženy zažívajúce násilie na ženách (NNŽ) ako napr. BŽD alebo krízové centrá pre obeť znásilnenia a poradenské centrá, ak poskytujú dlhodobé poradenstvo alebo prácu v skupinách. V každom krajskom meste by malo byť jedno poradenské centrum.		<ul style="list-style-type: none"> Právo na primerané štandardy zdravotného a lekárskeho ošetrovania, Európska sociálna charta & Európska sociálna charta revidovaná čl.11, CEDAW čl. 12, MPHSK čl. 12, EÚ Charta čl. 35 Zákaz neľudského zaobchádzania, EDEP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1 Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDEP čl. 8, EÚ Charta čl.3 Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 	
Dostupnosť/ vyhľadávanie klientiek	Malo by byť dostupné aspoň pre najväčšie koncentrácie menších a handikepovaných žien.	Malo by byť nasmerované na ženy, ktoré majú obmedzený prístup k službám ako napr. Ženy vo väzniciach alebo psychiatrických zariadeniach.	<ul style="list-style-type: none"> Zákaz diskriminácie, EDEP čl. 14 & Protokol č. 12, čl.1, CEDAW, VDLP čl. 7, & EÚ Charta čl.21. Dodržiavanie práv osôb so zdravotným postihnutím, EÚ Charta čl. 26. 	
Bezpečné ženské domy (BŽD)	V členských štátoch, kde sú BŽD ako najmä/len jediná forma služby, malo by byť jedno miesto pre 10 000 obyvateľov. V členských štátoch, kde sú BŽD časťou komunitnej stratégie s intervenčnými projektami, by malo byť jedno rodinné miesto pre 10 000 žien. V každom kraji by mal byť aspoň jeden špecializovaný BŽD.	Tam kde je to potrebné, mala by byť služba BŽD dostupná aj pre obeť násilia "v mene cti", nútených manželstiev, nútenej ženskej obriezky, obchodovania s ľuďmi a sexuálneho napadnutia detí. Mali by byť dostupné aj ženám z vidieka a doprava by mala byť zadarmo.	<ul style="list-style-type: none"> Zákaz neľudského zaobchádzania, EDEP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1 Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDEP čl. 8, EÚ Charta čl.3 Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 	H H
Krízové centrá pre obeť znásilnenia	Jedno na 200 000 žien. V každom kraji by malo byť aspoň jedno Krízové centrum pre obeť sexuálneho násilia, zamerané predovšetkým na znásilnenie		<ul style="list-style-type: none"> Zákaz neľudského zaobchádzania, EDEP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1 Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDEP čl. 8, EÚ Charta čl.3 Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 Právo na primerané štandardy zdravotného a lekárskeho ošetrovania, Európska sociálna charta & Európska sociálna charta revidovaná čl.11, CEDAW čl. 12, MPHSK čl. 12 EÚ Charta čl. 35 	

Centrá pre obeť sexuálneho napadnutia	Jedno pre 400 000 žien		Ako vyššie	
--	------------------------	--	------------	--

Základné minimálne štandardy

Tabuľka 8.2: Základné minimálne štandardy
Úcta a dôstojnosť

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Ženy, ktoré využívajú služby, majú za každých okolností právo na úctu a dôstojnosť	Osobný kontakt sa musí odohrávať v bezpečnom, čistom a príjemnom prostredí.	<ul style="list-style-type: none"> Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1 & Miléniová deklarácia odst. 6 	
<p>Musí byť dodržiavaná dôvernosť. Akákoľvek písomná alebo ústna komunikácia alebo iná informácia obsahujúca čokoľvek, čo by mohlo poodhaliť identitu klientky služby, sa môže zdieľať len s jej informovaným súhlasom. Jediné výnimky sú tieto:</p> <ul style="list-style-type: none"> ak je ohrozený život, zdravie alebo sloboda klientky ak je dôvod obávať sa, že je ohrozené bezpečie ostatných a treba ho chrániť <p>Tento princíp dôvernosti sa musí klientke vysvetliť pred poskytovaním služby.</p>	Všetky záznamy sa musia držať bezpečne uzamknuté, prístupné len pre oprávnené osoby. Služby musia získať písomný súhlas na uvoľnenie/poskytnutie dôvernej informácie a personál musí byť o tomto poučený. (mať výcvik)	<ul style="list-style-type: none"> Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1 & Miléniová deklarácia odst. 6 Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1 Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, EÚ Charta čl.3 Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 Ochrana osobných údajov, EDLP čl.8 & EÚ 	♀ ▲ H
Všetky služby musia vychádzať z kultúry princípov: nespochybňovať a rešpektovať obeť a brať na zodpovednosť násilníka.		<ul style="list-style-type: none"> Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1 & Miléniová deklarácia odst. 6 	♀ ▲

Tabuľka 8.3: Základné minimálne štandardy
Bezpečie a ochrana

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Bezpečie a ochrana by malo byť prioritou, zásadným kritériom. Týka sa to bezpečia žien, detí a odkázaných osôb týkajúcich sa prípadu a personálu. Nejedná sa len o okamžitú ochranu, ale psychické a sociálne bezpečie, vrátane sociálnej inklúzie.	Služby by mali byť rovnomerne distribuované na celom území s ohľadom na hustotu osídlenia.	<ul style="list-style-type: none"> Právo na život, EDLP čl. 2, MPOPP čl. 6, VDLP čl.3, EÚ Charta čl.2 Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1 Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, EÚ Charta čl.3 Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 	♀ ▲ H

<p>Krízové služby by mali byť nepretržite k dispozícii, dosažiteľné 24 hodín denne a 365 dní v roku.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Zákaz neľudského zaobchádzania</i>, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & <i>VDLP čl.1</i> • <i>Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti</i>, EDLP čl. 8, <i>EÚ Charta čl.3</i> • <i>Aktívne úsilie na prevenciu</i>, <i>DEVAW čl. 4 (c)</i>, <i>Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5</i> 	H
<p>Služby by mali byť komplexné (holistické) a riadiť sa potrebami klientky. Poskytovateľ služby by mal byť schopný:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poskytnúť to, čo klientky potrebujú a vyžadujú • kde je to možné, odoslať/ delegovať klientku k príslušným iným odborným službám 		Ako vyššie	♀ ▲

Tabuľka 8.4: Základné minimálne štandardy

Dostupnosť

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Služby by mali byť dostupné pre všetky ženy. Toto vyžaduje ich aktívne vyhľadávanie, prispôbenie resp. vytvorenie špecializovaných služieb pre potreby užívateľiek (napr. pre migrantky, etické menšiny alebo hendikapované ženy)	Tlmočníčky by mali byť vyškolené na prácu s násilím a mali by podpísať dohovor o zachovaní dôveryhodnosti. Poskytovatelia služieb by mali zabezpečiť, aby ich zariadenia boli prístupné aj pre ženy s fyzickým sluchovým postihnutím a s poruchou učenia. Aktívne vyhľadávanie by malo prebiehať v komunitách, ktoré sú skryté (migrantky, postihnuté ženy, lesby, ženy pracujúce v sex biznise)	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Zákaz diskriminácie</i>, EDLP čl. 14 & Protokol č. 12, čl.1, CEDAW, <i>VDLP čl. 7, & EÚ Charta čl.21</i> • <i>Závazok prijat' osobitné opatrenia pre odstránenie násilia páchaného na ženách, najmä zraniteľných, Pekingská platforma odst. 126'</i> 	♀ ▲ H
Služby by mali pracovať podľa pravidiel nediskriminácie a rovnakých príležitostí s ohľadom na personál a klientky služieb.	Služby by sa mali rozvíjať, aby boli stále viac dostupné; Služby by sa mali spájať s ostatnými špecializovanými službami pre menšinové komunity – mali by mať spoločné vzdelávania - tréningy a satelitné/vysunuté služby	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Zákaz diskriminácie</i>, EDLP čl. 14 & Protokol č. 12, čl.1, CEDAW, <i>VDLP čl. 7, & EÚ Charta čl.21</i> • <i>Závazok vlády zabezpečiť ženám so zdravotným postihnutím prístup k informáciám a službám ohľadom násilie na ženách Pekingská platforma odst. 124</i> • <i>Dodržiavanie prv osôb so zdravotným postihnutím, EÚ Charta čl. 26</i> • <i>Rešpektovanie kulturní, náboženskej a jazykovej diverzity, EÚ Charta čl.22</i> 	
Služby by mali byť poskytované bezplatne	Tam, kde to nie je možné, faktúrovanie by malo podliehať jasnej podmienke, že neschopnosť uhradiť faktúru by nemala byť dôvodom odmietnuť poskytnutie služby	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Právo na život</i>, EDEP čl. 2, MPOPP čl. 6, <i>VDLP čl.3, EÚ Charta čl.2</i> • <i>Zákaz neľudského zaobchádzania</i>, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & <i>VDLP čl.1.</i> • <i>Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti</i>, EDLP čl. 8, <i>EÚ Charta čl.3</i> • <i>Aktívne úsilie na prevenciu</i>, <i>DEVA W čl. 4 (c)</i>, <i>Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5</i> • <i>Zákaz diskriminácie</i>, EDLP čl. 14 & Protokol č. 12, čl.1, CEDAW, <i>VDLP čl. 7, & EÚ Charta čl.21</i> 	♀ ▲ H

Tabuľka 8.5: Základné minimálne štandardy

Deti

Základné štandardy, týkajúce sa všetkých služieb	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Poskytovatelia služieb by mali zohľadňovať potreby detí klientiek a svoju špeciálnu zodpovednosť voči mladým ženám a dievčatám	<ul style="list-style-type: none"> • Špeciálne služby pre deti, dievčatá a mladé ženy • Služby by mali byť zamerané na ochranu detí a personál by mal byť na to špeciálne vyškolený 	<ul style="list-style-type: none"> • Právo dieťaťa na ochranu, DPD čl. 19, Európska sociálna charta čl. 14, Európska sociálna charta revidovaná čl.17, <i>EÚ Charta čl.24</i> 	♀ ▲
Deti by nemali byť využívané ako "tlmočníčky" svojich matiek		Ako vyššie	

Tabuľka 8.6: Základné minimálne štandardy

Personál

Základné štandardy, týkajúce sa všetkých služieb	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
<p>Personál by mal byť kvalifikovaný a riadne zaškolený:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimálne úvodné zaškolenie ako aj nasledujúce trvalé ďalšie školenie by mali byť súčasťou pracovnej zmluvy; • Úvodné zaškolenie by malo obsahovať porozumenie rodovej dynamike násillia, informáciu o rôznych formách násillia na ženách, o nediskriminácii a rôznorodosti, o práve na spravodlivosť a sociálnom práve; • Tento štandard platí pre všetky profesie v štátnych a mimovládnych inštitúciách. Vzdelávať by mali špecializované MVO a mali by byť riadne platené; <p>V ženských MVO by mali pracovať ženy a ostatné inštitúcie by mali zabezpečiť dostatok ženského personálu, vrátane tlmočníčok, zdravotníčok a policajtičok.</p>	<p>Poskytovatelia služieb by mali zabezpečiť, že ich personál bude vzdelaný o súčasnom výskume a bude oboznámený s príkladmi dobrej praxe.</p> <p>Personál by mal mať stálu supervíziu a podporu.</p> <p>Nábor personálu by mal odrážať rôznorodosť (diverzitu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Zákaz diskriminácie</i>, EDLP čl. 14 & Protokol č. 12, čl.1, CEDAW¹, VDLP čl. 7, & EÚ Charta čl.21 • <i>Závazok vlády dodržiavať politiku gender mainstreaming</i>, Pekingská platforma odst. 124 <ul style="list-style-type: none"> • <i>Rešpektovanie dôstojnosti</i>, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1 & Miléniová deklarácia odst. 6 • <i>Rešpektovanie kultúrnej, náboženskej a jazykovej diverzity</i>, EÚ Charta čl.22 	<p>▲ H</p> <p>♀ ▲ H H</p>

Tabuľka 8.7: Základné minimálne štandardy

Posilnenie

Základné štandardy, týkajúce sa všetkých služieb	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
<p>Služby by mali byť riadené demokraticky. Personál aj klientky by mali mať možnosť zúčastňovať sa vedenia. Služby mali by zabezpečiť, aby mužská dominancia nebola nahradená dominanciou inštitúcie v rozhodovacích procesoch klientiek.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Rešpektovanie dôstojnosti</i>, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6. • <i>Zákaz diskriminácie</i>, CEDAW, & EÚ Charta čl.21 	
<p>Klientky by mali byť informované o svojich právach, napr. Na aké služby majú nárok, aké sú ich zákonné a ľudské práva.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Obecné právo prístupu k informáciám bez zásahu štátu</i>, EDLP čl.10, VDLP čl.19 & EÚ Charta čl.11 	
<p>Právo klientky na poskytnutie informácie a podpory by nemalo byť podmienené oficiálnou sťažnosťou ani súhlasom využiť akýkoľvek program/skupinu/službu. Klientky by mali mať dostatok času na zváženie informácie, aby mohli urobiť informované rozhodnutie.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Rešpektovanie dôstojnosti</i>, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 • <i>Zákaz diskriminácie</i>, EDLP čl. 14 & Protokol č. 12, čl.1, CEDAW, VDLP čl. 7, & EÚ Charta čl.21 	
<p>Všetky informácie, právne rady a poradenstvo by mali vychádzať z princípu posilnenia a práv obete:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informovaný súhlas by mal predchádzať pred akoukoľvek akciou alebo precedúrou; • Najlepší záujem klientky by mal byť prioritou pre všetkých poskytovateľov služieb; • Jedine klientka rozhoduje o tom, či podá na políciu trestné oznámenie. 		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Rešpektovanie dôstojnosti</i>, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 • <i>Rešpektovanie slobodného a informovaného súhlasu v oblasti medicíny</i>, EÚ Charta čl.3 • <i>Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti</i>, EDLP čl. 8 • <i>Rešpekt k súhlasu so spracovaním osobných údajov</i>, EÚ Charta čl.8 	
<p>Klientky by mali mať prístup k vlastným záznamom (zložke), mať možnosť hodnotiť ich a žiadať, aby boli vykonané doplnenia a aktualizácie.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Právo na rešpektovanie súkromného života</i>, EDLP čl.8, DOJASOÚ čl.8 & EÚ Charta čl.8 (2) 	

Tauľka 8.8: Základné minimálne štandardy

Poskytovanie služieb

Základné štandardy, týkajúce sa všetkých služieb	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Všetky služby by mali byť autonómne, neziskové a mali by byť schopné poskytovať dlhodobú podporu.	Osobný kontakt s klientkou by mal prebiehať v bezpečnom, príjemnom a čistom prostredí	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5</i> 	H
Vláda alebo miestne zastupiteľstvá by mali mať dostatok prostriedkov na služby pre ženy zažívajúce násilie a ich deti.		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Vládny záväzok vyčleniť dostatočné zdroje a rozpočtové položky, Pekingská platforma odst.s 124-5¹</i> 	▲ H
Všetky služby by mali byť založené na pochopení násilia ako príčiny a dôsledku nerovnovážneho postavenia žien.	Poskytovatelia služieb by sa mali podieľať na zvyšovaní povedomia v komunite, aby zmenili podmienky, na základe ktorých sa násilie akceptuje.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Zákaz diskriminácie, CEDAW²</i> 	♀ ▲ H H
Služby by sa mali vyvíjať k zvyšovaniu pozornosti voči potrebám klientiek, pýtať sa ich na ich názor a brať ho do úvahy – toto by mala byť podstatná časť pravidelných monitorovacích procesov.	Služby by mali; <ul style="list-style-type: none"> • mať vypracovaný jasný postup na podávanie sťažností; • snažiť sa získať financovanie, aby mohli participovať; • hľadať externú evaluáciu, ktorej prioritou sú názory klientiek 		
Služby by mali vypracovať návody a pravidlá na spoluprácu medzi inštitúciami (multiagency)	Protokoly a dohovory o porozumení a spolupráci s hlavnými externými inštitúciami	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Zákaz neľudského zaobchádzania, EDEP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1</i> • <i>Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDEP čl. 8, EÚ Charta čl.3</i> • <i>Aktívne úsilie na prevenciu & výskum, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)</i> 	
Údaje by mali byť zhromažďované a ukladané systematicky podľa demografie klientiek a podľa povahy napadnutia, spôsobom, ktorý neohrozí právo klientky na dôvernosť (údajov)	Služby by mali pripravovať výročné alebo dvojročné správy na základe skúseností svojich klientiek.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Právo na rešpektovanie súkromného života, EDEP čl.8, CPIAAPD čl.s.5 to 7 & EÚ Charta čl.8</i> 	

Pri čítaní textu o nasledujúcich službách treba mať na pamäti princíp zastrešenia a základných minimálnych štandardov, ktoré platia pre VŠETKY služby.

Tabuľka 8.9: **Štandardy pre špecifické služby**
Krízové telefonické linky

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Personál musí byť špeciálne zaškolený na prácu so všetkými formami násilia na ženách.	Personál by mal byť schopný poskytovať právnu pomoc, zdravotné poradenstvo, sociálne právo, finančné zležitosti, zoidovedať otázky o bývaní, a ľudských právach. Služby by mali vytvoriť a udržiavať databázu, ktorá by umožňovala správne delegovanie klientok k ďalšej pomoci.	<ul style="list-style-type: none"> • Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & <i>VDEP čl.1</i> • Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, <i>EÚ Charta čl.3</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5</i> 	

Tabuľka 8.9: **Štandardy pre špecifické služby**
Krízová telefónna linka

Mínimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Má poskytovať krízovú pohotovostnú podporu a poradenstvo	Má byť non stop, teda 7 dní v týždni 24 hodín denne	Ako vyššie	
Číslo musí byť dostatočne zviditeľňované, uvádzané v telefónnych zoznamoch a dostupné v relevantných inštitúciách ako napr. nemocnice a zdravotné strediská.	Služby by mala byť poskytovaná v rôznych jazykoch a aj v braillovom slepeckom písme.	<ul style="list-style-type: none"> Zákaz diskriminácie, EDEP čl. 14 & Protokol č. 12, čl.1, CEDAW, VDLP čl. 7, & EÚ Charta čl.21 Závazok šíriť informácie o pomoci dostupnej ženám a rodinám, ktoré sú obeťami násilia, Pekingská platforma odst. 125¹ 	

Table 8.10: **Štandardy pre špecifické služby**
Právne poradenstvo a právne zastupovanie

Mínimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
<p>Advokáti/ky by mali mať dostatočné vedomosti o ostatných službách a personal by mal byť schopný poskytnúť informácie, rady a poradenstvo, ako aj delegovanie na:</p> <ul style="list-style-type: none"> Podpora a zdravotnícke služby Orgány činné v trestnom konaní Zákonné opravné prostriedky a služby Sociálne práva, vzdelanie, príprava na zamestnanie Krátkodobé, dočasné a/alebo stále bývanie Služby starostlivosti o dieťa a vzdelávanie k rodičovstvu Ochrana detí Služby pre alkoholové a drogové závislosti Služby pre osoby s postihnutím Prekladateľské služby a/alebo služby pre imigrantov Štatút žiadateľky o azyl, azylantky alebo osoby s doplnkovou ochranou (Slovenská republika) 	<p>Poskytovatelia služieb by mali mať pre klientky k dispozícii aktuálny zoznam kontaktov na:</p> <ul style="list-style-type: none"> Miestne orgány činné v trestnom konaní; Miestne, štátne, alebo národné zdroje pre komplexné služby ako napr. pre migrantky Miestne právničky/ov, ktoré/ pracujú v oblasti NPNŽ, vrátane pracujúcich <i>pro bono</i> (bez poplatkov) 	<ul style="list-style-type: none"> Právo využívať služby sociálnej starostlivosti (Social Charta & Revised Social Charta čl.s. 14) Právo na primerané štandardy zdravotného a lekárskeho ošetrovania, Social Charta & Re čl.11, CEDAW čl. 12, MPHSK čl. 12, EÚ Charta čl. 35 Právo na vzdelanie, vrátane odbornej prípravy, EÚ Charta čl.14 Právo dieťaťa na ochranu, DPD čl. 19, Social Charta čl. 14, Re čl.17, EÚ Charta čl.24 Právo na rovnakú ochranu zo zákona, MPOPP čl. 26, CEDAW čl. 2, VDLP čl. 7, EÚ Charta čl.20 Zákaz diskriminácie, EDEP čl. 14 & Protokol č. 12, čl.1, CEDAW, VDLP čl. 7, & EÚ Charta čl.21 	
Advokátky/ti by mali byť schopné vysvetliť procesy v trestnom konaní a občianskom konaní, možnosti podávania trestných oznámení a práva klientky.	Právničky (právne poradkyne) by mali mať pracovné vedomosti o miestnom súde a o možnostiach miestnej právnej odozvy.	<ul style="list-style-type: none"> Právo na rovnakú ochranu zo zákona, MPOPP čl. 26, CEDAW čl. 2, VDLP čl. 7, EÚ Charta čl.20 Vládny záväzok poskytnúť ženám, ktoré sú vystavené násiliu, prístupom k mechanizmov spravodlivosti, Pekingská platforma odst. 124 	
Finančné zdroje pre službu právneho poradenstva nesmú ohroziť jeho nezávislosť.		<ul style="list-style-type: none"> Zohľadnenie ochrany osobných dát, EDEP čl.8 & EÚ Charta čl.8 	

Tabuľka 8.10: Štandardy pre špecifické služby
Právne poradenstvo a právne zastupovanie

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
	<ul style="list-style-type: none"> V krízových situáciách, najmä v prípadoch sexuálneho násillia, by mala mať každá klientka možnosť hovoriť s právničkou pred policajným výsluchom a odovzdaním dôkazov. Právničky by mali byť schopné reagovať na požiadavky polície a klientky o spoluprácu rýchlo. 	<ul style="list-style-type: none"> Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 Vládny záväzok vytvárať a posilňovať inštitucionálne mechanizmy, aby ženy a dievčatá mohli hlásiť násilné činy proti nim v bezpečnom a dôvernom prostredí, bez strachu z odplaty odst. 124 	
	Sprevádzanie na stretnutia s ostatnými službami by malo byť základnou časťou právneho		
	V prípadoch pokračujúceho násillia by právne poradenstvo malo v spolupráci s klientkou služby viesť k vytvoreniu bezpečnostného plánu, pravidelne		
	Poskytnutie komplexných (holistických) služieb by malo zahŕňať krízovú telefónnu linku, drop-in sessions,, svojpomocné		
<p>Príprava právnych poradkýň by mala mať minimalne 30 hodín a mala by pokrývať témy:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rodová analýza NNŽ; Techniky krízovej intervencie; Zachovanie dôvernosti ; Komunikačné zručnosti a techniky krízovej intervencie; Ako robiť patričné vhodné delegovanie k iným službám Informácie o traume, vyrovnaní sa s ňou a o prežití; Prehľad o systéme občianskeho a trestného práva; Aktualizácia a revízia príslušných zákonov štátu; Dostupnosť miestnych a štátnych zdrojov Nediskriminácia a rôznorodosť; Posilnenie; 		<ul style="list-style-type: none"> Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 Ochrana osobných dát data, EDEP čl.8 & EÚ Charta čl.8. Zákaz diskriminácie, EDEP čl. 14 & Protokol č. 12, čl.1, CEDAW, VDLP čl. 7, & EÚ Charta čl.21 Záväzok uplatňovať gender mainstreaming a tvoriť, zdokonaľovať, rozvíjať alebo financovať vzdelávacie programy, Pekingská platforma odst. 124 – vid' Core Standards 	

Tabuľka 8.11: Štandardy pre špecifické služby
Poradenstvo

Mínimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Poradenstvo by malo pripravovať individuálne plány činnosti s klientkou a sústrediť sa na jej bezpečie, podporu a praktické potreby.	Má byť stanovený minimálny čas, za ktorý klientka dostane poradenstvo	<ul style="list-style-type: none"> Právo na primerané štandardy zdravotného a lekárskeho ošetrovania, Social Charta & Re čl.11, CEDAW čl. 12, MPHŠK čl. 12, EÚ Charta čl. 35 Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDEP čl. 8, EÚ Charta čl.3 Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 	
<p>Príprava poradkýň by mala trvať minimálne 30 hodín a mala by pokrývať témy:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rodová analýza NNŽ; Techniky krízovej intervencie; Trauma, vyrovnanie sa s ňou a prežitie; Pochopenie well being a sociálnej inklúzie; Zachovanie dôvernosti informácií ; (o informáciách) Komunikačné zručnosti a techniky krízovej intervencie; Prehľad o systéme občianskeho a trestného práva; Aktualizácia a revízia príslušných zákonov štátu; Dostupnosť miestnych a štátnych zdrojov Nediskriminácia a rôznorodosť; Posilnenie. 		<ul style="list-style-type: none"> Právo na primerané štandardy zdravotného a lekárskeho ošetrovania, Social Charta & Re čl.11, CEDAW čl. 12, MPHŠK čl. 12, EÚ Charta čl. 35 Závazok uplatňovať gender mainstreaming a tvoriť, zdokonaľovať, rozvíjať alebo financovať vzdelávacie programy, Pekingská Platforma odst. 124 – vid' Core Standards Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 Zákaz diskriminácie, EDEP čl. 14 & Proto 12, čl.1, CEDAW, VDLP čl. 7, & EÚ Charta čl.21 Rešpektovanie kultúrnej, náboženskej a jazykovej rozmanitosti, EÚ Charta čl.22 Právo na rešpektovanie súkromného života vate life, EDEP čl.8, DOJASOÚ čl.8 & EÚ Charta čl.8 	
Odporúčania (delegovanie) na iné terapeutické služby by malo byť iba k odborníckam, ktoré majú dostatočne špecializované pracovné skúsenosti alebo vzdelanie o oblasti NNŽ		<ul style="list-style-type: none"> Právo na primerané štandardy zdravotného a lekárskeho ošetrovania, Social Charta & Re čl.11, CEDAW čl. 12, MPHŠK čl. 12, EÚ Charta čl. 35 	
Klientky majú mať prístup k individuálnemu aj skupinovému poradenstvu		Ako vyššie	

Tabuľka 8.12: Štandardy pre špecifické služby
Vyhľadávanie klientiek

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Vyhľadávanie by sa malo uskutočňovať pre skupiny, ktoré sú ohrozené sociálnym vylúčením alebo majú sťažený prístup k službám, ako aj menšiny. Informačné materiály majú byť pripravené vo formáte, ktorý sa k nim ľahko dostane.	<ul style="list-style-type: none"> Vyhľadávanie sa má uskutočňovať pre identifikované ohrozené osoby, osoby vylúčené alebo také, ktoré majú sťažený prístup k službám. Rozšírenie vyhľadávacej činnosti sa môže odohrávať aj v spolupráci s inými inštitúciami v ich vysunutých kanceláriách a v kostoloch, školách a iných miestach v rámci komunity. 	<ul style="list-style-type: none"> Zákaz diskriminácie, EDLP čl. 14 & Proto 12, čl.1, <i>VDLP čl. 7, & EÚ Charta čl.21</i> Rešpektovanie kultúrnej, náboženskej a jazykovej rozmanitosti, <i>EÚ Charta čl.22</i> 	
Personál má byť vyškolený na (multi)kultúrnu spôsobilosť.	Trimočníci/čky majú byť primerane školené a skúsené.	Ako vyššie	

Tabuľka 8.13: Štandardy pre špecifické služby
Intervenčné projekty

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Na začiatku intervenčných projektov by malo byť partnerstvo medzi inštitúciami.	Medzi organizáciami by mali byť jasné dohovy a písomné zmluvy o zbere údajov a výmene informácií medzi organizáciami	<ul style="list-style-type: none"> Aktívne úsilie na prevenciu, & Výskum, <i>DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5</i> 	H
Všetky intervencie by mali byť koordinované MVO zameranými na podporu žien.		<ul style="list-style-type: none"> Závazok uplatňovania gender mainstreamingu, <i>Pekingská platforma odst. 124 – vid' Core Standards</i> 	
Spolupráca polície a súdov s intervenčnými projektami by mala byť povinná.	Poskytovatelia služieb by mali mať aktívny postup v obhajobe jednotlivých prípadov ako aj pri obhajobe systému podpory práv klientiek.	<ul style="list-style-type: none"> Právo na život, EDLP čl. 2, MPOPP čl. 6, <i>VDLP čl.3, EÚ Charta čl.2</i> Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & <i>VDLP čl.1</i> Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, <i>EÚ Charta čl.3</i> Aktívne úsilie na prevenciu, <i>DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5</i> 	H
Medzi spolupracujúce inštitúcie by mali patriť minimálne zdravotné a sociálne služby.		<ul style="list-style-type: none"> Právo na primerané štandardy zdravotného a lekárskeho ošetrovania, <i>Social Charta & Re čl.11, CEDAW čl. 12, MPHSK čl. 12, EÚ Charta čl. 35</i> 	

Tabuľka 8.14: Štandardy pre špecifické služby

Bezpečný ženský dom BŽD

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Služby v BŽD by mali poskytovať ženy.		<ul style="list-style-type: none"> Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDEP čl. 8, EÚ Charta čl.3 Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 	H H
Bezpečie obyvateľiek posilňuje utajená adresa a bezpečnostné opatrenia a monitoring.	Pre návštevníkov by mali existovať písomné pravidlá (tam, kde sú návštevy povolené), aby bolo jasné, že rozumejú princípom utajenia BŽD.	<ul style="list-style-type: none"> Právo na život, EDEP čl. 2, MPOPP čl. 6, VDLP čl.3, EÚ Charta čl.2 Zákaz neľudského zaobchádzania, EDEP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1 Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDEP čl. 8, EÚ Charta čl.3 Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 	
Ak BŽD nemá dostatok miest, alebo služby nie sú k dispozícii, BŽD by mal klientke pomôcť nájsť vhodné bezpečné náhradné ubytovanie.	Náhradné ubytovanie by malo byť porovnateľné s bezpečím v BŽD a s rovnakými pravidlami utajenia.	<ul style="list-style-type: none"> Právo na život, EDEP čl. 2, MPOPP čl. 6, VDLP čl.3, EÚ Charta čl.2 Zákaz neľudského zaobchádzania, EDEP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1 Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDEP čl. 8, EÚ Charta čl.3 Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 Zákaz diskriminácie, EDEP čl. 14 & Proto 12, čl.1, CEDAW, VDLP čl. 7, & EÚ Charta čl.21 	
Odmietnuť prijatie alebo znovu prijatie klientky sa môže IBA ak sa prišlo k závažným porušeniam pravidiel alebo ohrozeniu bezpečia žien a detí.		<ul style="list-style-type: none"> Zákaz neľudského zaobchádzania, EDEP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1 Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDEP čl. 8, EÚ Charta čl.3 Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 	
Služby majú byť poskytované na takú dlhú dobu, ako ich klientka potrebuje.		Ako vyššie	H H
Úroveň personálu má byť dostatočná na poskytovanie potrebných služieb pre práve ubytované klientky a ich detí.		Ako vyššie	

Každá klientka má dostať krízovú pomoc a podporu a bezpečnostný plán.	<ul style="list-style-type: none">• Má poskytovať informácie o právach klientiek a ich povinnostiach (vrátane opatrení na dôvernosť informácií) do 24 hodín od prijatia.• Pravidlá by mali byť vysvetlené povzbudzujúcim spôsobom.	Ako vyššie	
---	---	------------	--

Tabuľka 8.14: Štandardy pre špecifické služby

BŽD (pokračovanie)

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
<p>Do 3 – 7 dní od prijatia klientky by mali byť spísané jej potreby. Mali by obsahovať:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potreby týkajúce sa zdravia; • detí; • bývania; • právnych možností; • finančnej podpory a jej možností; • prípravu na zamestnaní a vzdelanie; 	<p>Pre ženy závislé na návykových látkach by mali byť vytvorené špeciálne bezpečné domy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Právo na primerané štandardy zdravotného a lekárskeho ošetrovania, Social Charta & Re čl.11, CEDAW čl. 12, MPHSK čl. 12, EÚ Charta čl. 35 • Právo využívať služby sociálnej starostlivosti (Social Charta & Revised Social Charta čl.s. 14) • Právo na vzdelanie, vrátane odbornej prípravy, EÚ Charta čl.14 • Právo dieťaťa na ochranu, DPD čl. 19, Social Charta čl. 14, Re čl.17, EÚ Charta čl.24 	
<p>Mali by vedieť poskytnúť (alebo odporučiť) právne poradenstvo, právne zastupovanie, sprevádzanie na inštitúcie a inú pomoc.</p>			
<p>Mali by pomôcť zabezpečiť, aby klientka pri odchode z BŽD, mala nezávislé finančné prostriedky.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Právo využívať služby sociálnej starostlivosti (Social Charta & Revised Social Charta čl.s. 14) • Práva matiek na sociálnu a ekonomickú ochranu, Social Charta čl.17 • Právo dieťaťa na ochranu, DPD čl. 19, Social Charta čl. 14, Re čl.17, EÚ Charta čl.24 • Závazok poskytnúť prístrešie a podporu, ako aj vhodnú pomoc, ktorá umožní nájsť prostriedky na živobytie, Pekingská platforma odst. 125¹ 	
<p>Mali by mať zamestnanú aspoň jednu sociálnu pracovníčku kvalifikovanú na prácu s deťmi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • jedna pracovníčka špecializovaná na prácu s deťmi na 10 detí; • bezpečné detské ihrisko; • výlety s deťmi; • opatrenia na bezpečie detí. 	<ul style="list-style-type: none"> • Právo dieťaťa na ochranu, DPD čl. 19, Social Charta čl. 14, Re čl.17, EÚ Charta čl.24 	H
<p>BŽD by mali vytvárať a podporovať úctu a nenásilie vo všetkých vzťahoch vrátane tých medzi deťmi a dospelými.</p>		Ako vyššie	

<p>Ak BŽD nemôže ubytovať klientku vzhľadom na vek syna, mal by pomôcť nájsť pre rodinu iné bezpečné miesto.</p>	<p>Akékoľvek náhradné ubytovanie by malo vyhovovať bezpečnostným požiadavkám BŽD na utajenie a zachovanie dôvernosti informácií.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Právo na život, EDEP čl. 2, MPOPP čl. 6, <i>VDLP čl.3, EÚ Charta čl.2</i> • Zákaz neľudského zaobchádzania, EDEP čl. 3, MPOPP čl. 6 & <i>VDLP čl.1</i> • Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDEP čl. 8, <i>EÚ Charta čl.3</i> • <i>Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5</i> 	
--	--	---	--

Tabuľka 8.14: Štandardy pre špecifické služby

BŽD (pokračovanie)

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Mali by zabezpečiť, aby dieťa mohlo pokračovať vo vzdelaní	<ul style="list-style-type: none"> Mať dohovor s miestnymi školami pre prípad potreby ubytovaného dieťaťa Mať priestor a zariadenie pre 	<ul style="list-style-type: none"> Právo dieťaťa na vzdelanie, DPD čl. 28, MPHSK čl.13, VDLP čl.26, EÚ Charta čl.14 	
Klientky by mali mať prístup k telefónu		<ul style="list-style-type: none"> Právo na rešpektovanie súkromného života, EDLP 	
Personál aj celé prostredie by mali byť (multi)kultúrne citliví	Spoločné priestory by mali mať bezbariérový prístup.	<ul style="list-style-type: none"> Zákaz diskriminácie, EDLP čl. 14 & Proto 12, čl.1, CEDAW, VDLP čl. 7, & EÚ Charta čl.21 Rešpektovanie kultúrnej, náboženskej a jazykovej rozmanitosti, EÚ Charta čl.22 	
<p>Výcvik pre dobrovoľníčky a personal pracujúci v BŽD by mal trvať minimálne 30 hodín a obsahovať:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rodová analýza NNŽ; Komunikačné zručnosti a techniky krízovej intervencie; Zachovanie dôvernosti informácií ; Ochrana detí; Poskytovanie prekladateľskej služby a služieb pre postihnuté ženy; Ako robiť vhodné odporúčania Informácie o traume, sa s ňou vyrovnáť a prežiť; Odhad nebezpečia Nediskriminácia a rôznorodosť; Posilnenie. 	<ul style="list-style-type: none"> Personál by mal školený na komunikáciu v znakovkej reči. Informácie a poradenstvo by mali byť k dispozícii v jazykoch, ktoré sa vyskytujú v komunite, kde BŽD poskytuje služby. Personál by mal dostať základný vzdelanie o azylovom práve a postavení migrantky. 	<ul style="list-style-type: none"> Závazok uplatňovať gender mainstreaming a tvoriť, zdokonaľovať, rozvíjať alebo financovať vzdelávacie programy, Pekingská Platforma odst. 124 – viď Core Standards Právo dieťaťa na ochranu, DPD čl. 19, Social Charta čl.14, Re čl.17, EÚ Charta čl.24 Právo na rešpektovanie súkromného života & ochranu osobných dát, ECHR čl.8, DOJASOÚ čl.8 & EÚ Charta čl.8 Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 Zákaz diskriminácie, EDLP čl. 14 & Proto 12, čl.1, CEDAW, VDLP čl. 7, & EÚ Charta čl.21 Rešpektovanie kultúrnej, náboženskej a jazykovej rozmanitosti, EÚ Charta čl.22 	
Klientky a ich deti by mali mať k dispozícii možnosť odstáhnovať sa a aj naďalej využívať služby BŽD.		<ul style="list-style-type: none"> Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1 Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, EÚ Charta čl.3 Právo dieťaťa na ochranu, DPD čl. 19, Social Charta čl.14, Re čl.17, EÚ Charta čl.24 Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 	

Tabuľka 8.15: Štandardy pre špecifické služby
Krizové centrá pre obeť znásilnenia KCOZ

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
<p>Služby by mali obsahovať:</p> <ul style="list-style-type: none"> Anonymnú telefónnu linku pomoci Individuálnu podporu a poradenstvo Sprevádzanie k iným službám, napr. do nemocnice, na políciu, na súd Možnosť zúčastniť sa skupinovej terapie Advocacy (zvyšovanie povedomia) 	<p>Malo by tiež poskytovať zvyšovanie povedomia a účasť na osвете za sociálnu zmenu v komunite.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 Právo na primerané štandardy zdravotného a lekárskeho ošetrovania, Social Charta & Re čl.11, CEDAW čl. 12, MPHSK čl. 12, EÚ Charta čl. 35 	H
<p>Výcvik pre dobrovoľníčky a personál pracujúci v KCOZ by mal trvať minimálne 30 hodín a obsahovať:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rodová analýza NNŽ (vrátane sexuálneho násillia na deťoch); Zachovanie dôvernosti informácií ; Rôznorodosť; Dopad a význam znásilnenia; Aktívne počúvanie; Odhad nebezpečia; Posilnenie. 	<p>Dobrovoľníčky pracujúce v KCOZ by mali mať prístup k výcvikovým materiálom na posúdenie/intervenciu a zoznam na delegovanie. Všetky dobrovoľníčky by mali mať minimálny počet hodín (napr. 8) trvalého výcviku počas služby ročne, ak si chcú udržať postavenie dobrovoľníčky .</p>	<ul style="list-style-type: none"> Závazok uplatňovať gender mainstreaming a tvoriť, zdokonaľovať, rozvíjať alebo financovať vzdelávacie programy, Pekingská Platforma odst. 124 – vid' Core Standards Právo na rešpektovanie súkromného života & ochranu osobných dát, ECHR čl.8, CPIAAD čl.8 & EÚ Charta čl.8 Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 Rešpektovanie kultúrnej, náboženskej a jazykovej rozmanitosti, EÚ Charta čl.22 	
<p>Centrá by mali zaručiť bezpečie pre klientky aj pre personal/dobrovoľníčky.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Protokoly pre krízové volania s hrozbou samovraždy V krízových situáciách by mala byť zabezpečená doprava Mali by zväziť protokoly pre anonymné hlásenie 3. stranou, napr. poskytnutie informácií polícii o druhu napadnutia, o násilníkovi, mieste činu, za účelom zhromaždenia dôkazov. 	<ul style="list-style-type: none"> Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1 Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, EÚ Charta čl.3 Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 	
<p>Po pracovnom čase môžu byť informácie poskytované prostredníctvom záznamníka alebo môžu byť automaticky presmerované na celoštátnu (národnú) krízovú linku.</p>	<p>Volajúci, ktorí nechali odkaz na záznamníku, by mali dostať odpoveď do 48 hodín. Ideálne by ale mali byť hovory preberané personálom osobne.</p>	<p>Ako vyššie</p>	
<p>Všetky služby by sa mali odohrávať v pohodlnom súkromnom prostredí.</p>		<ul style="list-style-type: none"> Právo na rešpektovanie súkromného života & ochranu osobných dát, ECHR čl.8, DOJASOÚ čl.8 & EÚ Charta čl.8 Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 Vládny záväzok na zaistiť bezpečné a dôverné hlásenie, Pekingská platforma odst. 124¹ 	
<p>Služby by mali byť holistické a mali by zahŕňať: právne poradenstvo a zastupovanie; praktickú podporu; informácie a odporúčania na iné inštitúcie; pomoc pri kompenzácií.</p>			

Tabuľka 8.16: Štandardy pre špecifické služby

Centrá pre obeť sexuálneho napadnutia a špeciálne nemocničné služby

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Obete sexuálneho napadnutia by mali dostať rovnakú štandardnú starostlivosť bez ohľadu na okolnosti sexuálneho napadnutia, ich právne alebo sociálne postavenie (štátut).	<ul style="list-style-type: none"> Poskytovatelia zdravotných služieb by mali zabezpečiť rovnaký prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti. Služby by mali vytvoriť protokoly a postupy podľa vekových kategórií 	<ul style="list-style-type: none"> Zákaz diskriminácie, EDLP čl. 14 & Protokol č. 12, čl. 1, CEDAW, VDLP čl. 7 & EÚ Charta čl.21 	
Služby by si mali vybudovať dobré pracovné vzťahy s krízovým centrom pre obeť znásilnenia, BŽD a akýmkoľvek iným poskytovateľom služieb.		<ul style="list-style-type: none"> Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1 Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, EÚ Charta čl.3 Aktívne úsilie na prevenciu & výskum, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 	
Oddelenia pohotovosti v nemocniciach by mali mať protokoly ako riešiť sexuálne násilie (prípady) a personal by mal mať adekvátny výcvik.		<ul style="list-style-type: none"> Právo na primerané štandardy zdravotného a lekárskeho ošetrovania, Social Charta & Re čl.11, CEDAW čl. 12, MPHSK čl. 12, EÚ Charta čl. 35 Aktívny výskum DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 	
Príjímacie aj ďalšie priestory by mali byť bezpečné, čisté a malo by tam byť súkromie.		<ul style="list-style-type: none"> Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 	
Služby pre obeť sexuálneho násillia by mali pracovať podľa princípu dodržiavania práv obeť - vid' základné štandardy		Ako vyššie	
Klientkam by sa mali venovať ženy - súdne znalkyne, iba ak by sa klientka rozhodla inak. Služba by mala: <ul style="list-style-type: none"> zvýšiť počet pracovníčok v tejto profesii zvyšovať zručnosti súdnych znalkyň v dokumentovaní, zbere dôkazov, vrátane písania lekárskeho a právneho posudku 	<ul style="list-style-type: none"> Poskytovatelia služieb by mali zvážiť zavedenie súdnoznaleckej sestry a rozšíriť možnosti dostupnosti Zdravotné služby by mali byť poskytované v materinskom jazyku obeť alebo v inom jazyku, ktorému rozumie. Klientky by mali mať k dispozícii tlmočnice so skúsenosťou v práci s traumou. 	<ul style="list-style-type: none"> Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 Aktívny výskum, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 Zákaz diskriminácie, EDLP čl. 14 & Proto 12, čl.1, CEDAW, VDLP čl. 7 & EÚ Charta čl.21 Rešpektovanie kultúrnej, náboženskej a jazykovej rozmanitosti, EÚ Charta čl.22 	

Tabuľka 8.16: Štandardy pre špecifické služby

Centrá pre obeť sexuálneho napadnutia a špeciálne nemocničné služby

(pokračovanie)

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Súdne znalkyne/ovia by mali vypracovať postup na získavanie informovaného súhlasu pre celý process.	Minimálne štandardy pre zdravotnú starostlivosť a súdnoznalecké vyšetrenie a dokumentovanie nálezu, by mali byť v súlade s postupmi WHO – medzinárodnej zdravotnej organizácie. ¹	<ul style="list-style-type: none"> Rešpektovanie slobodného a informovaného súhlasu v oblasti medicíny, EÚ Charta čl.3 Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8 Právo na primerané štandardy zdravotného a lekárskeho ošetrovania, Social Charta & Re čl.11, CEDAW čl. 12, MPHSK čl. 12, EÚ Charta čl. 35 	
Celý personál by mal mať výcvik o dodržiavaní dôvernosti informácií, vrátane zaobchádzania s odobratými vzorkami a lekárskou správou.		<ul style="list-style-type: none"> Právo na rešpektovanie súkromného života a ochranu osobných dát, EDLP čl.8, DOJASOÚ čl.8 & EÚ Charta čl.8 	
Počas vyšetrenia, ošetrovania by mali byť prítomní iba: <ul style="list-style-type: none"> Ľudia, ktorých prítomnosť je nevyhnutná z profesionálneho hľadiska; Ľudia, ktorých prítomnosť si vyžaduje ako podporu klientka. 		<ul style="list-style-type: none"> Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 Právo na rešpektovanie súkromného života, EDLP 	
Služby majú poskytnúť odozvu na bežné fyzické a psychické reakcie.		<ul style="list-style-type: none"> Právo na primerané štandardy zdravotného a lekárskeho ošetrovania, Social Charta & Re čl.11, CEDAW čl. 12, MPHSK čl. 12, EÚ Charta čl. 35 	
Všetky klientky by mali byť informované o všetkých možnostiach služieb, vrátane post koitálnej antikoncepcie a podľa potreby aj prerušenie tehotenstva.		<ul style="list-style-type: none"> Právo na primerané štandardy zdravotného a lekárskeho ošetrovania, Social Charta & Re čl.11, CEDAW čl. 12, MPHSK čl. 12, EÚ Charta čl. 35 Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 	

Tabuľka 8.16: **Štandardy pre špecifické služby**

Centrá pre obeť sexuálneho napadnutia a špeciálne nemocničné služby

(pokračovanie)

Minimum standards	Aspirational standards	Human Rights	Support
Všetky lekárske správy a potvrdenia by mali byť poskytované zadarmo a nemali by mať časovo obmedzenú platnosť pre právne účely.		<ul style="list-style-type: none"> Právo na rovnakú ochranu zo zákona, MPOPP čl. 26, CEDAW čl. 2, VDEP čl. 7, EÚ Charta čl.20 Vládny záväzok prijať opatrenia na zabezpečenie ochrany žien vystavených násiliu poskytujúce spravodlivé a účinné nápravné prostriedky, Pekingská platforma odst. 124 	
Akékoľvek lekárske nálezy a lekárske potvrdenia by sa mali byť zhromažďované a zverejňované pre autority len so súhlasom klientky.		<ul style="list-style-type: none"> Rešpektovanie slobodného a informovaného súhlasu v oblasti medicíny, EÚ Charta čl.3 Právo na rešpektovanie súkromného života a ochrany osobných dát, EDEP čl.8, DOJASOÚ čl.8 & EÚ Charta čl.8 Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDEP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 	

Tabuľka 8.17: **Štandardy pre špecifické služby**

Orgány činné v trestnom konaní

Minimálne štandardy

Poskytnutie právneho poradenstva alebo právnej pomoci by mali byť zadarmo počas všetkých právnych úkonov.

Násilie na ženách by malo byť považované za rovnako vážne akékoľvek iný násilný trestný čin.

Ideálne štandardy

Príslušný zákon by mal byť poskytnutý migrantkám v ich vlastnom jazyku. **H H**

- Právo na rovnakú ochranu zo zákona, MPOPP čl. 26, CEDAW čl. 2, VDLP čl. 7, EÚ Charta čl.20
- Zákaz diskriminácie, EDLP čl. 14 & Proto 12, čl.1, CEDAW, VDLP čl. 7 & EÚ Charta čl.21
Závazok poskytovať v prípade potreby bezplatne alebo za nízku cenu právnú pomoc, a vytvoriť jazykovo prístupné služby pre migrujúce ženy & dievčatá, Pekingská platforma odst. 125²
- Právo na rovnakú ochranu zo zákona, MPOPP čl. 26, CEDAW čl. 2, VDLP čl. 7, EÚ Charta čl.20
- *Aktívne úsilie na prevenciu, výskum a trest, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5*

odp
ora

H

Tabuľka 8.17: Štandardy pre špecifické služby

Orgány činné v trestnom konaní

(pokračovanie)

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Obete by sa mali stretnúť so špeciálne školeným policajtom čím skôr.		<ul style="list-style-type: none">• Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, EÚ Charta čl. 3• Aktívne úsilie na prevenciu & výskum DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5	H
Mal by byť jeden policajt/ka špeciálne vyškolený pre obeť domáceho násillia a jedna/en pre obeť sexálneho násillia na každom policajnom odelení.		<ul style="list-style-type: none">• Právo na život, EDLP čl. 2, MPOPP čl. 6, VDLP čl.3, EÚ Charta čl.2• Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1• Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, EÚ Charta čl.3• Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5	H
V husto osídlených oblastiach by mali byť vytvorené špeciálne policajné jednotky.		Ako vyššie	H
Polícia by mala mať oprávnenie vstúpiť do súkromného majetku, zatknúť a odviesť násillníka.	Predbežné opatrenie by malo byť: <ul style="list-style-type: none">• K dispozícii na zásah polície pre všetky formy násillia na ženách• Povinné všade tam, kde je ohrozený život, zdravie alebo sloboda obeť Vykázanie by malo byť možné všade tam, kde treba vykázat' násillníka aza domu aj v prípade, že on je jeho zákonným vlastníkom.	Ako vyššie	H
Neuposlúchnutie predbežného opatrenia by malo byť trestným činom.		Ako vyššie	
Vyšetovanie sexuálneho násillia a zbieranie dôkazov by sa malo odvíjať od faktu, že útočníci väčšinou nie sú cudzí ľudia, ale sú nejakým spôsobom známi obeť.		<ul style="list-style-type: none">• Aktívny výskum DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5• Závazok vlády vykonávať politiku gender mainstreaming, Pekingská platforma odst. 124³	
Polícia by mala odporúčať obeť na patričné (príslušné) podporné organizácie.		<ul style="list-style-type: none">• Právo na život, EDLP čl. 2, MPOPP čl. 6, VDLP čl.3, EÚ Charta čl.2• Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1• Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8 & EÚ Charta čl.3• Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5	H
Polícia by mala povoliť a umožniť právničkám/kom alebo iným podporujúcim osobám zúčastniť sa policajného výsluchu alebo súdneho procesu na základe súhlasu alebo žiadosti obeť.		<ul style="list-style-type: none">• Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6	

Tabuľka 8.17: Štandardy pre špecifické služby

Orgány činné v trestnom konaní

(pokračovanie)

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Systém policajných záznamov by mal umožniť identifikáciu v prípadoch násilia na ženách a povoliť monitoring policajných zásahov, opakovanej viktimizácie a výsledkov vyšetrovania.		<ul style="list-style-type: none"> • Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 • Právo na rovnakú ochranu zo zákona, MPOPP čl. 26, CEDAW čl. 2, VDLP čl. 7, EÚ Charta čl.20 	
Polícia by mala mať dohody o zdieľaní informácií s inými organizáciami a inštitúciami týkajúce sa aj anonymne zbieraných údajov aj údajov o prípade.		<ul style="list-style-type: none"> • Právo na život, EDLP čl. 2, MPOPP čl. 6, VDLP čl.3, EÚ Charta čl.2 • Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1 • Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, EÚ Charta čl.3 • Aktívne úsilie na prevenciu, & výskum DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 	
Požiadavky, aby obeť musela hovoriť o svojom prípade opakovane od policajného vyšetrovania až po súd, by mali byť znížené na minimum.		<ul style="list-style-type: none"> • Rešpekt k morálnej alebo psychickej integrite, ECHR čl. 8, EÚ Charta čl.3 • Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia 	H
Prokurátor by sa mal zabezpečiť, že obeť má právo byť vypočutá a/alebo doplniť dôkazy počas konania.		<ul style="list-style-type: none"> • Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6 	H
Odozva na násilie na ženách by mala byť zahrnutá do opatrení a štandardov o ochrane svedkov.		<ul style="list-style-type: none"> • Právo na život, EDLP čl. 2, MPOPP čl. 6, VDLP čl.3, EÚ Charta čl.2 • Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl.1 • Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, EÚ Charta čl.3 • Aktívne úsilie na prevenciu, & výskum DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 • Záväzok vlády vykonávať politiku gender mainstreaming, Pekingská platforma odst. 124 	H
Trestné konanie v prípadoch násilia na ženách by malo byť zrýchlené.	K dispozícii by malo byť tlmočenie a iné komunikačné prostriedky.	<ul style="list-style-type: none"> • Aktívne úsilie na prevenciu, & trest DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 	H

Súd by mal zabezpečiť anonymitu obetí pred médiami.		<ul style="list-style-type: none">• Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl.1, VDLP čl.1, & Miléniová deklarácia odst. 6• Právo na rešpektovanie súkromného života, EDLP čl.8, &	
---	--	---	--

Tabuľka 8.17: Štandardy pre špecifické služby

Orgány činné v trestnom konaní (pokračovanie)

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Konanie pred súdom by malo obsahovať postupy, ako ochrániť obeť pred reviktimizáciou aj umožniť jej predložiť svoje dôkazy čo najlepšie.	Tieto metódy môžu obsahovať: <ul style="list-style-type: none"> • Použitie zásteny na • oddelenie obete od násilníka • Použitie video techniky • Vyprázdenie súdnej siene • Právne zastupovanie obete • Pripustenie písomných dôkazov 	<ul style="list-style-type: none"> • Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & VDLP čl. 1 • Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, EÚ Charta čl. 3 • Aktívne úsilie na prevenciu, & výskum DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 	m
Súd by mal zabezpečiť obeti rešpekt počas celého konania.		<ul style="list-style-type: none"> • Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl. 1, VDLP čl. 1, & Miléniová deklarácia odst. 6 	
Obete by mali byť podporené tak, aby mohli dosiahnuť svoje právo na odškodnenie.	Odškodnenie by malo obsahovať: <ul style="list-style-type: none"> • výdavky spojené so svedčením alebo za inú účasť na konaní; • odškodné za utrpenú ujmu a straty spôsobené ujmu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rešpektovanie dôstojnosti, EÚ Charta čl. 1, VDLP čl. 1, & Miléniová deklarácia odst. 6 • Vládny záväzok na zabezpečenie prístupu na spravodlivé a účinné opravné prostriedky, vrátane náhrady a odškodnenia, Pekingská platforma odst. 124 	H
Všetky obeť by mali dostať: <ul style="list-style-type: none"> • Informáciu o tom, v akom štádiu je ich prípad, ako sa vyvíja; • Právnu pomoc a poradenské služby • Prístup k občianskemu odškodneniu a ochranným opatreniam; • Informácie o podmienkach väzby a aj kedy bude páchatel prepustený; • Informácie o možnostiach podpory; • Ako postupovať v uplatnení nároku na odškodnenie 		<ul style="list-style-type: none"> • Právo na rovnakú ochranu zo zákona, MPOPP čl. 26, CEDAW čl. 2, VDLP čl. 7, EÚ Charta čl. 20 • Vládny záväzok poskytnúť ženám, ktoré sú vystavené násiliu, prístup k mechanizmu spravodlivosti, účinným opravným prostriedkom a informovať ženy o ich právach pri hľadaní nápravy prostredníctvom týchto mechanizmov, Pekingská Platforma odst. 124 	
Mandatory training of all law-enforcement professionals (including the judiciary) should include: Povinný výcvik všetkých pracovníkov orgánov činných v trestnom konaní (vrátane súdnictva) by mal obsahovať: <ul style="list-style-type: none"> • rodovú analýzu násilia na ženách ; • pochopenie viktimizácie a rôznych možností, ako jej predísť; • najlepšie postupy na predkladanie dôkazov počas vyšetrovania a počas konania pred súdom; • prístup založený na právach obete; • nediskriminácia. 		<ul style="list-style-type: none"> • Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, EÚ Charta čl. 3 • Aktívne úsilie na prevenciu, & výskum DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5 • Právo na rovnakú ochranu zo zákona, MPOPP čl. 26, CEDAW čl. 2, VDLP čl. 7, EÚ Charta čl. 20 • Zákaz diskriminácie, EDLP čl. 14 & Proto 12, čl. 1, CEDAW, VDLP čl. 7 & EÚ Charta čl. 21 • Záväzok vlády vykonávať politiku gender mainstreaming, Pekingská platforma odst. 124 	

Tabuľka 8.18: Štandardy pre špecifické služby
Programy pre páchatel'ov

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
<p>Prvoradým cieľom programov musí byť bezpečie a pohoda žien a ich detí.</p> <p>To znamená určiť limity, v ktorých má páchatel' právo na dôvernosť informácií.</p> <p>Programy musia stále vychádzať z rodovej analýzy chápania rodovo pomieneného násillia na ženách.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Vytvoriť pravidlá aktívnej ochrany detí. Malo by udržiavať aktívne spojenie s deti a inštitúciami sociálnych služieb 	<ul style="list-style-type: none"> Právo na život, EDLP čl. 2, MPOPP čl. 6, <i>VDLP čl.3, EÚ Charta čl.2</i> Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & <i>VDLP čl.1</i> Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, <i>EÚ Charta čl.3</i> Právo dieťaťa na ochranu, DPD čl. 19, Social Charta čl. 14, Re čl.17, <i>EÚ Charta čl.24</i> <i>Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5</i> 	
<p>Mali by existovať spolupracujúce podporné služby pre obeť,</p>	<p>Podporné služby pre ženy by mali byť aktívne a kontaktovať partnerku alebo ex-partnerku a ponúknuť jej podporu (bez ďalšieho povinného začlenenia ženy do programu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> <i>Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5</i> <i>Závazok vlády uskutočňovať politiku gender mainstreaming, Pekingská platforma odst. 124</i> 	
<p>Práca s páchatel'om by sa mala odohrávať mimo priestorov, kde sa poskytujú podporné programy pre ženy.</p>		<ul style="list-style-type: none"> Právo na život, EDLP čl. 2, MPOPP čl. 6, <i>VDLP čl.3, EÚ Charta čl.2</i> Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & <i>VDLP čl.1</i> Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, <i>EÚ Charta čl.3</i> Právo dieťaťa na ochranu, DPD čl. 19, Social Charta čl. 14, Re čl.17, <i>EÚ Charta čl.24</i> <i>Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5</i> 	
<p>Programy by sa nemali považovať za alternatívu namiesto trestného stíhania, odsúdenia a trestu.</p>		<ul style="list-style-type: none"> <i>Aktívne úsilie na prevenciu & potrestanie, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5</i> 	

Tabuľka 8.18: **Štandardy pre špecifické služby**

Programy pre páchatel'ov

Minimálne štandardy	Ideálne štandardy	Ľudské práva	Podpora
Programy by nemali v žiadnom prípade obsahovať poradenstvo ani mediáciu, ani vzdelávanie v ovládaní hnevu, ani liečbu závislostí na návykových látkach.	Mali by mať dohody o spolupráci s miestnymi odvykacími programami		H
Programy by mali pred prijatím konkrétneho páchatel'ťa zhodnotiť jeho vhodnosť pre tento program.	Páchatelia majú byť požiadaní, aby podpísali dohodu o uvoľnení dôverných informácií, kým budú zaradení do programu.		
Programy majú sústavne zhodnocovať odhad nebezpečnosti páchatel'ťa		<ul style="list-style-type: none"> • Právo na život, EDLP čl. 2, MPOPP čl. 6, <i>VDLP čl.3, EÚ Charta čl.2</i> • Zákaz neľudského zaobchádzania, EDLP čl. 3, MPOPP čl. 6 & <i>VDLP čl.1</i> • Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDLP čl. 8, <i>EÚ Charta čl.3</i> • Právo dieťaťa na ochranu, DPD čl. 19, Social Charta čl. 14, Re čl.17, <i>EÚ Charta čl.24</i> • <i>Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5</i> 	
Programy majú mať : <ul style="list-style-type: none"> • Jasné pravidlá o výmene informácií medzi programom pre páchatel'ov a službami pre ženy; • Podmienka vstupu do programu je, že páchatelia poskytnú adresy svojej súčasnej aj bývalej partnerky a táto informácia bude odovzdaná podpornej službe pre ženy. 	Pred nástupom do programu majú byť násilníci požiadaní aby podpísali dohodu o uvoľnení dôvernosti údajov.	Ako vyššie	H
Programy by mali súčasne, aj bývalé partnerky informovať ak: <ul style="list-style-type: none"> • Páchatel' odišiel z programu; • Páchatel' bol vylúčený z programu; • Nastali akékoľvek obavy o jej bezpečie alebo bezpečie jej detí. 		Ako vyššie	
Programy by mali byť dostupné pre dobrovoľníkov aj páchatel'ov, ktorí dostanú účasť v programme ako povinné.	Programy môžu od mužov požadovať primeraný poplatok za účasť.		H
Programy by mali poskytovať individuálnu aj skupinovú prácu .			H

<p>Personál pracujúci s páchatel'mi by mal dostať minimálne 30 hodinové vzdelanie, obsahujúce:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rodovú analýzu násilia na ženách; • Skúsenosti žien a ich pohľad na násilie; • Páchatel'ove vzory minimalizácie a manipulácie; • Skúsenosť detí s násilím; • Právny rámec; • Ochranu detí; • Rôznorodosť; • Závislosť; • Chápanie procesu zmeny; • Odhad nebezpečenstva a práca s ním. 		<ul style="list-style-type: none"> • Právo na život, EDEP čl. 2, MPOPP čl. 6, <i>VDLP čl.3, EÚ Charta čl.2</i> • Zákaz neľudského zaobchádzania, EDEP čl. 3, MPOPP čl. 6 & <i>VDLP čl.1</i> • Úcta k fyzickej a morálnej alebo psychickej nedotknuteľnosti, EDEP čl. 8, <i>EÚ Charta čl.3</i> • Právo dieťaťa na ochranu, DPD čl. 19, Social Charta čl. 14, Re čl.17, <i>EÚ Charta čl.24</i> • <i>Aktívne úsilie na prevenciu, DEVAW čl. 4 (c), Pekingská platforma odst. 124 (b) & ORE Rec(2002)5</i> • <i>Závazok vlády uskutočňovať politiku gender mainstreaming, Pekingská platforma odst. 124</i> 	
--	--	---	--

Príloha 1 – SLOVNÍK (Glosár)

Linka pomoci : Bezplatná telefónna linka ktorá poskytuje rady, informácie, podporu a krízové poradenstvo.

Bezpečný ženský dom (azylové zariadenie): Bezpečný dom, v ktorom môžu ženy a ich deti zostať. Táto služba tiež ponúka poradenstvo a podporu a mala by mať špecializované služby pre deti.

Krízové centrum pre obeť znásilnenia: Organizácia komunitného charakteru, ktorá poskytuje istú kombináciu telefónnej linky, (právneho) poradenstva a podpory. Pre ženy, ktoré sa stali obeťami sexuálneho násillia nedávno alebo v minulosti ako dospelé alebo v detstve.

Centrum pre obeť sexuálneho napadnutie: Je súčasťou nemocnice, prevádza oficiálne odporúčenie klientiek k ďalším službám, poskytuje odozvu na nedávne napadnutie, ponúka súdnoznalecký posudok, lekárske služby, krízovú intervenciu. Mnohé tiež poskytujú právnu obhajobu, a krátkodobé poradenstvo.

Intervenčné projekty: Projekt, špecializujúci sa na domáce násillie, ktorý smeruje k vytvoreniu multiinštitucionálneho postupu pre jednotlivé inštitúcie prostredníctvom stratégií a vytvorením protokolov a v niektorých modeloch aj prostredníctvom práce na jednotlivých projektoch. Tieto projekty používajú postupy aktívneho vyhľadávania klientiek.

Vyhľadávanie klientiek: Aktívna snaha vyhľadať klientky a ponúknuť im podporu, v skrytých alebo ťažko dostupných komunitách. Napr. pre ženy vo väzení treba, aby služba išla za nimi, alebo hluchonemé ženy potrebujú technológiu a personál ovládajúci posunkovú reč.

Zastupovanie (obhajovanie práv): Zastupovať osobu znamená jednať v jej záujme, aby sa zabezpečilo, že dostane všetko, na čo má nárok. Znamená to, ženy spoznajú svoje práva a môžu ich uplatňovať, vrátane ich ľudských práv.

Poradenstvo: Práca individuálna alebo v skupinách, ktorá smeruje k príčinám a dôsledkom násillia pre ženu. Snaží sa zmierniť a napraviť škody ich zviditeľňovaním a ponúka alternatívne cesty k pochopeniu a k existencii.

Programy pre násilníkov: V tomto kontexte len pre domáce násillie, programy ktoré vyžadujú aby násilníci rozpoznali svoje správanie a prevzali zaň zodpovednosť a uvedomili si, ako mohli jednať inak, s cieľom predísť ďalšiemu násilliu v súčasných a budúcich vzťahoch.

Účinné presadzovanie práva: Zahŕňa políciu, prokuratúru a súdy ako aj magistráty, ktoré majú spoločenskú a právnu zodpovednosť vyšetriť a potrestať zločin a chrániť obeť pred ďalšou ujmom.

Personál: Všetky odporúčania pre personál sa týkajú aj školených dobrovoľníčok/ov.

Rodinné miesto: miesto, ktoré ubytuje jednu ženu a jej deti v počte, ktoré sú v štáte určené ako priemer pre jednu rodinu. Teda ide o viac, ako len o „jednu posteľ“.

Príloha 2: TABUĽKA PRIESKUMU (DOTAZNÍKY A KONZULTÁCIE)

Vysvetlivky: FP: národný „focal point“= zástupcovia/kyne jednotlivých členských štátov
MVO: mimovládna organizácia

Fáza 1: Interview a dotazníky

Odpovedalo 35 respondentov z 47 krajín

Tabuľka 2.1 : Spôsob získania odpovede podľa typu respondenta

	FP	NGO	Iná/ý	celkovo
interview	12	15	0	27
dotazník	15	8	2	25
spolu	27	23	2	52

Tabuľka 2.2. respondenti podľa krajín

Krajiny kt. odpovedali	počet	Focal point/MVO
Albánsko	2	1/1
Andora	1	1 – Anon
Rakúsko	3	½
Belgicko	1	1/
Bosna a Hercegovina	3	2/1
Bulharsko	2	1/1
Cyprus	1	/1, 1 expert
Česká republika	1	/1
Dánsko	1	1/
Estónsko	1	1/
Fínsko	2	1/1
Gruzínsko	2	1/1
Nemecko	1	/1
Grécko	2	1/1
Maďarsko	2	1/1
Island	1	1/
Írsko	2	1/1
Taliansko	1	/1
Lotyšsko	1	1/

Lichtenštajnsko	1	1/
Litva	1	1/
Luxemburg	1	1/
Bývalá republika Juhoslávie - Macedónsko	1	1/
Malta	1	1/
Moldava	2	/1, 1 iné
Nórsko	1	1/
Poľsko	2	1/1
Portugalsko	2	/2
Rumunsko	1	/1
Srbsko	1	1/
Slovensko	2	1/1
Slovinsko	2	1/1
Švédsko	2	/2
Švajčiarsko	1	1/
Ukrajina	1	/1
CELKOVO	52	

Fáza 2: konzultácie

Celkovo 91 respondentov poskytlo online konzultáciu.

Tabuľka 2.3. podľa typu respondentov

Typ respondenta	počet	%
MVO pracujúce v oblasti násilia na ženách	25	27
Focal point	23	25
Zamestnanci štátnej inštitúcie	19	21
MVO network, strešná organizácia	10	11
Akademická obec	4	4
Iné/i	1	1
Neznáme/i	10	11

Celkovo	91	100
---------	----	-----

Príloha 3: Použité zdroje

- Austin, J. & Dankwort J. (1998), *A Review of Standards for Batterer Inter-vention Programs*, http://new.vawnet.org/category/Main_Doc.php?docid=393
- Bevacqua, M. (2000), *Rape on the Public Agenda: Feminism and the Politics of Sexual Assault*, Northeastern University Press
- Beijing Declaration and Platform for Action, Fourth World Conference On Women, A/Conf.177/20, 1995
- Combating violence against women: Stock-taking study on the measures and actions taken in the Council of Europe member states*, Council of Europe, 2006
- Cook, D., Burton, M., Robinson, A. & Valley, C. (2004), *Evaluation of specialist domestic violence fast track system*, Crown Prosecution Service, <http://www.cps.gov.uk/Publications/docs/specialistdv courts.pdf>
- Coordinated Action against Domestic Abuse (CAADA) (2007), *Achieving Safety: Evidence and Action*, Somerset
- Council of Europe, Group of Specialists for Combating Violence against Women (1997), *Final Report of Activities of the EG-S-VL including a Plan of Action for combating violence against women*, Strasbourg
- Council of Europe Parliamentary Assembly Recommendation 1582 (2002) on Domestic Violence Against Women
- Council of Europe Recommendation Rec (2002)5 of the Committee of Ministers to member states on the protection of women against violence, adopted on 30 April 2002 and Explanatory Memorandum
- Council of Europe Parliamentary Assembly Resolution 1327 (2003) on So-called “honour crimes”
- Council of Europe *Campaign to Combat Violence against Women, including Domestic Violence*, Campaign Blueprint, EG-TFV (2006) 8 rev 5
- Council of Europe Recommendation Rec (2007) 14 of the Committee of Ministers to member states on the legal status of non-governmental organisations in Europe, 10 October 2007
- Cox, E. & Priest, T. (2005), *Women in Immigration Detention: More Questions than answers*, University of Surrey, Sydney
- Coy, M., Kelly, L. & Foord, J. (2007), *Map of Gaps: The Postcode Lottery of Violence Against Women Support Services*, End Violence Against Women, London, http://www.endviolenceagainst-women.org.uk/data/files/map_of_gaps.pdf
- Department of Health Children and Mental Health Division and Home Office Violent Crime Unit (2005), *National Service Guidelines for Developing Sexual Assault Referral Centres (SARCS)*, <http://www.crimereduction.gov.uk/sexual/sexual22.htm>
- Dobash, R.E. & Dobash R.P. (1992), *Women, Violence and Social Change*, London, Routledge

- Ertürk, Y. (2006), *The Due Diligence Standard as a Tool for the Elimination of Violence Against Women*. Report of the Special Rapporteur on Violence Against Women its Causes and Consequences, E/CN.4/2006/61
- EU European Parliament Resolution on Violence Against Women (1986) Doc. A2-44/86 OJ. C. 176
- EU Conference on Violence Against Women Cologne (1999), Expert Forums Recommendations
- EU Austrian Presidency of the Council of the European Union (1998), Conference of Experts – *Police Combating Violence Against Women*, Baden
- EU Expert Meeting on Violence Against Women Recommendations (1999), Jyväskylä, Finland
- EU Council Framework Decision of 15 March 2001 on the standing of victims in criminal proceedings, Official Journal L82
- Hageman-White, C (2001), “European research into the prevalence of violence against women”, *Violence Against Women*, 7:7, 732-759
- Hanmer, J., Gloor, D. & Meier, H. (2006), *Evaluating agencies and good practice on domestic violence, rape and sexual assault* (CAHRV – Coordination of Action on Human Rights Violations
http://www.cahrvi.uniosnabrueck.de/reddot/D_16_Agencies_and_evaluation_of_good_practice_publication.pdf
- Home Office (2007), National Domestic Violence Delivery Plan – Annual Progress Report 2006/07, London,
<http://www.crimereduction.homeoffice.gov.uk/domesticviolence/domesticviolence066.htm>
- Home Office (undated), *Domestic violence: break the chain – multi-agency guidance for addressing domestic violence*
<http://www.crimereduction.homeoffice.gov.uk/dv08d.htm>
- Idaho Council of Domestic Violence and Victim Assistance ICDVSA (undated), Sexual Assault Program Standards:
<http://www2.state.id.us/crimevictim/grantee/standards/ICDVSAStds.doc>
- Jaspard, M., Brown, E., Condon, S., Fougeyrollas-Schwebel, D., Houel, A., Lhomond, B., Maillolochon, F., Saurel-Cubizolles, M. and Schiltz, M. (2003), *Les violences envers les femmes en France: une enquête nationale*. [*Violence Against Women in France: a National Survey*]. Paris: La Documentation française (in French)
- Kelly, L. (2008), *Specialisation, Integration and Innovation: Review of Health Service Models for the Provision of Care to Persons who have Suffered Sexual Violence: Final Report*, World Health Organisation
- Kelly, L. (2005), “Inside outsiders: Main-streaming violence against women into human rights discourse and practice”, *International Feminist Journal of Politics*, 7 (4)
- Kelly, L. & Humphreys, C. (2001), “Supporting women and children in their communities: outreach and advocacy approaches to domestic violence”, in Taylor-Brown, J. (Ed.), *What works in reducing domestic violence: a comprehensive guide for professionals*, London, Whiting & Birch
- Kelly, L. (1999), *Domestic violence matters: an evaluation of a development project*, Home Office Research Study 193, London, Home Office
- Kelly, L. (1996). “When woman protection is the best kind of child protection: children, domestic violence and child abuse”, *Administration* 44 (2): 118-135
- Krisesenter (2006), *Minimum requirements for the member shelters’ content and assistance facilities*, Norway
- Logar, R. (2006), *Bridging gaps - from good intention to good cooperation*, WAVE-Network (Women against Violence Europe), Vienna, <http://www.wave->

- network.org/cmsimages/doku/ homepage_bg_manual_
fromgoodinterventionstogoodcoopera tion3.pdf
- Logar, R. (2005), The Austrian model of intervention in domestic violence cases, Expert Paper for UN DAW, *Violence against women: good practices in combating and eliminating violence against women* 17-20 May 2005, Vienna
- Lokk (Danish National Organisation of Shelters for Battered Women and their Children), *Code of ethics for shelters*
- Lovett, J., Regan L., & Kelly, L. (2004), *Sexual assault referral centres: developing good practice and maximizing potentials*, Home Office Research Study 285, London
- Mayor of London (2005), *The Second London Domestic Violence Strategy*, Greater London Authority
- Merry, S. (2006), *Human rights & gender violence: translating international law into local justice*, University of Chicago Press, Chicago
- Minnesota Office of Justice Programs:
- *Minimum Programmatic Standards for Sexual Assault Program*, <http://www.ojp.state.mn.us/grants/ProgrammaticStandards/SexualAssaultStandards.pdf>
 - *Battered Women Community Advocacy Program (Cap)*, <http://www.ojp.state.mn.us/grants/ProgrammaticStandards/BWCAPStandards.pdf>
 - *Battered Women Criminal Justice Intervention (Cji) Program*, <http://www.ojp.state.mn.us/grants/ProgrammaticStandards/BWCJISStandards.pdf>
 - *Battered Women's Shelter Program*, <http://www.ojp.state.mn.us/grants/ProgrammaticStandards/BWShelterStandards.pdf>
 - *Battered Women Safe Housing Programs*, <http://www.ojp.state.mn.us/grants/ProgrammaticStandards/SafeHousingStandards.pdf>
 - *Combination Battered Women and Sexual Assault Program*, <http://www.ojp.state.mn.us/grants/ProgrammaticStandards/VAWABW-SASStandards.pdf>
- Missouri Coalition Against Domestic and Sexual Violence (2006), *Service standards for domestic violence programs*
- National Association of Services Against Sexual Violence Project Team (NA-SASV) (1998), *National Standards of Practice Manual for Services Against Sexual Violence*, CASA House, Melbourne
- New York State Codes Rules and Regulations, Department of Social Services. Title 10 (Health) NYCRR SubPart 69-5; Approval of rape crisis programs for the purpose of rape crisis counselor certification, Appendix N
- New Jersey Office of the Attorney General (1998), *Standards for Providing Services to Survivors of Sexual Assault* <http://www.state.nj.us/oag/dcj/stand.htm>
- NDCAWS/CASAND (2005), *North Dakota sexual assault medical standards of care*
- Ohio Domestic Violence Network (ODVN) (2003), *Promising practices: program standards for domestic violence programs*
- Regan, L. & Kelly, L. (2003), *Rape: still a forgotten issue*. Briefing document for strengthening the linkages – Consolidating the European Network Project, London Metropolitan University, <http://www.rcne.com/downloads/RepsPubs/Attritn.pdf>
- Respect (2004), *Statement of principles and minimum standards of practice for domestic violence perpetrator programmes and associated women's services*, London
- Forced marriages in Council of Europe member states: A comparative study of legislation and political initiatives*, Council of Europe, 2005
- Schechter, S. (1982), *Women and male violence: the visions and struggles of the battered women's movement boston*, South End Press
- Schrötte, M. and Müller, U. (2004), *Lebenssituation, Sicherheit und Gesundheit von Frauen in Deutschland. Eine Re-präsentativbefragung zu Gewalt gegen Frauen in Deutschland. [Health, well-being and personal safety of women in Germany: a representative study on violence against women in Germany.]* Federal Ministry for Family Affairs, Senior Citizens, Women and Youth. (In German.) Long version and English short version available

- online at: <http://www.bmfsfj.de/RedaktionBMFSFJ/Broschuerenstelle/Pdf-Anlagen/Studie-Gewalt-gegen-Frauen.property=pdf.pdf>; <http://www.bmfsfj.de/RedaktionBMFSFJ/Abteilung4/Pdf-Anlagen/langfassung-studie-frauen.property=pdf.pdf>
- Schuler, S.R., Bates, L.M. & Islam, F. (2008), “Women’s rights, domestic violence, and recourse seeking in rural Bangladesh”, *Violence Against Women*, 14 (3) 326-345
- Seith, C. (2005), “(Un)Organised Responses to Domestic Violence: Challenges and Changes in Switzerland”, in W. Smeenk and M. Malsch. (Eds.), *Family violence and police response: learning from research policy and practice in European countries*, Cornwall, Ash-gate, 165-189
- Seith, C. & Kelly, L. (2003), *Achievements against the grain: self-defence training for women and girls in Europe*, London, CWASU London Metropolitan University
http://www.cwasu.org/page_display.asp?pageid=STATS&pagekey=15&item-key=17
- Sen, P. (1998), *Searching for routes to safety: a report on the needs of ethnic minority women dealing with domestic violence*, London, Camden Equalities Unit
- SERRICC (South Essex Rape and Incest Crisis Centre) (2007), *Draft National Sexual Violence Service Standards*
- South Carolina Coalition Against Domestic Violence and Sexual Assault (undated), *Service standards and outcomes for sexual assault centres*, <http://www.sccadvasa.org/articles/112.pdf>
- South African Government (2001), *Minimum standards on shelters for abused women*, <http://www.info.gov.za/otherdocs/2001/shelter.pdf>
- Ullman, S.E. & Townsend, S.M. (2007), “Barriers to working with sexual assault survivors: a qualitative study of rape crisis center workers”, *Violence Against Women*, 13, 412
- United Nations Secretary General (2006), *In-depth study on all forms of violence against women*, A/61/122/Add.1, <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/419/74/PDF/N0641974.pdf?OpenElement>
- The Victorian Centres Against Sexual Assault Forum Inc. (2000), *Standards of practice for Victorian Centres Against Sexual Assault*.
- WAVE (Women against Violence Europe) (2005), *More than a roof over your head. A survey of quality standards in European women’s refuges*, Vienna, <http://www.wave-network.org/start.asp?b=6&sub=14>
- WAVE (Women against Violence Europe) (2004), *Away from violence. European guidelines for setting up and running a women’s refuge*, Vienna, <http://www.wave-network.org/start.asp?b=6&sub=14>
- WHO/UNHCR (2004), *Clinical management of rape survivors; developing protocols for use with refugees and internally displaced persons*, revised edition
- WHO (2003), *Guidelines for medico-legal care for victims of sexual violence*, Geneva
- Wilcox, P. (2000), “Me mother’s back and me nan’s, you know, support!” Women who left domestic violence in England and issues of informal support, *Women’s Studies International Forum*, 23 (1): 35-47
- Women’s Aid Federation England (2007), *Draft national service standards for domestic and sexual violence*

**Odbor rodovej rovnosti a boja proti obchodovaniu s ľuďmi
Generálne riaditeľstvo pre ľudské práva a právne záležitosti
Rada Európy**